

Vimmerby kommuns ÖVERSIKTSPLAN

Hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning

ÖP 2050
Samrådshandling 2022-10-25

Vimmerby
kommun

Sweco Sverige AB
Uppdrag
Uppdragsnummer

RegNo 556767-9849
Vimmerby ÖP samrådshandling
30032336-001

Kontrollerad av

Jon Halling

Kund
Ver

Vimmerby kommun
1

Datum
Upprättad av

2022-10-21
Josefin Wildstam, Cornelia Hartman
och Maira Andersson

Dokumentreferens

[https://swecogroup.sharepoint.com/sites/gr_mkbpvimmerby/shared documents/general/mkb vimmerby öp.docx](https://swecogroup.sharepoint.com/sites/gr_mkbpvimmerby/shared%20documents/general/mkb%20vimmerby%20öp.docx)

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
1 Inledning.....	5
1.1 Läsanvisning.....	5
1.2 Översiktsplanens dokument.....	5
1.3 Miljökonsekvensbeskrivningens bakgrund och syfte.....	6
1.4 Metod.....	6
1.5 Geografisk avgränsning.....	7
1.6 Tidsmässig avgränsning.....	7
1.7 Saklig avgränsning.....	7
2 Planförslagets innehåll.....	8
3 Alternativ.....	10
3.1 Nollalternativet.....	10
3.2 Övriga utredda alternativ.....	10
4 Miljökonsekvenser.....	11
4.1 Klimatpåverkan.....	11
4.2 Hälsa och säkerhet.....	15
4.3 Hushållning med naturresurser.....	33
4.4 Riksintressen.....	37
4.5 Skyddade områden och andra värden.....	47
4.6 Miljökvalitetsnormer.....	56
4.7 Miljömål.....	58
4.8 Samlad bedömning av miljökonsekvenser.....	63
5 Sociala konsekvenser.....	65
5.1 Hälsa.....	65
5.2 Boende och mötesplatser.....	65
5.3 Tillgänglighet och rörelsefrihet.....	66
5.4 Delaktighet.....	66
6 Ekonomiska konsekvenser.....	67
6.1 Näringsliv och arbetsmarknad.....	67
6.2 Befolkning och bostadsmarknad.....	67
6.3 Infrastruktur och kommunikationer.....	68
7 Rekommendationer.....	69
7.1 Utredningar och fortsatt arbete.....	69
7.2 Betydande miljöpåverkan.....	69
7.3 Uppföljning.....	70
8 Källor.....	71

Sammanfattning

Detta dokument utgör en hållbarhetsbedömning av planförslaget i samrådshandlingen av den kommunomfattande Översiktsplan 2050 för Vimmerbys kommun. Hållbarhetsbedömningen utgörs av en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken, kombinerat med beskrivning och bedömning av sociala och ekonomiska konsekvenser.

Planförslagets utvecklingsinriktning utgör ett viktigt underlag för kommande vägval, förhandlingar och prioriteringar på strategisk nivå men också för den mark- och vattenanvändning som föreslås. Utvecklingsinriktningen innehåller tre grundläggande strukturer: *Bebyggelser och landsbygder, Natur, vatten och friluftsliv* samt *Kommunikationer*.

Mark- och vattenanvändningen redovisas i planförslaget för hela kommunen samt fördjupade delar för orterna Vimmerby, Storebro, Södra Vi, Frödinge, Gullringen, Tuna, samt mindre orter. Planförslaget pekar ut förslag på områden för bebyggelse av verksamheter, industri samt bostäder. Områden som på en översiktlig nivå anses kunna vara lämpliga för etablering av vindkraft har pekats ut för att studera vidare.

I planförslaget delas mark- och vattenanvändningen in i ett antal kategorier, där varje kategori har generella ställningstaganden kring pågående och/eller ändrad användning. Utöver de generella ställningstagandena, har tematiska ställningstaganden tagits fram för kommunen.

Konsekvenserna som behandlas i den del som utgör miljökonsekvensbeskrivning rör de aspekter som bedömts innebära en betydande påverkan om planförslaget genomförs.

Miljökonsekvenser som bedömts vara betydande är:

- Klimat
- Hälsa och säkerhet
- Hushållning med naturresurser

Konsekvensbeskrivningen omfattar även planens påverkan på:

- Riksintressen och skyddade områden
- Miljökvalitetsnormer
- Relevanta miljökvalitetsmål

Under förutsättning att planförslaget genomförs fullt ut bedöms planförslaget få positiva konsekvenser för miljöaspekterna hälsa och säkerhet, riksintressen, övriga skyddade områden samt miljökvalitetsnormer. Både positiva och negativa konsekvenser bedöms för hushållning med naturresurser. Planförslaget bedöms inte innebära några nämnvärda konsekvenser för klimat.

De sociala konsekvenserna av planförslaget beskrivs utifrån fyra aspekter:

- Hälsa
- Boende och mötesplatser
- Tillgänglighet och rörelsefrihet
- Delaktighet

De ekonomiska konsekvenserna av planförslaget beskrivs här utifrån tre aspekter:

- Näringsliv och arbetsmarknad
- Befolkning och bostadsmarknad
- Infrastruktur och kommunikationer

1 Inledning

1.1 Läsanvisning

Detta dokument utgör en hållbarhetsbedömning av planförslaget i samrådshandlingen av den kommunomfattande Översiktsplan 2050 för Vimmerbys kommun. Hållbarhetsbedömningen utgörs av en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken, kombinerat med beskrivning och bedömning av sociala och ekonomiska konsekvenser.

En översiktsplan ska enligt lag redovisa grundragen i användningen av mark- och vattenområden och hur de bör användas i framtiden samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Av planen ska också framgå hur kommunen avser att tillgodose och följa gällande miljö kvalitetsnormer.

Sedan den 21 juli 2004 ska alla översiktsplaner miljöbedömas enligt miljöbalken. Förutom miljö, hälso- och hushållningsaspekter bör, enligt plan- och bygglagen, även sociala och ekonomiska aspekter beskrivas eftersom dessa är grunden för en hållbar utveckling - vilket är ett övergripande mål för samhällsutvecklingen.

I syfte att underlätta läsningen är dokumentet uppdelat i olika delar. I *kapitel 1* beskrivs översiktsplanens dokument samt bakgrund, syfte och metodik för miljöbedömningen. Även de avgränsningar som gjorts anges här. I *kapitel 2* återges en kortfattad beskrivning av planförslagets innehåll. *Kapitel 3* beskriver de alternativ som utretts i samband med utveckling av planförslaget, samt vad nollalternativet innebär. Bedömda miljöeffekter och miljökonsekvenser av planförslaget beskrivs i *kapitel 4*. I *kapitel 5* respektive *kapitel 6* beskrivs sociala och ekonomiska konsekvenser av planförslaget. *Kapitel 7* innehåller rekommendationer om vidare utredningar, uppföljningsarbete med mera kopplat till planförslagets miljöpåverkan. Avslutningsvis återfinns alla referenser och källor till information i *kapitel 8*.

1.2 Översiktsplanens dokument

Översiktsplan 2050 ersätter i sin helhet *Lokal utvecklings- och översiktsplan 2007* för Vimmerby kommun, vilken aktualitetsprövades av kommunfullmäktige den 1 januari 2017 (Vimmerby kommun, 2007). Delar av innehållet i tidigare översiktsplan har överförts till planförslaget.

Översiktsplanens dokument är uppdelat i ett antal delar, enligt nedan.

Planeringsförutsättningar för översiktsplan 2050

Plandokumentet inleds med en beskrivning av planeringsförutsättningar, exempelvis befolkningstillväxt och bostadsbehov till 2050.

Planförslag

Denna del utgör själva planförslaget. Här beskrivs utvecklingsinriktning för bebyggelse och landsbygder, för natur, vatten och friluftsliv, samt för kommunikationer.

I planförslaget beskrivs även planerad mark- och vattenanvändning för kommunen samt för respektive ort.

Slutligen beskrivs samtliga tematiska ställningstaganden för översiktsplanen.

Förutsättningar

I denna del av plandokumentet beskrivs vilka förutsättningar som råder inom kommunens gränser. Det omfattar kommunens historia, planberedskap, befolkning och bebyggelse, service, arbete och näringsliv, riksintressen, natur och friluftsliv, kultur, kommunikationer och teknisk försörjning. Även miljö- och riskfaktorer, strandskydd och miljö kvalitetsnormer beskrivs.

Slutligen lyfts även regionala och mellankommunala frågor, så som samverkan, kommunikationer och arbetspendling, handel, turism och vattenförsörjning.

Hållbarhetsbedömning

Kapitel 4 utgörs av hållbarhetsbedömningen, det vill säga detta dokument. Hållbarhetsbedömningens innehåll anges i avsnitt 1.1 ovan.

Handlingsplan

En handlingsplan finns i översiktsplanens sista del.

1.3 Miljökonsekvensbeskrivningens bakgrund och syfte

Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutfattande så att en hållbar utveckling främjas. Strategisk miljöbedömning omfattar två delar, en som utgör själva processen med att identifiera och bedöma miljökonsekvenser samt integrera dessa i planeringen, och själva miljökonsekvensbeskrivningen som utgör dokumentet där resultatet av miljöbedömningen presenteras. Arbetet med miljöbedömningen ska integreras med den övriga planeringsprocessen för att i ett tidigt skede identifiera konflikter mellan olika intressen och öka möjligheterna att hitta miljöanpassade lösningar för att undvika eller begränsa negativa miljökonsekvenser. Konsekvensbeskrivningen ska liksom översiktsplanen samrådats i sin helhet med myndigheter och allmänheten.

Sedan den 21 juli 2004 ska alla översiktsplaner genomgå en miljöbedömning enligt miljöbalken. Förutom miljö, hälso- och hushållningsaspekter bör även sociala och ekonomiska aspekter beskrivas enligt plan- och bygglagen, eftersom dessa är grunden för en hållbar utveckling - vilket är ett övergripande mål för samhällsutvecklingen.

För att visa om översiktsplanen bidrar till en hållbar utveckling behöver de ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekterna belysas och konsekvensbeskrivas. Konsekvensbeskrivningens syfte är att beskriva den mest betydelsefulla påverkan på människa och miljö som planens genomförande kan antas medföra.

1.4 Metod

1.4.1 Bedömningsgrunder

Underlag

Flera underlag har legat till grund för de bedömningar som gjorts i föreliggande miljökonsekvensbeskrivning. Underlagen utgörs av bland annat utredningar, regionala och kommunala planer och strategiska dokument som exempelvis Policy för hållbar utveckling (Vimmerby 2020c), VA-plan för Vimmerby kommun (Vimmerby 2021) och Vattenförsörjningsplan (Vimmerby 2020). De underlag som använts presenteras i avsnittet för respektive miljöaspekt.

Lagkrav, miljö kvalitetsnormer och riktvärden

Konsekvenserna av planförslaget redovisas bland annat med utgångspunkt i berörda, gällande miljö kvalitetsnormer och relevanta riktvärden. Även lagkrav om exempelvis hänsynsregler enligt 2 kap. miljöbalken, riksintressen enligt 3 kap. och 4 kap. miljöbalken eller andra skyddade områden utgör bedömningsgrunder.

Miljö kvalitetsmål

Till grund för bedömningen av miljökonsekvenser används även relevanta miljö kvalitetsmål. En redovisning av hur planförslaget respektive nollalternativet inverkar på möjligheten att uppnå relevanta miljö kvalitetsmål redovisas i avsnitt 4.7 *Miljö mål*.

1.4.2 Bedömningskala

I denna miljökonsekvensbeskrivning avhandlas de miljöaspekter som har bedömts vara relevanta för planförslaget, se avsnitt *Miljökonsekvenser*. För varje miljöaspekt beskrivs och bedöms planförslagets effekter och konsekvenser för miljön.

Vid bedömning av miljöeffekter och miljökonsekvenser antas att planen utförs fullt ut och att åtgärder och ställningstaganden som anges i planen kommer att utföras.

De olika miljöaspekterna bedöms utifrån bedömningsskalan i tabell 1 nedan. En jämförelse med nollalternativets miljöeffekter görs i redovisningen av respektive miljöaspekt.

Miljökvalitetsmålen bedöms utifrån om planförslaget bedöms ha positiv inverkan, negativ inverkan eller ingen inverkan på målpuppfyllelsen.

Tabell 1. Sammanställning av bedömningskala för konsekvensbedömning.

Stora positiva miljökonsekvenser	Positiva konsekvenser för intressen som gäller på EU-nivå (till exempel Natura 2000-områden, sänkning under miljö kvalitetsnorm). Positiva konsekvenser för riksintressen eller värden av nationell eller regional betydelse.
Positiva miljökonsekvenser	Positiva konsekvenser för värden av kommunal betydelse.
Inga nämnvärda miljökonsekvenser	Positiva eller negativa konsekvenser för värden av mindre eller lokal betydelse.
Negativa miljökonsekvenser	Negativa konsekvenser för värden av kommunal betydelse.
Stora negativa miljökonsekvenser	Negativa konsekvenser för riksintressen eller andra intressen som gäller på EU-nivå (till exempel Natura 2000-områden, överskridande av miljö kvalitetsnormer). Negativa konsekvenser för riksintressen eller värden av nationell eller regional betydelse.

1.4.3 Osäkerheter

Översiktsplanen är ett vägledande dokument och är inte juridiskt bindande. Konsekvenserna av en översiktsplan kan därför vara svåra att förutsäga och bedöma och kan endast göras översiktligt, bland annat eftersom det inom planperioden är osäkert vilka delar av översiktsplanen som genomförs och i vilken omfattning. Konsekvensbeskrivningen utgår därför från att översiktsplanen genomförs i sin helhet.

1.5 Geografisk avgränsning

Konsekvensbeskrivningen omfattar hela Vimmerby kommun. För samtliga miljöaspekter gäller kommunens gränser förutom för vattenpåverkan och klimatfaktorer där påverkan kan bli regional respektive global.

1.6 Tidsmässig avgränsning

Den tidsmässiga avgränsningen av konsekvensbeskrivningen sträcker sig över samma tidsperiod som planen, det vill säga från antagande fram till år 2050.

1.7 Saklig avgränsning

Konsekvenserna som behandlas rör de aspekter som bedömts innebära en betydande påverkan om planförslaget genomförs. Den miljömässiga avgränsningen är gjord i samråd med länsstyrelsen. Förutom de miljömässiga konsekvenserna beskrivs sociala och ekonomiska aspekter. Vad som behandlas inom respektive område beskrivs nedan.

Avgränsningssamrådet utfördes med Länsstyrelsen i Kalmar län den 25 januari 2022.

Miljökonsekvenser som bedömts vara betydande är:

- Klimat
- Hälsa och säkerhet
- Hushållning med naturresurser

Konsekvensbeskrivningen omfattar även planens påverkan på:

- Riksintressen och skyddade områden
- Miljö kvalitetsnormer
- Relevanta miljö kvalitetsmål

2 Planförslagets innehåll

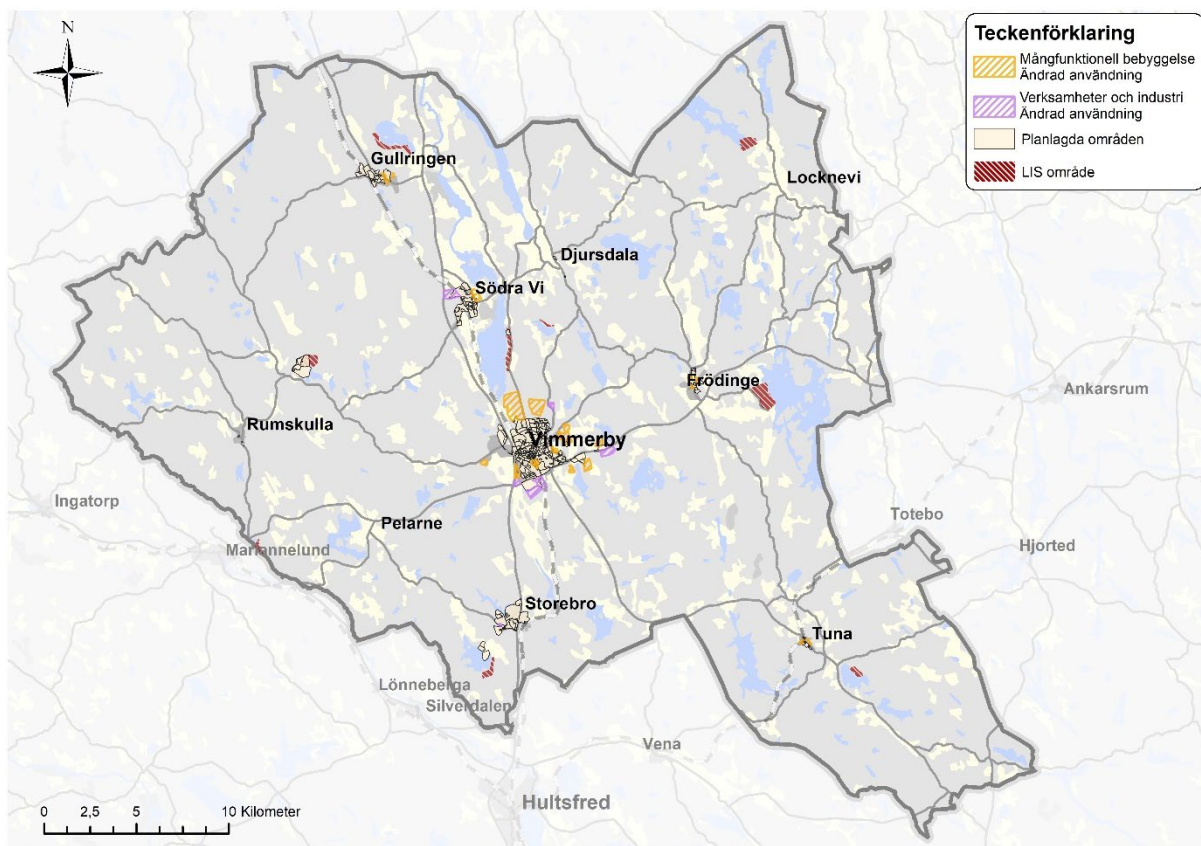
Utvecklingsinriktningen för Vimmerby kommun visar de övergripande strukturerna för Vimmerby kommun fram till 2050. Utvecklingsinriktningen innehåller tre grundläggande strukturer, *Bebyggelser och landsbygder*, *Natur, vatten och friluftsliv* samt *Kommunikationer*. Dessa strukturer redovisar de viktigaste strategiska sambanden som påverkar den långsiktiga utvecklingen. Utvecklingsinriktningen utgör därmed ett viktigt underlag för kommande vägval, förhandlingar och prioriteringar på strategisk nivå men också för den mark- och vattenanvändning som föreslås.

Mark- och vattenanvändningen redovisas i planförslaget för hela kommunen samt fördjupade delar för orterna Vimmerby, Storebro, Södra Vi, Frödinge, Gullringen, Tuna, samt ställningstaganden för de mindre orterna. En mindre ökning i befolkningens mängd antas ske som följd av planförslaget. Föreslagen ändring av bostadsområden bedöms främst medföra en förflyttning av invånare inom kommunens gränser. Inom områden med pågående markanvändning föreslås inga större förändringar, men viss förtätning kan vara möjlig. Det antas att en viss ökning av verksamhetsetablering kommer att ske i och med de föreslagna utbyggnadsområdena för verksamheter. Inom områden med ändrad användning kan utveckling, omvandling eller ändring av befintlig markanvändning bli aktuell. Det kan exempelvis innebära att ett verksamhetsområde omvandlas till ett mångfunktionellt område med både bostäder och verksamheter. Det kan också innebära att ett område som inte är bebyggt idag exploateras med exempelvis verksamheter.

Mark- och vattenanvändningen delas in i ett antal kategorier enligt nedan, där varje kategori har generella ställningstaganden kring pågående och/eller ändrad användning:

- Mångfunktionell bebyggelse
- Verksamheter
- Grönområde och park
- Natur och friluftsliv
- Vatten
- Landsbygd
- Transportinfrastruktur

Bland annat pekar planförslaget ut förslag på områden för bebyggelse av verksamheter, industri samt bostäder. Ytor pekas även ut för etablering av vindkraft. Planförslaget pekar även ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Plankarta över föreslagen ändrad markanvändning redovisas i figur 2-1 nedan.

Figur 2-1 Översiktlig plankarta över föreslagen markanvändning i Vimmerby kommun.

Utöver de generella ställningstagandena, har tematiska ställningstaganden tagits fram för Vimmerbys kommun enligt nedan:

- Riksstressen
- Befolkning och bebyggelse
- Service
- Arbete och näringsliv
- Kommunikationer
- Regionala och mellankommunala frågor
- Natur och friluftsliv
- Kulturmiljöer
- Teknisk försörjning
- Miljö- och riskfaktorer
- Klimat
- Miljö kvalitetsnormer
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

3 Alternativ

3.1 Nollalternativet

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning till en plan innehålla uppgifter om miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs. Detta så kallade nollalternativ ska sedan jämföras mot övriga alternativ som tas fram.

I detta fall speglar nollalternativet en trolig utveckling om planförslaget inte antas och genomförs. Nollalternativet innebär till största delen att nuvarande markanvändning fortsätter, men med en fortsatt utbyggnad enligt kommunens gällande översiktsplan, *Lokal utvecklings- och översiktsplan 2007 för Vimmerby kommun* (ÖP 2007), fördjupade översiktsplaner och framtagna detaljplaner.

Utan ett uppdaterat ställningstagande för kommunens viljeriktning finns risk att kommunens kvaliteter inte värnas och att bebyggelseutvecklingen sker på ett oönskat sätt. I nollalternativet finns därför en risk att utveckling genomförs utan tillräcklig vägledning utifrån ett helhetsperspektiv. Ställningstagande om bygglov tas utan övergripande strategier med risk för att man bortser från olika världens betydelse i ett större perspektiv. Det kan innebära att beslut om lokalisering för en verksamhet sker utan kontroll över lämplig placering med risk för sämre nyttjande av ekologiska-, sociala och ekonomiska resurser. På sikt kan detta även innebära hinder för nya verksamhetsområden eller bostadsområden vilket kan påverka kommunens näringsliv och befolkningsutveckling negativt.

Inflyttningen till kommunen antas vara densamma i nollalternativet som i planförslaget. Verksamhetsetableringen bedöms öka något även i nollalternativet.

I FÖP Vimmerby föreslogs en ringled som skulle leda trafiken runt Vimmerby tätort. Denna ringled är inte med i gällande planförslag.

I ÖP 2007 finns inga utpekade ytor för föreslagen vindkraftsetablering men en TÖP för vindkraft togs fram 2011 där det finns utpekade områden för vindkraft. Detta dokument har dock bedömts inaktuellt av kommunen och de utpekade platserna har delvis bedömts som inte längre lämpliga.

Nollalternativet medför en utveckling i kommunen med spridd bebyggelse i kommunens orter, och utbyggnad planeras bland annat på jordbruksmark.

3.2 Övriga utredda alternativ

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. Den geografiska räckvidden av en översiktsplan är lagstadgad till att omfatta hela kommunen så inga alternativa geografiska utformningar har utretts.

Att söka rimliga alternativ, utvärdera dem och välja det alternativ som bäst uppfyller planens syfte är en del av själva planarbetet. Alternativ utformning av planen har diskuterats i processen med att ta fram planförslaget och arbetet har varit en interaktiv process som involverat flera delar av den kommunala organisationen. Utformningen av utvecklingsområden har i processen anpassats efter kommunens förutsättningar och intressen. Som exempel har lokalisering av utvecklingsområde för bostäder anpassats för att undvika påverkan från höga flöden vid 100-årsflöde från Stångån och 100-årsregn.

En bedömning av rimliga alternativa scenarier kan sägas ha genomförts i och med processen för framtagandet av planförslaget. Att identifiera *ett* rimligt scenario för kommunens fysiska utveckling som kan ställas mot denna i översiktsplan bedöms inte möjligt.

4 Miljökonsekvenser

4.1 Klimatpåverkan

4.1.1 Energiförsörjning

Förutsättningar

God tillgång till energi är en förutsättning för hållbar långsiktig utveckling. Vi är beroende av energin för bland annat uppvärmning, transporter och produktion. Kommunorganisationen behöver strategiskt verka för god energihushållning och minskade utsläpp av växthusgaser.

Region Kalmar har satt upp som mål att till år 2030 kunna producera lika mycket energi som regionen gör av med och att energin ska vara förnybar. Sol, vind, vatten och biobränsle är exempel på förnybara källor.

I kraftvärmeverket Tallholmen används biobränsle och här produceras både fjärrvärme, ånga, hetvatten och el. Ungefär 70 procent av fjärrvärmeproduktionen sker från Tallholmen och resten från värmeverket Södra Näs. Den el som produceras motsvarar cirka 25 procent av VEMAB:s totala elförsäljning. Sedan 2018 kommer all VEMAB:s fjärrvärmeproduktion från förnybara energikällor.

Förutom biobränsleeldade kraftvärmeverk finns i kommunen även vattenkraftverk och en större solcellsanläggning, dock finns ett behov av att utöka produktionen för att uppnå uppsatta mål. I kommunen produceras än så länge endast 25 procent av den totala el som säljs inom kommunen.

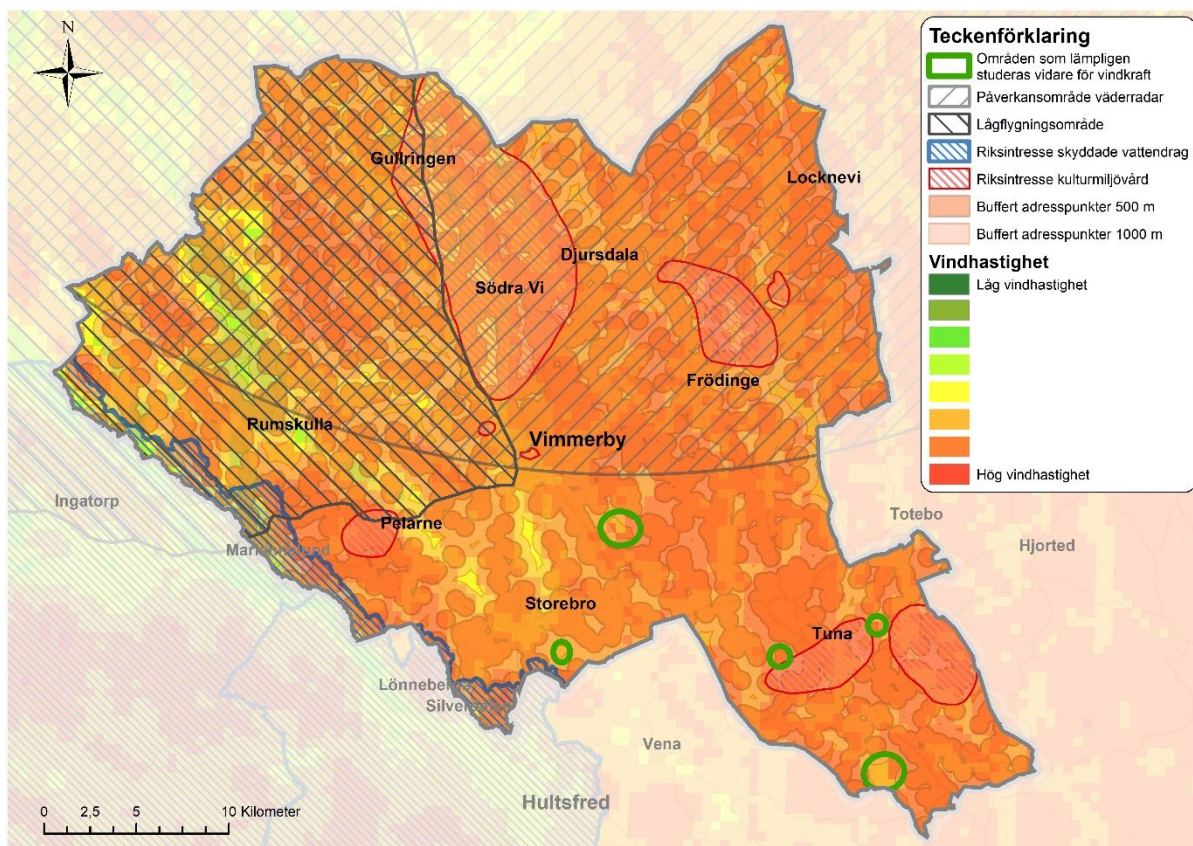
För att nå det uppsatta målet behöver Vimmerby kommun reservera mark för anläggningar som krävs för förnybar energiproduktion, exempelvis vindkraftverk eller solcellsanläggningar. Det är viktigt att den översiktliga planeringen tar ställning till var det bedöms lämpligt eller mindre lämpligt med vindkraft.

Planens påverkan

I planförslaget lyfts att Vimmerby Energi & Miljö AB (VEMAB) och kommunen tillsammans ska ta fram ett förslag till ny energiplan som ska beslutas av kommunfullmäktige. En sådan plan ska, enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439), innehålla beskrivning av tillförsel, distribution och användning av energi.

Planförslaget presenterar också ställningstagande om att Vimmerby kommun ska arbeta i linje med den klimat- och energistrategi som Länsstyrelsen i Kalmar tagit fram. Vimmerby kommun står även bakom regionens strategier och mål om att produktion av förnybar el till år 2030 ska vara lika stor som länets totala energianvändning.

Inom ramen för planförslaget har riktlinjer för lokalisering av vindkraftverk och solenergianläggningar tagits fram. I PM tillhörande planförslaget (Sweco, 2022) har en översiktlig analys av befintliga förhållanden för vindkraft gjorts och i samband med detta har riktlinjer för vindkraft satts upp, vilka anger lämpliga platser för uppförande av vindkraftverk, se figur 4-1. Kriterier för analysen har varit att vindförhållandena ska vara goda, avstånd ska hållas till bebyggelse och utpekade områden ska inte finnas inom område för riksintresse för kulturmiljö, lågflygningsområde eller skyddade vattendrag. Områdena som redovisas nedan med gröna cirklar är potentiella områden för vindkraftsetablering. Dessa områden behöver dock studeras vidare för att bedöma lämplighet för en etablering och för att bedöma om de är tillräckligt stora för en faktisk anläggning. Områden med röda kryss bedöms inte vara relevanta då de ligger i Stångåns dalgång och ligger låglänt och med vindförhållanden som inte bedöms tillräckliga.

Figur 4-1. Kartan redovisar både vindhastigheter, adresspunkter (ljusorange/orange ringar för 1000 m och 500 m buffertar från adresspunkter), riksintresse kulturmiljö, riksintresse lågflygningsområde, riksintresse skyddade vattendrag. Gröna cirklar är potentiella områden för vindkraftsetablering.

De riktlinjer som tagits fram för solenergianläggningar är att solenergianläggningar i större skala är lämpliga bland annat på tak på exempelvis lantbruksfastigheter och industrilokaler. Större markbaserade solcellsanläggningar bör prioriteras på mark som av olika anledningar inte kan bebyggas, exempelvis bullerutsatt mark nära större vägar, järnvägar eller på nedlagda deponier. Inom orterna i Vimmerby kommun kan solenergianläggningar vara lämpliga på större tak.

Vid genomförande av planförslaget kommer fler verksamheter kunna etablera sig till följd av att nya verksamhetsområden pekas ut i planförslaget. Detta kan leda till ökat behov av el- och energiförsörjning, speciellt vid nya verksamhetsområden. Det är dock inte säkert att planen leder till ett ökat behov av el- och energiförsörjning nationellt då dessa verksamheter i ett nollalternativ möjligtvis hade etablerat sig i en annan kommun i stället.

Effekter och konsekvenser

Positiva konsekvenser bedöms uppstå i planförslaget till följd av att produktionen av förnybar el antas öka i och med planförslaget. I planförslaget pekas möjliga platser för etablering av vindkraftsetablering ut och planen har tagit fram riktlinjer för lokaliseringar av solcellsanläggningar. Positiva effekter bedöms också uppstå jämfört med nollalternativet då ÖP 2007 inte lyfter fram förnybar energiproduktion i samma utsträckning.

Den energiplan som tas fram kan leda till positiva konsekvenser då denna kan ge en mer övergripande strategi för tillförsel, distribution och energianvändning i kommunen.

En ökning av verksamhetsetableringar kan leda till negativa konsekvenser för klimatet till följd av ökade utsläpp. Den ökning av verksamheter som planen bedöms leda till är dock så pass liten att dessa effekter bedöms som försumbara både jämfört med nuläget och med nollalternativet.

Planförslagets konsekvenser för klimatet till följd av energiförsörjningen bedöms sammantaget som positiva, främst på grund av att planen lyfter fram satsningar för förnybar energiproduktion.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Kommunen kan informera små och medelstora företag att de kan söka ekonomiskt stöd för att göra en energikartläggning. Då små och medelstora företag inte omfattas av lagen om energikartläggning finns i stället möjligheten att göra detta på frivillig basis, med hjälp av ekonomiskt stöd. Dessa energikartläggningar kan sedan ligga till grund för energieffektiviseringar, ökad andel förnybar energi etc.

4.1.2 Transporter

Förutsättningar

Gång- och cykelvägar

I Vimmerby kommun finns ett flertal markerade gång- och cykelvägar. Vimmerby tätort har ett välutbyggt gång- och cykelvägnätet och i de mindre orterna Storebro, Tuna, Frödinge, Södra Vi, Rumskulla och Gullringen finns några enstaka gång- och cykelvägar.

Järnvägar

För Vimmerby kommun utgör järnvägen, Stångådalsbanan, en viktig koppling till omkringliggande kommuner (Kalmar Länstrafik, 2022a). Stångådalsbanan förbinder bland annat Vimmerby med Östergötland och Linköpings station där den kommande nya stambanan (ostlänken) ansluter. Den nya stambanan är avgörande för att förbättra den framtida interregionala tillgängligheten för Sveriges sydöstra delar (Kalmar Länstrafik, 2022a). Järnvägen innebär även en möjlighet för arbetspendling inom regionen samt ökad tillgänglighet till universitetsorterna Kalmar och Linköping.

Kollektivtrafik

Vimmerby kommun har goda kollektivtrafikförbindelser där regiontrafik med buss sammanbinder de mindre orterna och kommunhuvudorterna med de regionala kärnorna som Västervik och Kalmar (Region Kalmar län, 2021a). Kollektivtrafik utom kommunen finns med busstrafik mot Västervik, Nässjö och Hultsfred, samt krösatåg som dagligen trafikerar sträckan Linköping-Kalmar (Kalmar länstrafik, 2022b).

Vägar

Vimmerby kommun har goda mellankommunala och regionala förbindelser. Riksväg 25 och 40 samt E22 är centrala länkar för såväl den regionala infrastrukturen som de nationella förbindelserna (Region Kalmar län, 2021a). Viktiga vägar för Vimmerby kommun är riksväg 23/34 (Malmö-Linköping) och riksväg 40 (Göteborg-Västervik) då resor med bil till Vimmerby främst sker här (Regionförbundet Kalmar län, 2018). Vägarna utgör även viktiga stråk för kollektivtrafiken inom regionen (Region Kalmar län, 2017).

Laddinfrastruktur för elbilar

Vimmerby kommun har uppfört ett mindre antal laddstolpar för elbilar. Samtliga är lokaliserade inom Vimmerby tätort.

Arbetspendling

Region Kalmar län framhåller i den *Regionala transportplanen för Kalmar län 2022–2033* att kollektivtrafiken utgör en av grundpelarna i att förbättra de interna förbindelserna i regionen. Vidare betonas även vikten av att knyta samman tillväxtmotorer, regionala kärnor och kommunhuvudorter i de storregionala stråken. Ett av de starka pendlingsstråken i regionen utgörs av sträckan Västervik-Vimmerby-Hultsfred. För länets norra del är sambandet mellan den regionala kärnan Västervik och Vimmerby även betydelsefulla med avseende på dess koppling till tillväxtmotorerna Linköping och Norrköping (Region Kalmar län, 2021b).

Vimmerby är en av de kommuner i regionen som har ett positivt pendlingsnetto, det vill säga att dagsbefolkningen är större än nattbefolkningen. Vimmerby kommun kännetecknas således av att ha en större inpendling än utpendling. Antalet personer som arbetspendlar in till kommunen är cirka 1 930 och utpendlare är cirka 1 595 personer, med arbetspendling avses här en person som är folkbokförd i en kommun och arbetar i en annan kommun (Statistiska Centralbyrån, 2020).

Arbetspendling från Vimmerby kommun inom Kalmar län sker främst till kommunerna Hultsfred och Västervik, utom länet sker arbetspendling från Vimmerby kommun framför allt till Eksjö kommun i Jönköpings län och Kinda kommun i Östergötlands län (Region Kalmar län, 2021c).

Arbetspendling till Vimmerby kommun inom Kalmar län sker främst från Kalmar kommun och Oskarshamns kommun. Arbetspendling till Vimmerby kommun utom länet sker framför allt från Karlskrona kommun i Blekinge och Uppvidinge kommun i Kronobergs län (Region Kalmar, 2021c).

Planens påverkan

I planförslaget finns ställningstagande om att sträva efter en hög framkomlighet för gång- och cykeltrafik i ett sammanhängande gång- och cykelvägnät. Planförslaget lyfter att möjligheterna att cykla mellan orterna ska öka och att cykelfrämjande åtgärder ska göras genom att till exempel separera gång- och cykelvägar, tillföra belysning och anpassa väghastigheterna. Det ska också finnas möjlighet att cykla mellan viktiga målpunkter i kommunen exempelvis badplatser, besöksmål med mera. Gång- och cykelvägnät till och från bytespunkter ska prioriteras.

Planförslaget lyfter också att kommunen ska verka för ett mötesspår i Gullringen, för möjliggörande av tätare pendlingstrafik mellan Vimmerby och Linköping. En mötesstation möjliggör även uppehåll med persontåg. Kommunen ska även verka för ytterligare kapacitetshöjande åtgärder för järnvägen.

Planförslaget har ställningstaganden för att främja kollektivtrafiken i kommunen. Planförslaget lyfter att förtätning och utbyggnad ska ske längs de starka stråken för kollektivtrafik samt med närhet till busshållplatser. Kommunen ska samverka med kollektivtrafikoperatör och Trafikverket för att utveckla kollektivtrafiken i Vimmerby kommun, särskilt turtätheten längs de starka stråken. Vimmerby som bytespunkt för kollektivtrafik ska förstärkas genom att stationen och stråken till/från stationen ska vidareutvecklas. Bussens framkomlighet ska prioriteras genom orterna.

Planen lyfter också att trafikstrategi och trafikplan ska tas fram.

Planförslaget lyfter att det är viktigt med kapacitets- och säkerhetshöjande åtgärder på vägsträckorna väster och österut från Vimmerby, samt norr och söderut från Vimmerby. Kommunen ska också verka för utbyggnad till 2+1-väg för riksväg 23/34 Hultsfred – Vimmerby och Vimmerby-Kisa, samt verka för en överenskommelse tillsammans med Östergötland avseende riksväg 23/34.

Med genomförande av aktuell plan kommer en viss ökning av antalet verksamheter att kunna ske jämfört med nuläget, men bedöms vara samma i omfattning som i nollalternativet.

Effekter och konsekvenser

En ökad verksamhetsetablering kan leda till negativa konsekvenser för klimatet till följd av ökade transporter med avseende på pendling och transporter med lastbil till och från samt inom kommunen. Den ökning av verksamheter som planen bedöms leda till är dock så pass liten att dessa effekter bedöms som försumbara.

Planförslagets ställningstaganden om att öka tillgängligheten för kollektivt resande och utveckla gång- och cykelstråk bedöms medföra vissa positiva effekter för klimatet till följd av att bilåkandet bedöms kunna minska.

I nollalternativet antas att den ringled som föreslås i ÖP 2007 byggs vilket kan leda till mer trafik och därmed till något större utsläpp av klimatgaser jämfört med planförslaget.

För planförslaget bedöms att minskningen av de fossila transporterna totalt sett är försumbara jämfört med nuläget och nollalternativet och därmed innebär planförslaget sammantaget ge upphov till inga nämnvärda konsekvenser för klimatet från transporter.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

En åtgärd som kommunen kan göra för att främja användandet av elbilar är att öka antalet laddstolpar för allmänheten i kommunen. Kommunen bör också se över parkeringsnormer och att främja bilpooler och andra nytänkande mobilitetslösningar.

Skyfall

Ett skyfall är ett regn som faller med så hög intensitet att dagvattenssystemet inte kan hantera de vattenvolymer som genereras. Vatten söker sig då andra vägar och ger upphov till markavrinning vilket innebär att lågstråk och lågpunkter i terrängen utgör riskområden för översvämning. Detta kan leda till skador på bebyggelse, infrastruktur, framkomlighet med mera.

Klimatförändringarna innebär att extremväder i form av skyfall kommer att öka. Det innebär att riskerna ökar för översvämning vid sjöar, längs vattendrag samt i VA-systemet och i tätorter. Skyfall kan också medföra påverkan på väg- och järnvägsnät, samt risk för ökad spridning av föroreningar från förorenade områden och näringsläckage från jordbruksmark.

Frågan om dagvatten samt dricks- och avloppsvatten med hänsyn till skyfall är en stor utmaning vid kommunal planering. Översvämning som följd av skyfall ökar också risken för avbrott och förorening av dricksvattnet.

Det som framför allt skiljer skyfall från andra typer av översvämningsrisker är att risken inte behöver vara geografiskt avgränsad. Ett skyfall kan inträffa var som helst vilket gör att denna risk alltid behöver utredas, oavsett den tänkta exploateringens geografiska lokalisering (Länsstyrelserna, 2018).

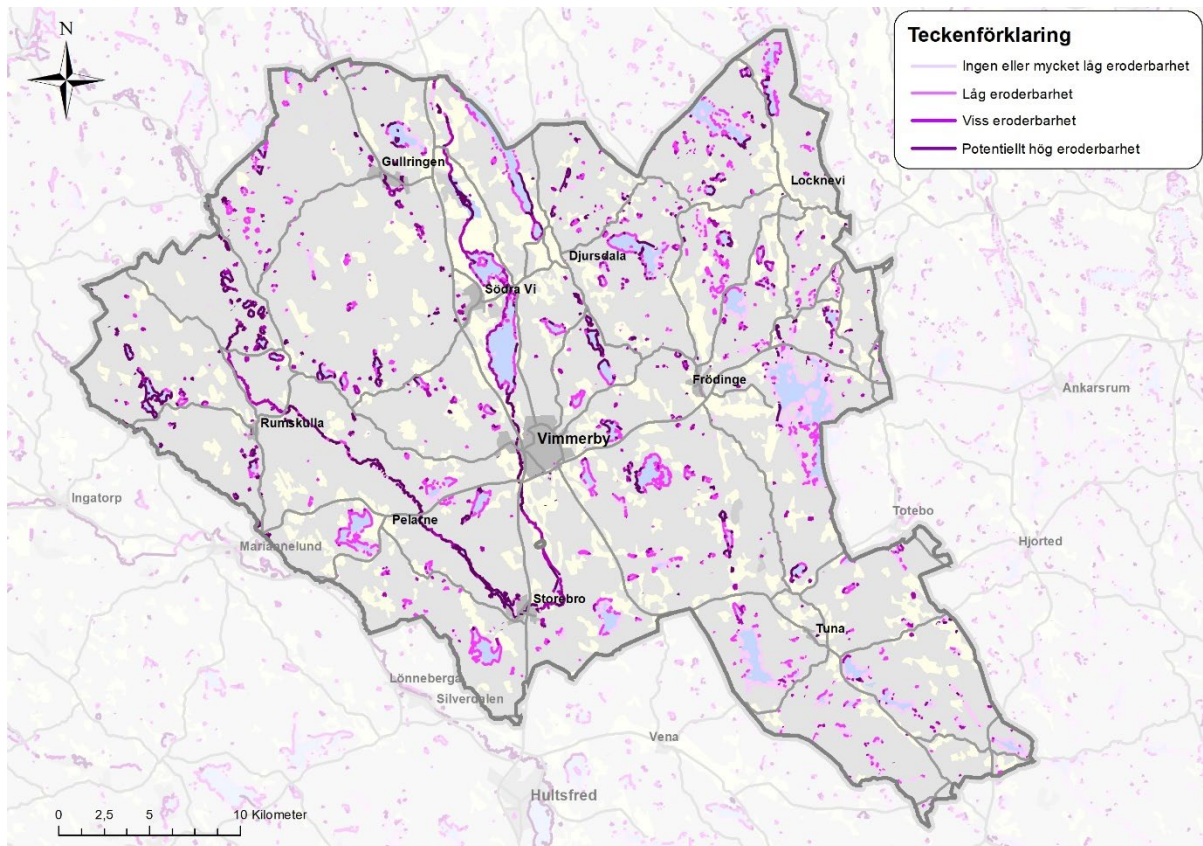
Värmeböljor

Med ett förändrat klimat och fler varma dagar ökar risken för urbana värmeeffekter i städer med mycket höga temperaturer som följd. Det kan bland annat leda till negativa effekter för riskgrupper, samhällsviktiga sektorer och funktioner; påverka energianvändningen och luftkvaliteten; öka växthusgasutsläppen och bildandet av marknära ozon. Det är särskilt viktigt att kartlägga vilka samhällsfunktioner som kan påverkas negativt av högre temperaturer så att åtgärder kan genomföras för att undvika en svår störning i verksamheten.

Ras, skred och erosion

Med ökande flöden i vattendrag ökar även risken för erosion, skred och ras. En viktig riskfaktor är de geologiska förutsättningarna på en viss plats, då vissa jordarter är mer känsliga än andra. Förutom att utgöra en risk för människors hälsa och säkerhet, finns det även risk för att markföroreningar som lagrats i jorden frigörs när stabiliteten i marken brister.

Statens geotekniska institut (SGI) har genomfört en övergripande inventering över områden som har förhöjd risk för stranderosion baserat på områdenas geologiska förutsättningar. I Vimmerby kommun utgörs stränderna utmed Silverån och Stångån av jordarter som har potential för erosion. Även stränder kring ett flertal av kommunens sjöar beräknas ha potentiellt hög eller viss eroderbarhet. Om det i praktiken föreligger någon risk för erosion beror på faktorer som bland annat vågexponering, vattenhastighet, strömmar, marklutning, vegetation och tidigare genomförda förändringar av strandzonen. En karta med eroderbarhet i jordar visas i figur 4-3 nedan.

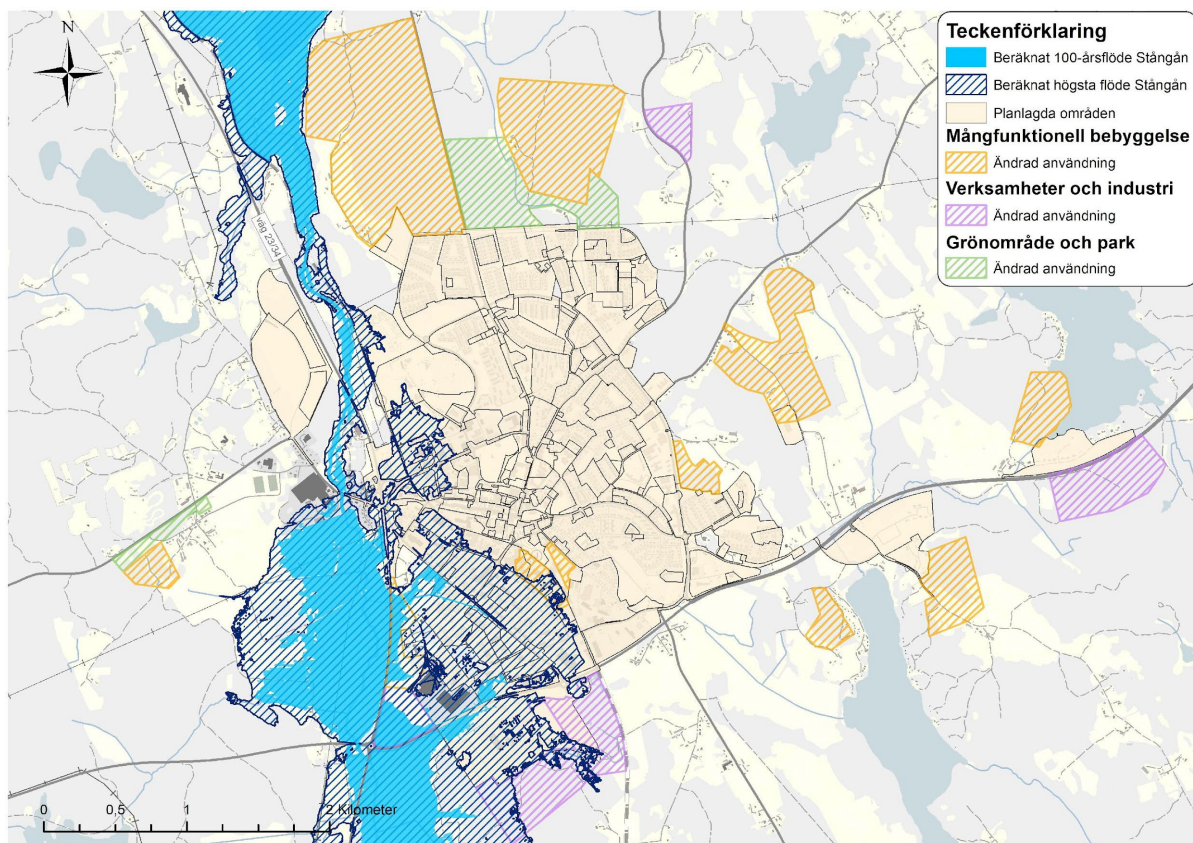

Figur 4-3 Karta med eroderbarhet i jordar i Vimmerby kommun.

Planens påverkan

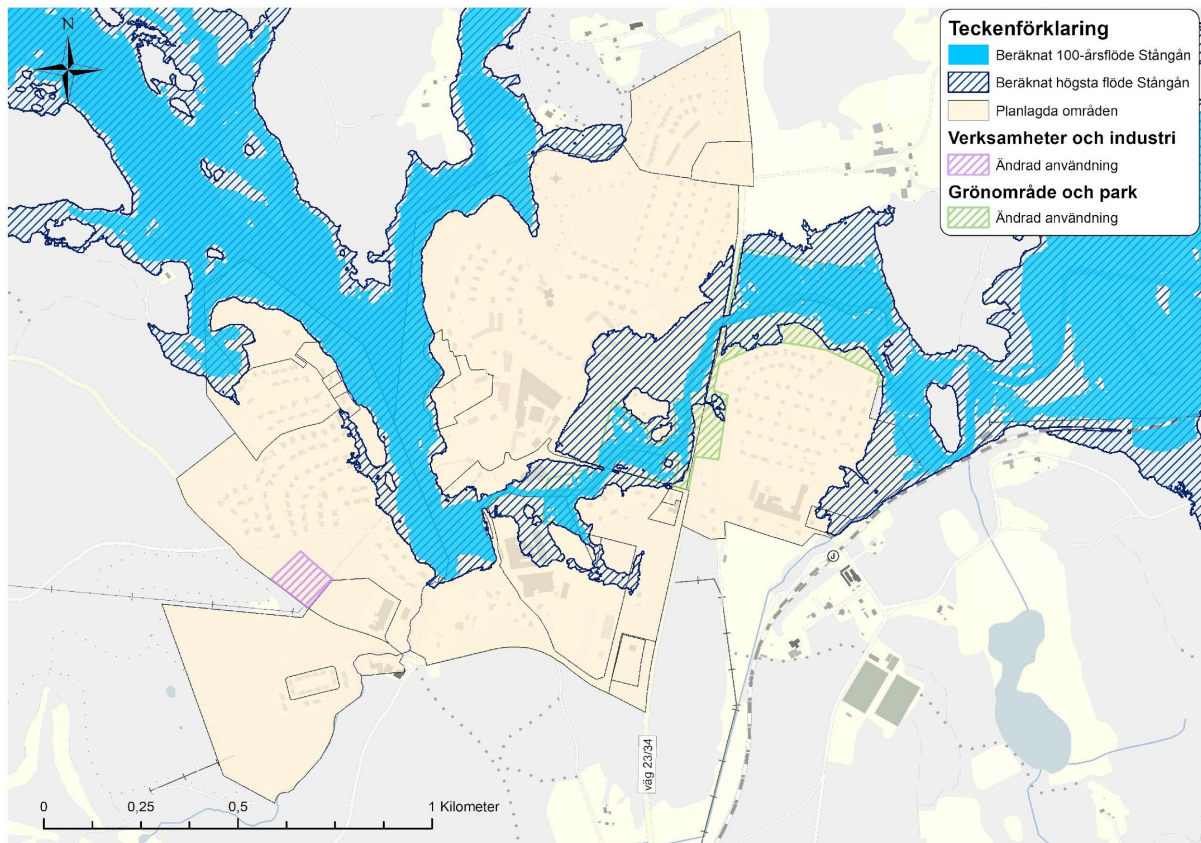
Genom förtätning samt etablering av nya bebyggda områden, så som bostadsområden och verksamhetsområden, innebär planförslaget att ytor blir hårdgjorda. Detta medför en större risk för översvämning, ifall stora grönytor görs om till asfalterade.

Befintlig bebyggelse samt utbyggnadsområden för bostäder och verksamheter i sydvästra Vimmerby stad överlappar med riskområde för översvämning vid 100-årsflöden i Stångån, se figur 4-4. En ännu större del av bebyggelsen i Vimmerby berörs av beräknat högsta flöde.

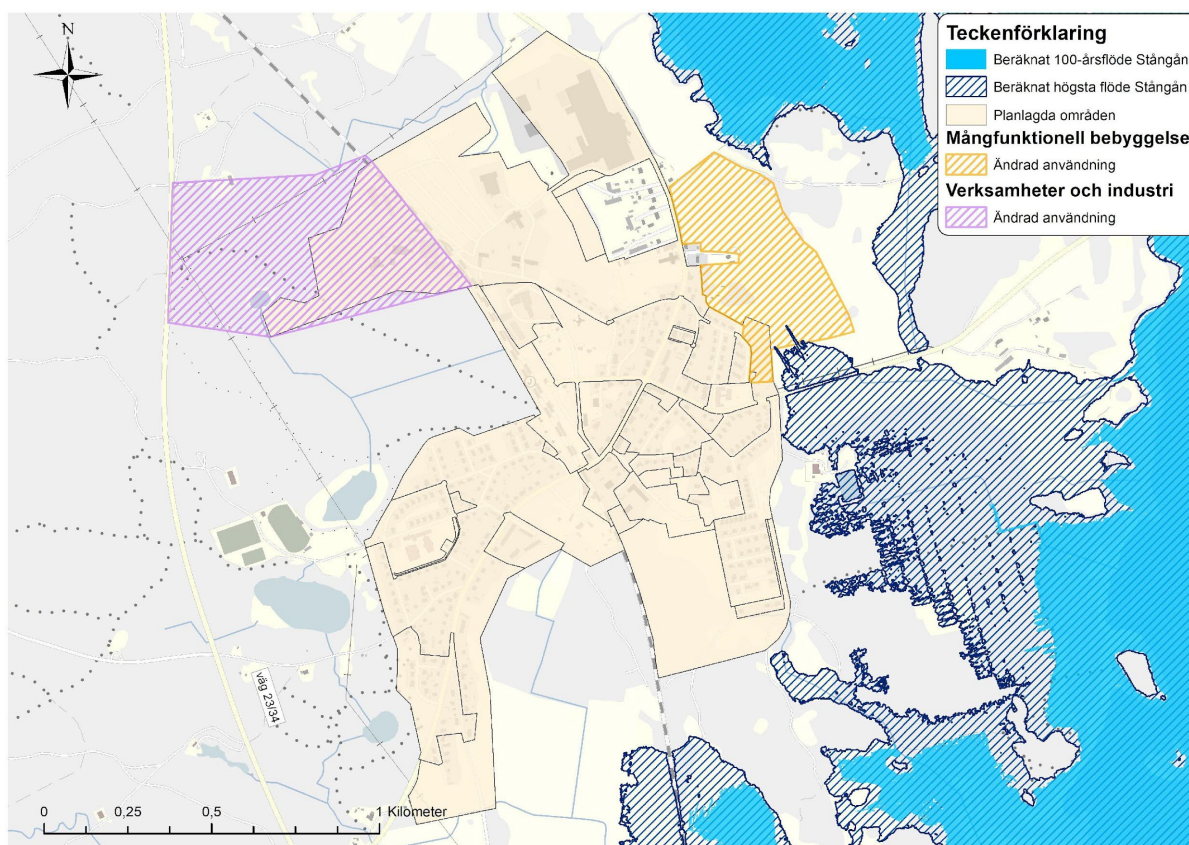
Figur 4-4 Planlagda områden samt planerad ändrad markanvändning i Vimmerby tätort samt beräknade 100-årsflöde och högsta flöde för Stångån.

I Storebro pekas ett grönområde ut som ligger inom riskområde för översvämning, se figur 4-5. Dock är grönområden avsevärt mindre känsliga för översvämning än områden med hårdgjorda ytor och bebyggelse.

Figur 4-5 Planlagda områden samt planerad ändrad markanvändning i Storebro samt beräknade 100-årsflöde och högsta flöde för Stångån.

I Södra Vi pekas ett område för mångfunktionell bebyggelse ut som ligger intill riskområde för översvämning, se figur 4-6.

Figur 4-6 Planlagda områden samt planerad ändrad markanvändning i Södra Vi samt beräknade 100-årsflöde och högsta flöde för Stångån.

Vimmerby kommun avser ta fram en klimatanpassningsanalys som ska omfatta analys av olika klimatrisker inom kommunen, värmekartering av orterna, strategier för att klimatsäkra dricksvattenförsörjningen samt innehålla en skyfallsanalys. En av kommunens viktigaste klimatfrågor är risken för översvämning från skyfall samt höga vattennivåer i vattendrag och sjöar. Planförslagets utpekade områden för ändrad markanvändning är översiktligt granskade ur ett skyfallsperspektiv, och på så sätt har lågpunkter och utsatta områden kunnat undvikas för bebyggelse. Riskområden som av andra skäl är angelägna att bebygga ska undersökas noggrant i vidare planering och eventuella risker ska åtgärdas.

Planförslaget anger i sina ställningstaganden att klimatanpassning för skyfall ska ske ur ett avrinningsområdesperspektiv där naturgivna förutsättningar ska säkras. Vid planering av ny bebyggelse och infrastruktur ska risken för översvämning och skyfall beaktas samt att lågpunkter och instängda områden undviks. En översiktlig skyfallsanalys för kommunen avses tas fram för att säkerställa ytor som behövs för rinnstråk och ytor för fördröjning av kraftiga skyfall. Denna analys föreslås samköras med en grönplan. Ytor för hantering av dagvatten och skyfall ska säkerställas, och om möjligt kombineras med en grönplan. Dagvatten ska i möjligaste mån fördröjas lokalt.

Grönområden kan vara särskilt betydelsefulla i olika aspekter, bland annat för klimataspekter. Planförslaget anger ett ställningstagande om att grönområden ska fungera som dagvatten- eller översvämningshantering och bör därmed inte exploateras.

För att undvika ras, skred och erosion anger planförslaget att tidiga geotekniska undersökningar ska genomföras vid planering av bebyggelse med risk för översvämningssproblematik, exempelvis där det finns silthaltiga leror eller långa sjöar och vattendragens stränder.

För att minska negativ påverkan av värmeböljor och skydda utsatta grupper anger planförslaget att möjlighet att skapa skugga med växtlighet och bebyggelse ska beaktas. Det anges även att kommunen ska arbeta aktivt med grönstruktur kombinerat med värmekartering för att minska framtida negativa effekter av värmeböljor.

Effekter och konsekvenser

Befintlig bebyggelse samt utbyggnadsområden för bostäder och verksamheter i sydvästra Vimmerby stad riskerar att översvämmas vid 100-års flöden och beräknade högsta flöden. Därmed finns risk för negativa effekter och konsekvensen vid en eventuell översvämning.

Med ställningstagandet om att ta fram en klimatanpassningsanalys bedöms negativa effekter kunna minimeras. Genom att tidigt i planeringen identifiera riskområden, skapa förutsättningar och plats för att ta hand om dagvatten i större skala, samt reservera ytor för dagvattenhantering, avrinningsvägar och öppna fördröjningslösningar bedöms riskerna för större effekter och konsekvenser kunna minimeras. För utpekade områden för ändrad markanvändning bedöms riskerna för översvämningar kunna minimeras under förutsättning att föreslagna försiktighets- och anpassningsåtgärder vidtas. För Vimmerby stads sydvästra delar är det av extra vikt att vidta klimatanpassningsåtgärder för att minimera effekterna av en eventuell översvämning, då utpekade områden för ändrad markanvändning och befintlig bebyggelse ligger inom riskområden för översvämning.

Riskerna bedöms därmed vara lägre med planförslaget än med nollalternativet, där inga riktlinjer för klimatanpassning tas fram. I nollalternativet finns även ett antal utpekade områden för bebyggelse, som är lokaliserade inom riskområden för översvämning, vilka inte kvarstår i aktuellt planförslag. Sammantaget bedöms planförslagets konsekvenser vara positiva för människors hälsa och säkerhet samt miljön avseende översvämning, värmeböljor och ras/skred/erosion.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Klimatanpassningsanalysen som ska tas fram bör även omfatta eller kompletteras med en klimatanpassningsplan där kartläggning av känsliga områden görs, med analys av konsekvenser för den befintliga byggda miljön och tillkommande bebyggelse samt en åtgärdsplan.

Översvämningssområden och områden som är låglänta, inestängda eller saknar avrinningsmöjligheter bör identifieras. Anpassningsåtgärder bör vidtas med marginal för kommande förhöjda vattennivåer och ökad nederbörd. En lägsta rekommenderad grundläggningsnivå för olika bebyggelse typer bör tas fram, samt strategier och riktlinjer om avstånd kopplade till exploatering och nybyggnation i strandnära lägen. Det är även lämpligt att exempelvis byggnader och miljöer för vård- och omsorgssektorn och förskoleverksamhet anpassas för perioder med mycket höga temperaturer.

I syfte att hantera problematiken kring skyfall bör ny bebyggelse planeras så att den inte tar skada eller orsakar skada vid en översvämning från minst ett 100-årsregn. Risken behöver bedömas och eventuella skyddsåtgärder säkerställas i detaljplanering. Samhällsviktig verksamhet bör ges en högre säkerhetsnivå och planeras så att funktionen kan upprätthållas vid en översvämning. Kommunen bör även sträva efter att öka användningen av mångfunktionella ytor i tätorter för att hantera klimateffekter, främja människors hälsa samt gynna biologisk mångfald.

Geotekniska säkerhetsfrågor kopplat till ras, skred och erosion behöver klarläggas i samband med detaljplanering och bygglovsgivning i riskområden. För att möjliggöra framtida skyddsåtgärder behöver det övervägas ifall det finns behov av att reservera mark för skyddsåtgärder i känsliga områden.

Det behöver skapas förutsättningar och plats för att ta hand om dagvatten i större skala. Väl fungerande dagvattensystem är viktigt för att minimera riskerna för översvämningar, se mer om dagvattenhantering i nästkommande avsnitt.

4.2.2 Dagvatten

Förutsättningar

Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner från hårdgjorda ytor (tak, gator, parkeringar, gårdar) och för med sig föroreningar från hustak, tomtmark, vägar och gator. Vid en marköversvämning som sker inom ett förorenat område finns det en risk att föroreningar frigörs och transporteras till recipienten eller infiltrerar i marken till grundvattnet.

För att uppnå en hållbar och klimatanpassad dagvattenhantering ställs bland annat krav på dagvattensystemens kapacitet, varför det är viktigt att beakta dessa frågor i den fysiska planeringen. Vimmerby kommun har tagit fram en VA-plan (Vimmerby kommun, 2021) vilken inkluderar en särskild dagvattenstrategi som beskriver hur kommunen ska arbeta för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering och en hållbar bebyggelseutveckling (Vimmerby kommun, 2020d).

Dagvattenhanteringen är viktig i de områden som ligger i anslutning till sjöar och ytvattendrag men även på mark med lätta jordar eller inströmningsområden, där föroreningar snabbt kan infiltrera ned till grundvatten. Hållbar hantering av dagvatten är viktigt för att inte påverka den befintliga vattenkvaliteten i recipienten negativt.

Vad gäller klimatanpassning och dagvatten, se avsnitt ovan om Översvämningar.

Planens påverkan

Planförslaget innebär att oexploaterade områden, som idag utgörs av bland annat skogsmark, tas i anspråk och bebyggs i större utsträckning än i nollalternativet. Planerad utbyggnad bidrar till att andelen hårdgjord yta inom kommunen ökar, vilket i sin tur medför ökade mängder dagvatten som behöver hanteras.

Generellt sett bidrar ökade dagvattenflöden till större risk för spridning av föroreningar från hårdgjorda ytor, så som hustak, tomtmark, vägar och gator. Påverkan kan dock undvikas i hög grad om planförslagets ställningstaganden efterlevs. Planförslaget anger ställningstaganden om att verka för och säkerställa att sjöar, vattendrag och grundvattentillgångar håller en god vattenkvalitet samt skyddas mot och inte påverkas negativt av olika åtgärder. Exempelvis ska dagvatten i möjligaste mån fördröjas lokalt, och ytor för hantering av dagvatten och skyfall ska säkerställas vid planering av verksamhetsområden. Med fördel i kombination med planering av gröna miljöer.

Planförslaget förespråkar även framtagande av dagvattenutredning i samband med detaljplanering och andra lov och åtgärder i de fall där dagvattnet kan utgöra risk för spridning av föroreningar till recipient. Genom att säkerställa att åtgärder som vidtas inom vattenförekomsternas avrinningsområden inte försämrar vattenkvaliteten, exempelvis genom utredningar och god dagvattenhantering, kan negativ påverkan på recipient undvikas.

Effekter och konsekvenser

Planen medför negativa effekter genom hårdgörande av fler ytor inom kommunen, vilket innebär en negativ men endast marginell påverkan jämfört med nuläget. Sammantaget bedöms dock planförslagets konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön som följd av dagvattenhantering som positiva jämfört med nuläget och framförallt nollalternativet, där andelen hårdgjorda ytor bedöms öka i liknande omfattning fast utan säkerställning av rinnvägar och fördröjning av dagvatten. Detta som följd av tydligare ställningstaganden för gröna strukturer, lokal fördröjning samt säkerställande av ytor för hantering av dagvatten och skyfall. Även dagvattenutredningar förespråkas i vidare planering vilket minskar risken för negativa konsekvenser vid exploatering.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

I områden som ligger i anslutning till sjöar och vattendrag bör mark särskilt reserveras för dagvattenhantering inför detaljplanering. Detta gäller även på mark med lätta jordar eller inströmningsområden i syfte att undvika påverkan på grundvatten.

Kommunen bör prioritera att de ytor som utpekats som grönytor i planförslaget används för lokalt omhändertagande av dagvatten. Detta bör utredas vidare i samband med den grönplan som kommunen planerar att ta fram.

4.2.3 Försörjning vatten och avlopp

Förutsättningar

Vimmerby Energi & Miljö AB (VEMAB) ansvarar för det kommunala avloppet och levererar dricksvatten till alla med kommunalt vatten. Cirka 75 procent av kommunens invånare är anslutna till de kommunala anläggningarna och övriga har enskilda dricksvattenbrunnar och avloppsanläggningar (Vimmerby kommun 2020a).

VA-anläggningar och ledningsnät

Ett verksamhetsområde för kommunalt vatten och avlopp är ett avgränsat område inom vilket vatten- och avloppsförsörjningen ska ske genom kommunala VA-anläggningar. Idag finns verksamhetsområden och allmänna VA-anläggningar i 12 av kommunens orter. Verksamhetsområdet för Vimmerby tätort är dock betydligt större än i de andra orterna. Speciellt för Vimmerby tätort är att det finns stora industriabbonenter, samt en stor mängd besökande och turister under sommaren.

VEMAB ansvarar för vattenförsörjningen och levererar friskt dricksvatten samt ansvarar för rening av avloppsvatten för abonnenter anslutna till den kommunala VA-anläggningen. Den kommunala VA-anläggningen omfattar sammanlagt 12 vattenverk, 27 pumpstationer och 11 anläggningar för avloppsrening. VA-ledningsnätet är i delar relativt föråldrat och behöver både förbättras och förnyas. Enligt VA-policyn som tagits fram för kommunen ska merparten av alla som bor i tätbebyggda delar inom Vimmerby kommun ha möjlighet att få tillgång till kommunalt avlopp. Utbyggnaden av ledningsnät ska ske efter huvudprincipen "inifrån och ut". På lång sikt ska huvudledningsnätet vara utbyggt för avloppsförsörjning av även perifert belägna områden inom kommunen (Vimmerby kommun 2020a).

Hushåll som inte kan ansluta sig får istället enskilt eller i en samfällighet lösa både vattenförsörjning och avloppshantering. Inom kommunen finns det cirka 2 300 enskilda VA-anläggningar. Kommunen verkar för att alla fastigheter med enskilda VA-lösningar som inte ansluts till det kommunala nätet utformas modernt och kretsloppsanpassat. Kvaliteten på dricksvattnet är däremot fastighetsägarens ansvar.

Statusen för de enskilda VA-anläggningarna bedöms i dag som medelgod. Inventeringar pågår och statusen förbättras kontinuerligt genom kommunens tillsynsarbete. Krav ställs i enlighet med gällande lagstiftning och praxis från rättsfall. Krav på hög skyddsnivå ställs i de fall en avloppsanläggning bedöms riskera att ge en negativ påverkan på den ekologiska eller kemiska statusen hos en sjö eller ett vattendrag (Vimmerby kommun 2020a).

Dricksvatten

I detta avsnitt behandlas tekniska anläggningar för att tillgodogöra dricksvattenresurser. För förutsättningar och konsekvenser för dricksvattentäkter i kommunen hänvisas till avsnitt *Hushållning med naturresurser – Vattenresurser* i detta dokument.

I Vimmerby kommun produceras cirka 1,5 miljoner m³ dricksvatten per år. Den i särklass största produktionen sker i Vimmerby tätort, med cirka 1,25 miljoner m³ årligen. Drygt 1/3 av det vatten som produceras vid vattenverket i Vimmerby används av livsmedelsindustrin inom kommunen. I nära anslutning till VEMAB:s vattentäkt i Vimmerby har en industriverksamhet dessutom två egna råvattenbrunnar ur vilka man tar ut ytterligare cirka 250 000 m³ per år (Vimmerby kommun, 2020a).

Dricksvattenförsörjningen inom kommunen är huvudsakligen baserad på grundvatten. Endast för Vimmerby tätort kompletteras grundvattenutaget till viss del med ytvatten, med syftet att förstärka den naturliga grundvattenbildningen (Vimmerby kommun, 2020a).

Vattenbrist riskerar att bli en samhällsutmaning framöver. Vattenförekomster utgör en avgörande men sårbar del av vattenförsörjningen. Hur kommunen ska arbeta för att uppnå en långsiktigt hållbar VA-försörjning såväl i kommunens tätorter som för glesare bebyggelse finns mer beskrivet i kommunens VA-plan (Vimmerby kommun, 2021).

Spillvatten

Spillvatten är det använda vattnet från toalett, bad/dusch, disk och tvätt samt processvatten från industrier som leds till avloppsreningsverken. Inom kommunen finns 11 allmänna anläggningar för avloppsrening. Det största avloppsreningsverket finns i Vimmerby, där verket förutom de anslutna hushållen även tar emot avloppsvatten från industrier. Industriernas avlopp uppgår till cirka 25 procent av inkommande flöde till reningsverket.

En utbyggnad av Vimmerby reningsverk har gjorts för att bättre kunna hantera en ökande mängd avloppsvatten från industrier. Det reningsverksslam som uppstår vid verken i Södra Vi, Rumskulla och Tuna transporteras till reningsverket i Vimmerby för rötning. I Gullringen och Storebro torkas slammet i slamlaguner, varefter det vart cirka 10:e år grävs ur och avsätts till åkermark. Det slam som avskiljs i de övriga mindre reningsanläggningarna omhändertas av den entreprenör som är kontrakterad för de enskilda avloppsanläggningarna i kommunen (Vimmerby kommun, 2020a).

Planens påverkan

Planförslaget anger att Vimmerby kommuns tekniska försörjningssystem till år 2050 ska bygga på ett kretslopp med cirkulära lösningar. Tekniska system avses planeras tidigt i planprocessen och lösningar samordnas med olika aktörer.

En mindre ökning i befolkningsmängd antas ske som följd av planförslaget. Föreslagen ändring av bostadsområden bedöms främst medföra en förflyttning av invånare inom kommunens gränser. För

att säkerställa tillräcklig dricksvattenproduktion avser kommunen genomföra åtgärder för ökat vattenuttag i Vimmerby stad. Reservvattenberedskap behövs för kommunens allmänna vattentäkter och en nödvattenplan för Vimmerby kommun behöver tas fram för att säkerställa försörjning av dricksvatten för mat, dryck och personlig hygien i samband med eventuella störningar i vattenverk eller distributionsnät. Samtidigt anger planförslaget att onödig dricksvattenförsörjning till invånare och verksamheter ska minska.

Planförslaget föreslår utvidgning av verksamhetsområden för allmänt vatten- och avlopp, där etapputbyggnad sker enligt Vimmerbys VA-plan.

Effekter och konsekvenser

Sammantaget bedöms planförslagets konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön som positiv. Detta eftersom upprustning och utbyggnad av VA-anläggningar och ledningsnät bidrar till ett säkerställande av en mer hållbar vatten- och avloppshantering. Under förutsättning att hållbara VA-lösningar ställs som krav för detaljplanering och bygglovsgivande bedöms negativa konsekvenser för ytvattenkvaliteten kunna undvikas jämfört med nuläget. Planförslaget innebär dock enbart marginella skillnader jämfört med nollalternativet, där upprustning och utbyggnad också sker enligt gällande VA-plan (2021).

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

För enskilda eller gemensamma VA-anläggningar bör långsiktigt hållbara lösningar eftersträvas. Även en hög skyddsnivå bör upprätthållas för enskilda avlopp från ekologiskt känsliga vattenförekomster och från sjöar och vattendrag. Rutiner för tillsyn av enskilda avloppsanläggningar bör ses över och vid behov aktualiseras.

4.2.4 Avfallshantering

Förutsättningar

Med avfall menas alla föremål, ämnen eller substanser som innehavaren önskar göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med. Kommunerna i Sverige har ett renhållningsansvar och därmed skyldighet att svara för att hushållsavfall inom kommunen transporteras till en behandlingsanläggning och att hushållsavfall från kommunen återvinns eller bortskaffas.

Vimmerby Energi & Miljö AB (VEMAB) ansvarar för den kommunala avfallshanteringen i Vimmerby kommun. I detta ingår ansvar för hämtning av hushållssopor, slam och latrin. I hushåll och verksamheter uppkommer en mängd olika slags avfall som behöver sorteras separat för att kunna återvinnas. I kommunen finns 10 återvinningsstationer för återvinning av tidningar och förpackningar av glas, metall, papper och plast. Ansvaret för återvinningsstationerna ligger hos Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB (FTI).

Farligt avfall som oljerester, lösningsmedel, bekämpningsmedel, färgrester, bilbatterier, elektriska och elektroniska produkter kan lämnas på återvinningscentralen i Vimmerby. Skrymmande hushållsavfall (grovavfall) och trädgårdsavfall som inte ryms i kärlen för hushållsavfall kan också tas emot på återvinningscentralen. VEMAB planerar för en återvinningscentral tre kilometer norr om Vimmerby tätort.

Verksamhetsavfall (avfall som uppstår i verksamheten på företag) har avfallsproducenten ansvar över. Den ska se till att avfallet transporteras och tas om hand av entreprenörer och mottagare med tillstånd. Insamling av verksamhetsavfall görs med containrar som ställs upp hos företagen. Tömning utförs av den entreprenör som företagen väljer.

Planens påverkan

En mindre ökning i befolkningsmängd antas ske som följd av planförslaget. Föreslagen ändring av bostadsområden bedöms främst medföra en förflyttning av invånare inom kommunens gränser. Därmed bedöms mängden genererat avfall varken öka eller minska på ett betydande sätt som följd av planförslaget. Vilka mängder och fraktioner det slutligen rör sig om beror dock på vilka verksamheter som etablerar sig i kommunen. Eventuell miljöpåverkan som följd av avfallshantering vid kommande verksamheter ska hanteras i respektive verksamhets tillstånd.

Planförslaget anger att kommunen till 2050 ska arbeta för att uppkomsten av avfall förebyggs, produkter återanvänds, material återvinns och energi utvinns. Detta avses göras genom planering av

god tillgänglighet till system och anläggningar för sortering, återvinning och återbruk för kommuninvånarna, vilket i sin tur skapar förutsättningar för hållbar avfallshantering.

Vimmerbys ställningstaganden för avfallshantering i kommunen är att nerlagd deponi norr om Vimmerby tätort bör sluttäckas, det ska säkerställas att befintliga och planerade avfallsanläggningar ges tillräckligt utrymme för utveckling samt att kommunens avfallsplan ska hållas aktuell.

Effekter och konsekvenser

Om hänsyn tas till mål och strategier enligt renhållningsordningen, inklusive avfallsplan och avfallsföreskrifter, bedöms planförslaget inte medföra några nämnvärda miljöeffekter för avfallshandlingen i kommunen. Utöver det bedöms det finnas tillräckligt med kapacitet att omhänderta det avfall som genereras från befintliga och planerade bostads- och verksamhetsområden. Sammantaget bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppstå för människors hälsa och säkerhet samt miljön som följd av avfallshandlingen i varken planförslaget eller nollalternativet.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Några ytterligare åtgärder avseende avfallshandlingen bedöms inte vara motiverade.

4.2.5 Förorenad mark

Förutsättningar

Inom kommunen finns flera potentiellt förorenade områden i form av nedlagda och pågående verksamheter. För att föroreningarna inte ska riskera att påverka miljö och människors hälsa krävs åtgärder som förhindrar att föroreningarna sprider sig till den omgivande marken samt yt- och grundvatten. Spridningen av föroreningar bedöms även öka som en följd av klimatförändringarna, då de leder till större risk för översvämning av förorenade områden och miljöfarliga verksamheter.

Naturvårdsverket har arbetat fram en metodik för inventering och riskklassning av förorenad mark, den så kallade MIFO-modellen (Metod för Inventering av Förorenade Områden).

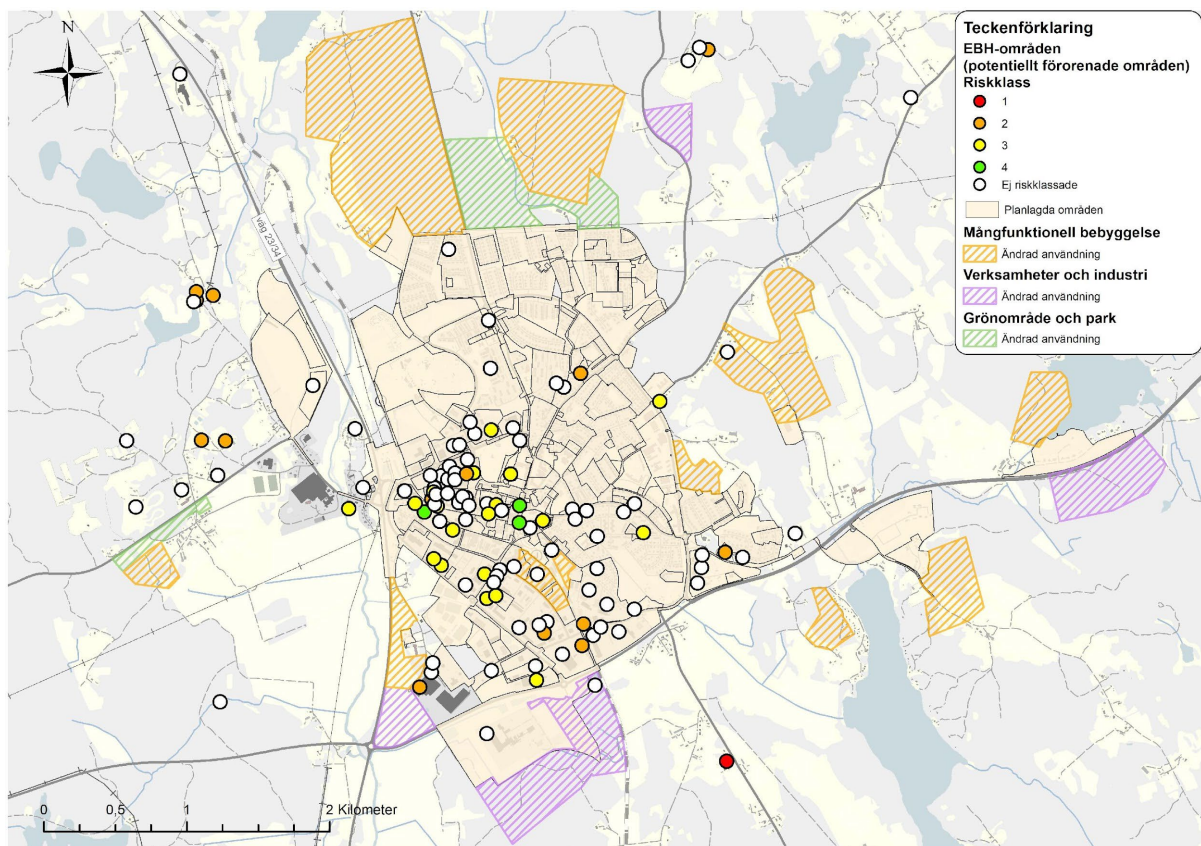
Det finns fyra olika riskklasser enligt MIFO, se tabell nedan. I och med riskklassningen görs en översiktlig bedömning av de risker för människors hälsa och miljön som det förorenade området kan innebära idag och i framtiden. Bedömningen utgår ifrån föroreningarnas farlighet, föroreningsnivån, spridningsförutsättningarna, känsligheten och skyddsvärdet.

Riskklasser	Beskrivning
Klass 1	Mycket stor risk för människors hälsa och miljö
Klass 2	Stor risk för människors hälsa och miljö
Klass 3	Måttlig risk för människors hälsa och miljö
Klass 4	Liten risk för människors hälsa och miljö

Fyra av de potentiellt förorenade områdena i Vimmerby kommun är klassade i riskklass 1. Ett av områdena inom riskklass 1 finns söder om Vimmerby tätort med anledning av en verkstadsindustri med halogenerade lösningsmedel. I Södra Vi är sågverket (träimpregnering) samt gjuteriet (tungmetalgjuteri) klassade i riskklass 1. Söder om Södra Vi finns ytterligare ett område i riskklass 1 inom primär bransch för sågverk och sekundär för skrothantering. Ett trettiotal områden i kommunen är klassade som riskklass 2.

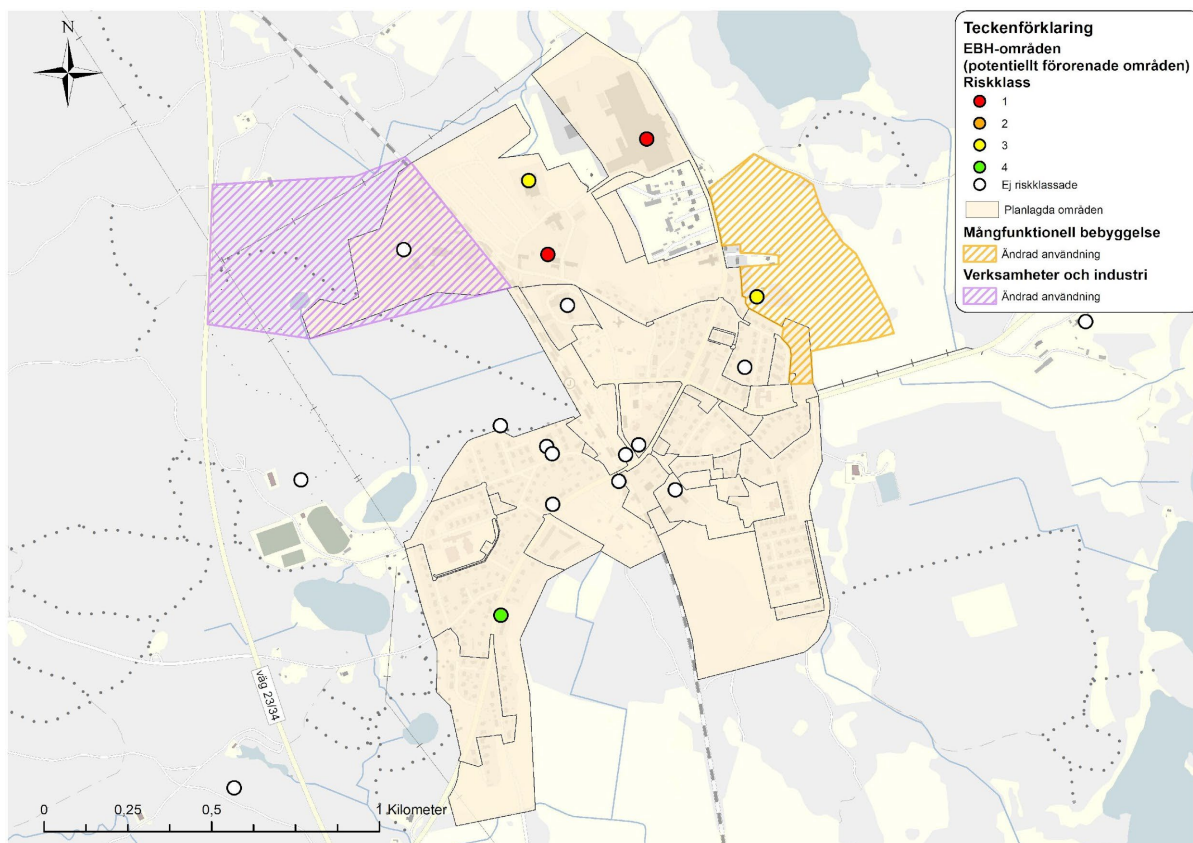
Planens påverkan

Det finns tre potentiellt förorenade områden inom planens utbyggnadsområden och samtliga saknar riskklassning enligt MIFO (metod för inventering av förorenade områden). I Vimmerby finns ett potentiellt förorenat område i utkanten av område för mångfunktionell bebyggelse, se figur 4-7.

Figur 4-7 Planlagda områden samt planerad ändrad markanvändning i Vimmerby tätort i relation till potentiellt förorenade områden.

I Södra Vi finns ett inom verksamhetsområde och ett inom mångfunktionell bebyggelse, se figur 4-8.

Figur 4-8 Planlagda områden samt planerad ändrad markanvändning i Vimmerby tätort i relation till potentiellt förorenade områden.

För resterande orter har inga potentiellt förorenade områden identifierats inom planförslagets utpekade områden för ändrad markanvändning.

Planförslaget anger att särskilda säkerhetsavstånd ska beaktas vid exploatering, och samhällsviktiga resurser kan behöva skyddas från föroreningar eller liknande. Den mark som idag är förorenad ska alltid undersökas noggrant och saneras innan ny användning är lämplig. Efter avslutad sluttäckning av deponin norr om Vimmerby ska kommunen under minst 30 år vidta åtgärder för underhåll, övervakning och kontrollera det som behövs med hänsyn till människors hälsa och miljö.

Enligt planens ställningstagande ska även förorenade områden beaktas och åtgärdas i samband med planläggning, lovgivning, förhandsbesked och anmälningsärende. Det är då rimligt att anta att de potentiellt förorenade områden som finns inom utbyggnadsområden kommer att saneras, vilket är en positiv åtgärd för miljön. Sanering ska ske efter de åtgärder och behov som krävs utifrån resultat av markundersökning och kommande markanvändning.

Effekter och konsekvenser

Under förutsättning att kommunen följer föreslagna skyddsåtgärder om förorenad mark bedöms risken för att planförslaget ska medföra negativa effekter på människors hälsa och miljön som liten. Exploatering av förorenat område kan innebära att förorening saneras, vilket kan minska risken för spridning av föroreningar i mark och vatten. Sammantaget bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppstå för människors hälsa och säkerhet samt miljön till följd av förorenad mark för varken planförslaget eller nollalternativet.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Vid planering och i samband med bygglovsprövning ska risken för att ett område kan vara förorenat beaktas på ett tidigt stadium. I vissa fall kan det krävas undersökningar och efterbehandlingsåtgärder.

I de fall exploatering planeras där det förekommer potentiellt förorenade områden behöver ytterligare utredningar och markprovtagningar utföras samt nödvändiga åtgärder vidtas i syfte att förhindra spridning av befintliga markföroreningar.

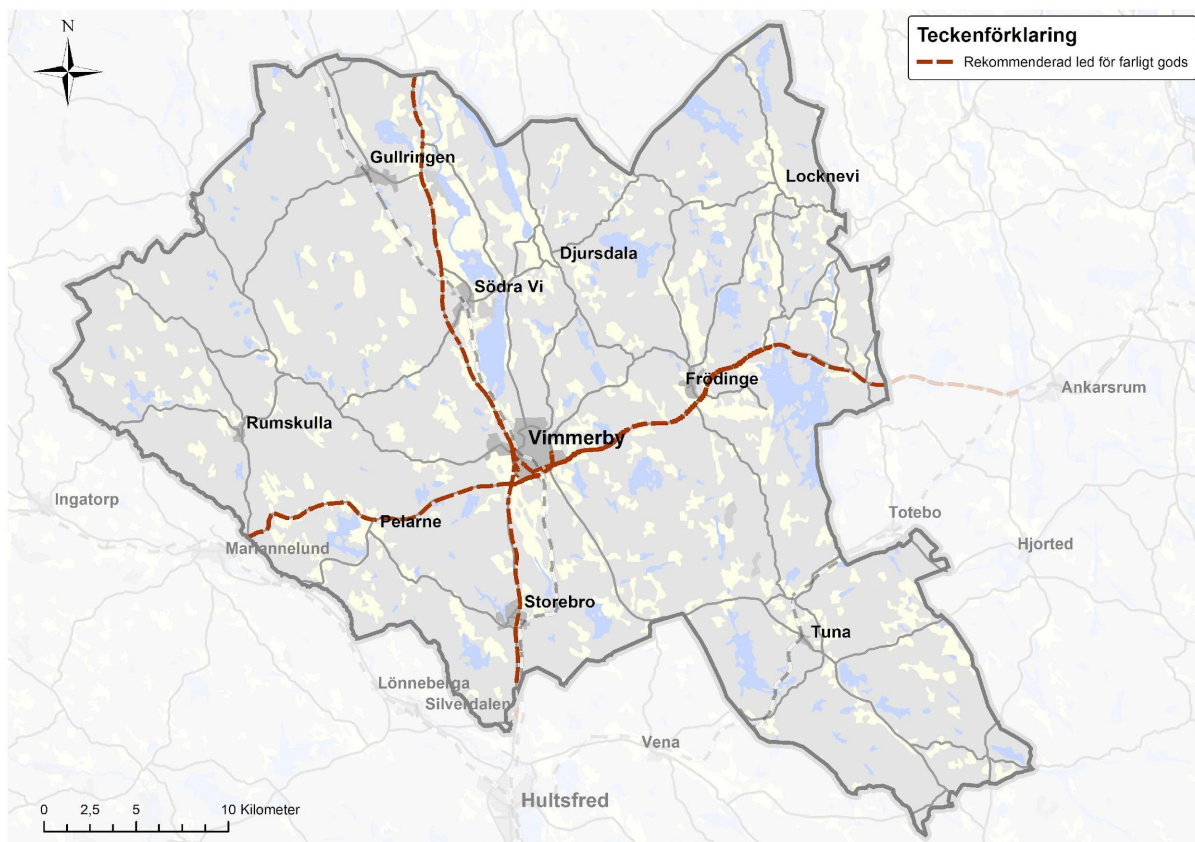
4.2.6 Transport av farligt gods

Förutsättningar

Farligt gods är en benämning på ämnen och produkter som har sådana farliga egenskaper att de kan skada människor, djur, miljö, egendom och annat gods, om de inte hanteras rätt under transport (MSB, 2022). Det är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som har det övergripande ansvaret för att ge ut föreskrifter om landtransporter av farligt gods.

Väg 23/34 och 40 tillhör funktionellt prioriterade vägnät (FPV) för godstransporter. Funktionellt prioriterade vägnät för godstransporter pekar ut vägar som är internationellt, nationellt och regionalt viktiga för långväga godstransporter samt vägar med kopplingar till nationellt och regionalt viktiga noder. De vägar som pekats ut skapar ett sammanhängande regionalt och nationellt nät med kopplingar till viktiga målpunkter och noder.

I Vimmerby kommun är väg 23/34 och väg 40 rekommenderade leder för farligt gods, se figur 4-9. Inom Vimmerby tätort är även del av Lundgatan, Södra Ringleden, Hultsfredsvägen och Ålåkragan rekommenderade leder för farligt gods. Vägarna är rekommenderade av länsstyrelsen för transport av farligt gods (Trafikverket, 2022).

Figur 4-9 Rekommenderade leder för farligt gods i Vimmerby kommun.

Den största olycksorsaken vid farligt gods-transporter är att något sker under färd, exempelvis kollision med annat fordon, avkörning eller urspårning, men även momenten lastning och lossning utgör en stor risk för olyckor. Det är viktigt att beakta transporter av farligt gods när ny bebyggelse planeras intill transportanläggningar, när ny transportinfrastruktur planeras och när markens användning ska förändras på annat sätt.

Planens påverkan

Utveckling av befintliga verksamheter eller etablering av nya verksamheter som kräver transporter med farligt gods kan innebära att andelen transporter med farligt gods ökar i kommunen jämfört med nollalternativet. Detta kan i sin tur innebära ökad risk för olyckor.

Planförslagets ställningstagande anger att säkerhetsrisker ska beaktas och eventuellt riskanalys tas fram vid prövning av ny bebyggelse eller förändrad markanvändning i närheten stråk där farligt gods transporteras.

Effekter och konsekvenser

Under förutsättning att kommunen följer aktuella rekommendationer om farligt gods bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppstå för människors hälsa och säkerhet samt miljön som följd av transporter med farligt gods för varken planförslaget eller nollalternativet.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Det är viktigt att beakta transporter av, och uppställningsplatser för, farligt gods när ny bebyggelse planeras intill transportanläggningar, när ny transportinfrastruktur planeras och när markens användning ska förändras på annat sätt.

Vid fortsatt planering av föreslagna verksamhetsområden bör gällande skyddsavstånd beaktas eller utredningar göras för att minimera risken för olyckor och skador. Ett visst byggnadsfritt avstånd från vägarna bör krävas. Detsamma bör gälla för ny bebyggelse i närheten av järnvägen.

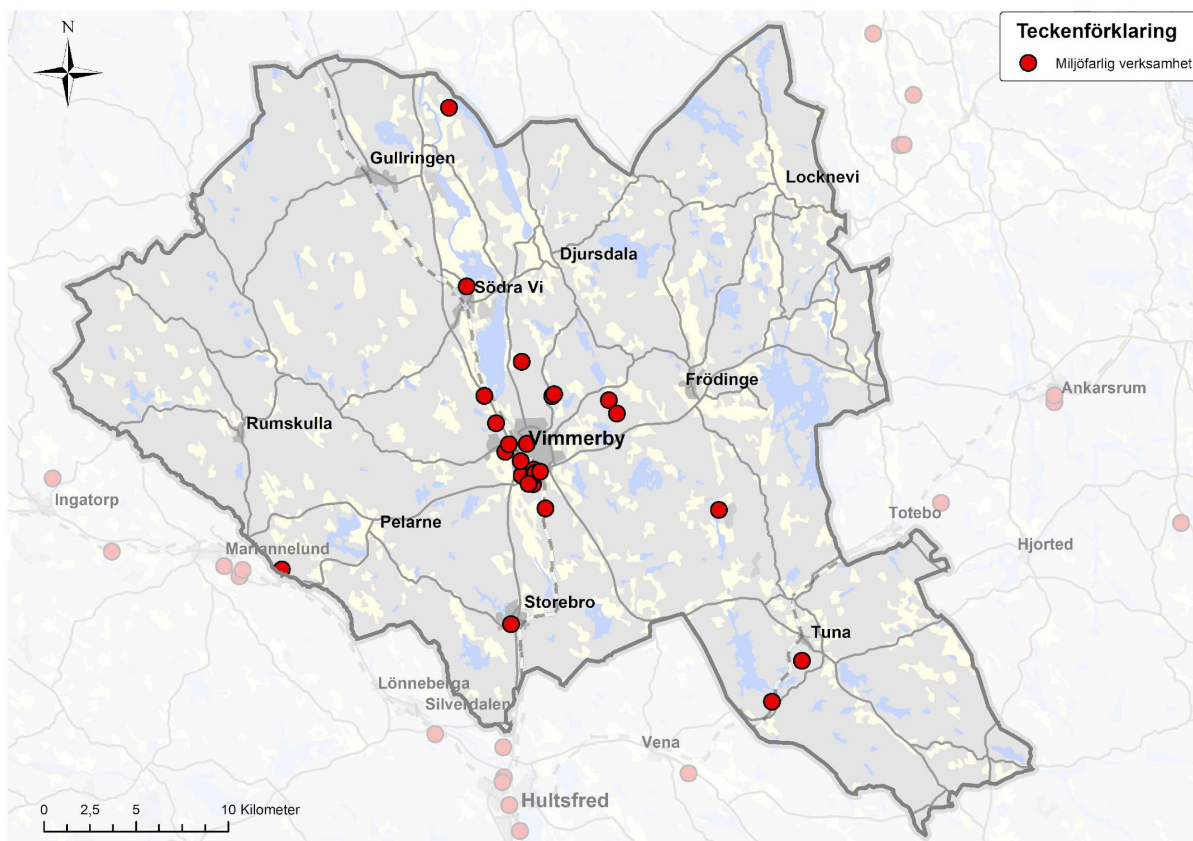
Kommunen rekommenderas att kontinuerligt göra en kartläggning av olycksrisker kopplade till anläggningar med miljöfarlig verksamhet, i synnerhet vid all ny planläggning.

4.2.7 Miljöfarlig och störande verksamhet

Med begreppet miljöfarlig verksamhet avses användning av mark, byggnader eller anläggningar som på något sätt innebär utsläpp till mark, luft eller vatten men även de som skapar störningar i form av buller, vibrationer, ljus och strålning.

Miljöfarliga verksamheter delas in i A-, B-, C- och U-verksamheter beroende på storlek och typ av verksamhet. A- och B-verksamheter kräver tillstånd medan C-verksamheter är anmälningspliktiga. U-verksamheter är undantagna tillstånds- och anmälningsplikt.

I Vimmerby kommun finns 27 B-klassade anläggningar som kräver tillstånd, se figur 4-10. Det rör sig om bland annat täkter för sand och grus, avfalls- och avloppsanläggningar samt industriverksamheter.

Figur 4-10 Miljöfarliga verksamheter (B-verksamheter) i Vimmerby kommun (år 2022).

EU:s Sevesodirektiv har till syfte att åtgärder vidtas för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och att begränsa följderna av dem för människor och miljö så att höga skyddsnivåer kan säkerställas konsekvent och effektivt.

Från den 1 juni 2015 är Sevesodirektivet infört i svensk lagstiftning. De nya reglerna innebär att kommunen via sin hemsida ska informera allmänheten om alla verksamheter som omfattas av Sevesolagen (lag 1999:381 om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor).

I Vimmerby kommun finns det en anläggning (bergtäktsverksamhet) som omfattas av Sevesolagstiftningens lägre nivå. Bland annat sprängmedel klassas som farligt enligt Sevesolagstiftningen varför speciella säkerhetsavstånd till omgivningen krävs. Säkerhetsavstånden till Sevesoverksamheter är mycket viktiga att beakta vid planläggning i dessa områden.

Planens påverkan

I planförslaget föreslås ett antal verksamhetsområden för industriverksamhet, vilket kan medföra störningar i form av bland annat buller, vibrationer, ljus och strålning. Verksamhetsområden genererar även i många fall tung trafik eller stora trafikmängder.

Utpekade områden för verksamheter som är ytkrävande eller kan vara störande för sin omgivning är inte förenliga med bostäder. Föreslagna verksamhetsområden har därmed lokaliserats med goda avstånd till befintliga bostäder vilket minimerar riskerna för eventuella störningar, jämfört med nollalternativet där exploatering kan ske i mindre lämpliga områden. Lämpligheten för olika typer av verksamheter kommer även utredas vidare i detaljplaneringen med avseende på skyddsavstånd och buller.

Enligt planförslaget avser kommunen sträva efter god gestaltning vid utveckling av befintliga verksamheter samt vid etablering av nya. Stora anläggningar i iögonfallande lägen bör placeras med varsamhet i landskapet. Verksamhetsområden ska även utvecklas som trygga och välkomnande miljöer med stråk för gående och cyklister.

Vid utveckling av kommunen prioriteras förtätning där det är möjligt, och så långt det är möjligt undviks värdefulla grönområden eller natur för exploatering. Etablering av störande verksamheter tillåts inte intill bostadsområden, dock kan service och verksamheter som inte är direkt störande eller miljöbelastande med fördel ligga i anslutning till bostäder.

Effekter och konsekvenser

Sammantaget bedöms planförslagets konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön som följd av miljöfarlig och störande verksamhet som icke nämnvärda jämfört med nuläget. Planen möjliggör en mindre utökning av verksamheter, dock ligger utpekade områden för industri i anslutning till redan etablerade verksamhetsområden samt med relativt långa avstånd till bostäder och störningskänslig verksamhet. Bedömningen är även baserad på förutsättningen att kommunen följer aktuella rekommendationer om skyddsavstånd till miljöfarlig verksamhet. I nollalternativet möjliggörs utbyggnad av verksamheter på något mindre lämpliga lokaliseringar, dock bedöms detta inte medföra några nämnvärda konsekvenser jämfört med planförslaget.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Vid placering av nya verksamhetsområden ska tillräckliga skyddsavstånd hållas till bostäder och annan störningskänslig bebyggelse, som exempelvis skolor. Detsamma gäller vid planering av nya områden för bostadsbebyggelse, då tillräckliga skyddsavstånd ska hållas till verksamheter. Även transporter till och från verksamheter ska vägas in i bedömningen.

4.2.8 Buller och vibrationer

Buller och vibrationer kan ge upphov till störningar och obehag och påverka hälsa och livskvalitet. Buller anses idag vara ett av de mest utbredda miljöproblemen och är den störning som berör flest människor i Sverige (Boverket, 2003).

Buller definieras oftast som oönskat ljud, vilket innebär att huruvida ett ljud upplevs som buller eller inte varierar från person till person. Buller kan till exempel komma från trafik, verksamheter och industrier (Vimmerby kommun 2022f).

Regler om buller finns i såväl plan- och bygglagen som miljöbalken och förordningar.

Eftersom Vimmerby kommun inte har mer än 100 000 invånare omfattas inte kommunen av kravet att var femte år kartlägga omgivningsbullret inom kommunen. När bostäder planeras och bygglovprövas krävs det dock att ljudnivåerna för omgivningsbuller redovisas. De nivåer som accepterats vid planläggning ska därefter även accepteras vid tillsyn enligt miljöbalken. Om det inte finns en detaljplan ska ljudnivåerna prövas vid bygglov om det kan finnas risk för störande omgivningsbuller (Boverket 2016). Relevanta bullerfaktorer i Vimmerby kommun är buller från väg- och järnvägstrafik samt industribuller.

Buller från vägtrafik

Buller från vägtrafiken beror dels på mängden trafik, dels på trafikens hastighet. Bullret avtar med avståndet från bullerkällan.

Buller från järnväg

Uppkomsten av buller och vibrationer från spårburen trafik är beroende av tågtyp, hastighet, tåglängd och antalet tåg. Nivåerna på buller och vibrationer beror även på faktorer som bankroppens uppbyggnad, olika typer av spårkomponenter, spårets underhåll och tillstånd, terräng- och markförhållanden i omgivningen och intilliggande byggnaders konstruktion.

Buller från verksamheter

Externt buller förekommer från de flesta industrier, dels från själva tillverkningsprocessen, dels från transporter och materialhantering. Buller finns också vid andra typer av miljöfarliga verksamheter. I kommunen finns flera industriområden som är lokaliserade centrumnära och i närheten av bostäder. Någon särskild utredning avseende bostäder som är störda av industribuller har inte genomförts, dock regleras buller från verksamheter i respektive miljötillstånd. Skyddsområden runt verksamheter kan säkerställa ett betryggande avstånd mellan störningskällan och omgivande miljöer.

Planens påverkan

De verksamhetsområden och industriområden som föreslås kan komma att påverka bullersituationen negativt i omgivningen. Dock planeras verksamhetsområden främst inom områden som redan är bullerpåverkade och på ett längre avstånd från bostadshus. Detta gör att påverkan från buller förekommer i mindre utsträckning i planförslaget än i nollalternativet, där man kan anta att samma övergripande strategiska avvägning inte görs.

Planförslaget anger att det vid planläggning och prövning ska tillämpas gällande riktvärden för buller från trafik och verksamheter. Lokalisering av bostäder ska ske med hänsyn till rekommenderade bullernivåer.

Effekter och konsekvenser

Sammantaget bedöms planförslagets konsekvenser för människors hälsa och säkerhet som följd av buller och vibrationer som icke nämnvärda jämfört med nuläget. Utpekade områden för industri ligger i anslutning till redan etablerade verksamhetsområden samt med relativt långa avstånd till bostäder och störningskänslig verksamhet. Inga nämnvärda konsekvenser från trafikbuller bedöms heller uppstå, gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik främjas samt att gällande riktvärden ska tillämpas vid planläggning och prövning. Nollalternativet bedöms inte medföra några nämnvärda konsekvenser jämfört med planförslaget.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Skyddsområden bör införas runt verksamheter i syfte att säkerställa ett betryggande avstånd mellan störningskällan och omgivande miljöer.

Vid detaljplanering av ny bostadsbebyggelse i ett buller- och/eller vibrationsutsatt läge, till exempel nära en järnväg eller väg, bör det krävas skyddsåtgärder eller särskild utformning av bebyggelsen för att den ska bli lämplig för sitt ändamål. Kommunen, eller exploatören, ska bedöma om platsen är lämplig för ändamålet med hänsyn till buller och vibrationer och om skyddsåtgärder behövs.

4.2.9 Elektromagnetiska fält

Strålning kan vara naturligt förekommande bakgrundsstrålning, men även från elektromagnetiska fält som uppkommer kring till exempel kraftledningar och transformatorer. Elektromagnetiska fält kan i sin tur medföra direkta och indirekta effekter på bland annat djur- och växtlivet samt människors hälsa.

För hälsoeffekter kopplade till magnetfält skiljer man på korttids- och långtidsexponering (Svenska kraftnät, 2022).

För korttidsexponering har Strålsäkerhetsmyndigheten tagit fram allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält i syfte att skydda allmänheten mot kända hälsoeffekter. I råden anges referensvärdet 100 µT som rekommenderat maxvärde för allmänhetens exponering för magnetfält från kraftledning.

Varken svenska myndigheter eller Världshälsoorganisationen bedömer att gränsvärden för långtidsexponering är motiverade. Utifrån Miljöbalkens försiktighetsprincip rekommenderas dock att undvika exponering som avviker från det normala om det kan ske utan stora kostnader eller andra olägenheter.

Folkhälsomyndigheten, Strålsäkerhetsmyndigheten och Institutet för Miljömedicin har tagit fram rekommendationer om hur magnetfält bör beaktas. De rekommenderar bland annat följande (Strålsäkerhetsmyndigheten, 2017):

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer. Särskilt bör hänsyn tas till bostäder, förskolor och skolor belägna nära järnväg.

Planens påverkan

Utbyggnadsområde finns vid Gullringen där det finns befintliga luftledningar. I planförslagets ställningstaganden anges att det i samband med planläggning, lovgivning, förhandsbesked och anmälningsärenden ska tas hänsyn till Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter. Vid planering av nya tillståndspliktiga verksamheter ska tillräckliga skyddsavstånd och påverkan på kringliggande miljöer utredas.

Effekter och konsekvenser

Under förutsättning att kommunen följer aktuella rekommendationer om strålskydd och säkerhets- och skyddsavstånd för anläggningar med elektromagnetiska fält bedöms konsekvenserna vid ett genomförande av planförslaget inte vara nämnvärda. Främst eftersom befolkningens mängden inte beräknas öka i någon större utsträckning, samt att anläggning av industriella byggnader planeras i områden långt ifrån närmaste bostadsbebyggelse.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Rekommendationer framtagna av Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Socialstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten bör tillämpas vid fortsatt fysisk planering och byggande.

4.2.10 Radon

Radon kan utgöra en hälsorisk ifall människor exponeras dagligen och kontinuerligt för höga halter radon under en mycket lång tid. För att begränsa hälsoriskerna med radon är det viktigt att känna till markförhållandena och markens innehåll av radongas liksom egenskaperna hos det täktmaterial som används till byggnader eller som fyllnadsmassor.

Vimmerby kommun klassificeras som normalriskområde, det vill säga marken utgörs i huvudsak av normalradonmark. Det innebär att radonförhållanden inom kommunen inte föranleder något särskilt hänsynstagande i planförslaget. Lokala variationer kan förekomma, varför man inom moränområden bör göra särskild radonundersökning vid detaljplanläggning (Vimmerby kommun 2007).

Planens påverkan

Inga utpekade områden för ändrad markanvändning bedöms vara lokaliserade vid högriskområde för markradon. Dock finns risk för negativ påverkan vid exploatering i normalriskområden om skadeförebyggande åtgärder inte vidtas.

Enligt planförslaget ska bostäder lokaliseras och utformas så att de inte får någon påverkan från radon. Markradon hanteras i detaljplan och bygglov genom krav på markradonundersökning och eventuella skyddsåtgärder vid byggnation.

Effekter och konsekvenser

Under förutsättning att kommunen följer aktuella rekommendationer om radonhalter bedöms risken för att planförslaget ska medföra negativa konsekvenser för människors hälsa och miljö som liten. Sammantaget bedöms planförslagets konsekvenser för människors hälsa och säkerhet inte vara nämnvärda om föreslagna skyddsåtgärder och undersökningar utförs.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Vid plan- och bygglovshandläggning bör en översiktlig radonriskkarta användas för att undvika exploatering i områden som kan innebära risker.

På normalradonmark rekommenderas radonskyddande åtgärder och på lågradonmark kan traditionellt utförande tillämpas.

Kommunen bör även informera om radon och radonmätningar, exempelvis genom:

- Informationsinsatser om radon och stöd vid radonmätningar inomhus.
- Råd och stöd vid provtagning av privata brunnar vid radonmätning.
- Rådgivning och tillsyn i syfte att säkerställa att radonhalten i den bebyggda miljön kan hållas inom gällande riktvärden.

4.3 Hushållning med naturresurser

4.3.1 Skogsbruk och jordbruk

Förutsättningar

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken är jord- och skogsbruket av nationell betydelse.

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk. Skogen förser oss med en mängd produkter, och är grunden för sysselsättning och tillväxt i skogsbruket samt för alla de industrier som använder trä som råmaterial. Den totala skogsmarken i kommunen är 88 576 hektar (SCB 2015).

Jordbruksmark är ett samlingsnamn för åkermark, betesmark och slätteräng. Jordbruksmarken är en naturresurs som bidrar med livsmedelsförsörjning under lång tid framöver. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Inom Vimmerby kommun finns sammanlagt 13 485 hektar jordbruksmark, dvs åkermark och betesmark (Jordbruksverket 2020). Mellan åren 2016–2020 har 3,6 hektar exploaterats inom kommunen. Det finns en nationell bevarandeplan för odlingslandskapet framtagna år 1997. De främsta orsakerna till exploatering är byggande av bostäder, industrilokaler av olika slag, vägar, järnvägar och täkter. Exploatering av jordbruksmark är permanent vilket innebär att marken inte kan användas för livsmedelsproduktion i framtiden. Den nationella trenden är att byggande av bostäder är främsta orsaken till exploatering samt att storleksordningen på exploateringen är ungefär densamma som tidigare femårsperioder.

Enligt den nationella åkerklassificeringen som utfördes 1971 återfinns åkermark i Vimmerby kommun inom klasserna 2–4, där 10 är den högsta klassen. Det är viktigt att bevara olika typer av åkermark för att kunna utveckla livsmedelsproduktion i ett förändrat klimat.

Planens påverkan

Utbyggnadsområden för bostäder planeras i anslutning till tätorterna Vimmerby, Frödinge, Södra Vi, Tuna och Gullringen vilket innebär att ytterligare skogs- och jordbruksmark tas i anspråk.

Riktlinjer för bebyggelse på landsbygden har tagits fram som syftar till skärpta regler angående exploatering på jordbruksmark. Brukningsvärd jordbruksmark ska undvikas att tas i anspråk för bebyggelse och eventuella anspråk ska kunna tillgodose betydande utveckling eller väsentliga samhällsintressen.

Effekter och konsekvenser

lanspråktagande av jordbruksmark påverkar den långsiktiga livsmedelsproduktionen. Exploatering där mark hårdgörs och exploateras är en irreversibel process, dvs marken går inte längre att använda för odling. Jämfört med nuläget hårdgörs fler ytor för både bostäder och verksamheter vilket medför en negativ konsekvens på jordbruksmark som resurs.

I jämförelse med nollalternativet har exploateringsområdena på landsbygderna och på jordbruksmark minskats vilket ger en positiv konsekvens.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Vid exploatering av jordbruksmark ska miljöbalkens krav på väsentligt samhällsintresse och alternativ lokalisering uppfyllas. En strategi som innehåller förutsättningar för bevarande av skogs- och jordbruksmark inom kommunen samt identifierar de undantag som behövs för att tillgodose betydande utveckling eller väsentliga samhällsintressen bör tas fram.

4.3.2 Ekosystemtjänster

Förutsättningar

Begreppet ekosystemtjänster syftar på det som naturen ger och som människor har nytta eller användning av. Exempel på detta är mat- och energiförsörjning samt möjligheter till rekreation (Naturvårdsverket 2017).

Ekosystemtjänster delas vanligen in i fyra kategorier;

- Försörjande – tex. mat, dricksvatten
- Reglerande – tex. pollinering, klimatreglering
- Kulturella – tex. friluftsliv, hälsa
- Stödjande – behövs för att övriga tjänster ska fungera, tex. fotosyntes, jordmån osv.

Påverkan av förändrad markanvändning, dvs mark som exploateras med förlust av ekosystemtjänster medför en negativ effekt för ekosystemens alla fyra kategorier.

Ekosystemtjänster är nära kopplade till grön infrastruktur, dvs ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden och anlagda områden som brukas och förvaltas så att biologisk mångfald bevaras och därmed främjas viktiga ekosystemtjänster i hela landskapet. För att nå en fungerande grön infrastruktur krävs en variation av olika naturtyper, naturmiljöer av tillräcklig storlek och kvalitet samt kontaktytor mellan dessa områden. Både skog- och jordbruksmark bidrar med ekosystemtjänster. Länsstyrelsen i Kalmar län har pekat ut särskilt viktiga värdeetrakter inom Vimmerby kommun för grön infrastruktur, dvs att naturen hänger ihop genom ekologiska processer i hela landskapet. Den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur som länsstyrelsen tagit fram är ännu ej antagen.

Planens påverkan

Exploatering kan medföra fragmentering och barriäreffekter som leder till försämrade möjligheter för växt- och djurliv att röra sig mellan olika livsmiljöer. Planförslaget ska verka för att minska denna fragmentering samt bevara och vidareutveckla grönområden och natur som utgör gröna länkar för att främja spridningskorridorer och biologisk mångfald.

I planförslaget planeras en park/grönstråk genom Storebro. Området är identifierat i Länsstyrelsen Kalmars arbete för grön infrastruktur och kategoriseras som värdefull sötvattenmiljö. Planförslaget anger att en kartläggning av ekosystemtjänster ska tas fram.

Effekter och konsekvenser

Exploatering kan medföra negativa effekter för försörjande och reglerande ekosystemtjänster. Barriärer kan även medföra begränsning av människors rörlighet, vilket har störst negativ effekt på kulturella ekosystemtjänster.

Jämfört med nollalternativet bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppstå.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Ekosystemtjänster är nära kopplade till grön infrastruktur dvs ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden och anlagda områden som brukas och förvaltas så att biologisk mångfald bevaras och därmed främjas viktiga ekosystemtjänster i hela landskapet. För att nå en fungerande grön infrastruktur krävs en variation av olika naturtyper, naturmiljöer av tillräcklig storlek och kvalitet samt kontaktytor mellan dessa områden. En sammanhängande strategi avseende naturvård, grönplan med gröna och blå områden samt främjande av ekosystemtjänster bör tas fram.

4.3.3 Vattenresurser

Förutsättningar

I detta avsnitt behandlas grundvattenmagasin, sjöar och vattendrag. Tekniska anläggningar för att tillgodogöra dricksvattenresursen, till exempel vattentäkter, vattenverk, ledningar med mera räknas inte in i begreppet (för tekniska anläggningar, se avsnitt Hälsa och säkerhet - Försörjning vatten och avlopp).

Vatten för vattenförsörjning är en av våra allra viktigaste naturresurser. Det ställer höga krav på varsamt nyttjande och skydd mot verksamheter och åtgärder som kan påverka vattnets kvalitet och kvantitet negativt. Vattenförekomster utgör därför en sårbar del i en säker vattenförsörjning.

Grundvattenmagasinen är ändliga resurser och de viktigaste måste skyddas. De kan inte ersättas eller återskapas.

Eftersom det finns många anspråk på vattenresurser samt konkurrerande markanvändningar som påverkar både tillgången och kvaliteten på vattnet krävs en bra och långsiktig planering för att säkra dricksvattenförsörjningen.

Dricksvattenförsörjningen i kommunen härstammar huvudsakligen från grundvatten. I Vimmerby kommun finns tio grundvattenförekomster som pekas ut som viktiga i kommunens VA-plan (benämning enligt VISS):

- Västra Skogen och Vimmerby-Skillingarum
- Södra Vi-Sundsholm, Södra Vi och Södra Vi-Fågelhem
- Verveln-Gullringen
- Djursdalaformationen
- Storebro Övre och Storebro Nedre
- Tunaformationen
- Ydreforsformationen, Rumskulla-Stångån och Rumskullaformationen
- Stångån-Brånhult och Stångån-Björnebro
- Mariannelund-Länsgränsen och Mariannelund-Hjorten
- Magasin norr om Silverån, Mariannelundsåsen och Silverdalen

I VA-planen pekas också tre ytvattenförekomster ut som viktiga:

- Högerumsån, i Västra Skogen.
- Juttern, med tillhörande avrinningsområde (i samråd med Kisa kommun) potentiellt framtida infiltrationsvatten.
- Stångån, uppströms Storebro; potentiellt framtida infiltrationsvatten.

I Kalmar län finns fyra prioriterade vattenresurser, varav en av dessa är Vimmerbyåsen. Genom Vimmerby rinner även Emån som är en av fyra prioriterade ytvattenresurser i regionen. Grundvattentäkten Mariannelundsåsen som induceras från ytvattendraget Silverån ligger inom Vimmerby kommun och förser samhället Mariannelund i Eksjö kommun med dricksvatten. Mariannelundsåsen och Silverån är även utpekade som två av Kalmar läns viktigaste vattenresurser (Länsstyrelsen Kalmar län 2013).

Det finns en rad objekt som kan utgöra potentiella hot mot vattentäkterna inom kommunen. Det handlar dels om verksamheter i drift där det föreligger en risk för miljöfarliga utsläpp, dels om nedlagda verksamheter och gamla deponier där eventuella markföroreningar fortfarande kan utgöra ett hot. Inom tre områden finns det potentiellt förorenade områden som är registrerade i EBH-stödet.

Planens påverkan

Planförslagets ändrade användning innebär att oexploaterade områden, som idag utgörs av bland annat skogsmark, tas i anspråk och bebyggs. Planerad utbyggnad bidrar till att andelen hårdgjord yta inom kommunen ökar, vilket i sin tur medför ökade mängder dagvatten som behöver hanteras.

Generellt sett bidrar ökade dagvattenflöden till större risk för spridning av föroreningar från hårdgjorda ytor, så som hustak, tomtmark, vägar och gator. Påverkan kan dock undvikas i hög grad om planförslagets ställningstaganden efterlevs.

Planförslaget anger ställningstagande om att verka för god dricksvattenkvalitet i kommunens allmänna vattentäkter samt skydda de viktiga vattenresurserna i kommunen för att säkra långsiktig dricksvattenproduktion. Planen lyfter att kommunen ska göra en översyn av befintliga vattenskyddsområden för att ge vattenförekomsterna tillräckligt skydd. Framtagande av förslag till vattenskyddsområden med tillhörande vattenskyddsbestämmelser pågår i kommunen.

Planen lyfter att exploatering av mark inte får påverka vattentillgångens kvantitet eller kvalitet negativt och det ska säkerställas att dagvatten inte för med sig föroreningar till recipient eller grundvatten genom en dagvattenutredning i samband med detaljplan eller annat lov där det bedöms behövas.

Genom att säkerställa att åtgärder som vidtas inom vattenförekomsternas avrinningsområden inte försämrar vattenkvaliteten, exempelvis genom utredningar och god dagvattenhantering, kan negativ påverkan på recipient undvikas.

Planen prioriterar även förtätning framför spridd bebyggelse i orterna, vilket ökar möjligheten till ett effektivt omhändertagande av dagvatten.

Effekter och konsekvenser

Det finns tre potentiellt förorenade områden inom planens utbyggnadsområden och samtliga saknar riskklassning enligt MIFO (metod för inventering av förorenade områden). I Vimmerby finns ett potentiellt förorenat område i utkanten av område för mångfunktionell bebyggelse. I Södra Vi finns ett inom verksamhetsområde och ett inom mångfunktionell bebyggelse. Exploatering av förorenat område kan innebära att förorening saneras, vilket kan minska risken för spridning till vattentäkter i kommunen och planen kan således leda till positiva effekter i detta hänseende.

Sammantaget bedöms planförslagets konsekvenser för kommunens vattentäkter som följd av dagvattenhantering som positiva då förtätning framför spridd bebyggelse prioriteras i orterna, vilket ökar möjligheten för ett effektivt omhändertagande av dagvatten. Genom att dagvatten hanteras på rätt sätt i kommunen kan föroreningar förhindras att nå vattentäkter i kommunen. Förtätning förespråkas i större utsträckning i planen än i nollalternativet då fler av utbyggnadsområdena i planen jämfört med i ÖP 2007 placeras mer centralt i orterna och planen bedöms innebära positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Kommunen bör prioritera att de ytor som utpekats som grönytor i planförslaget används för lokalt omhändertagande av dagvatten. Detta bör utredas vidare i samband med den grönplan som kommunen planerar att ta fram.

I den så kallade klimatanpassningsanalysen som kommunen planerar att ta fram, där påverkan från exempelvis höga vattenstånd och skyfall kommer att analyseras, bör även åtgärder för klimatanpassning utredas och presenteras för att hantera exempelvis föroreningsbelastning från ökade skyfall till följd av klimatförändringar.

4.3.4 Täkter

Förutsättningar

Täktverksamhet innebär utvinning och bearbetning av bland annat berg, naturgrus, morän och matjord. Det utbrutna materialet används exempelvis vid anläggning av väg, järnväg och byggnader men även för tillverkning av asfalt och betong. Råvaror som berg, grus, jord och torv är ändliga resurser som samhället behöver hushålla med.

I kommunen finns berg-, grus- och sandtäkt med tillstånd enligt miljöbalken. På flera av de större mossarna har man tidigare brutit torv till förbränning.

Planens påverkan

Planen har inga ställningstaganden eller planerade utbyggnadsområden som bedöms kunna påverka täkterna i kommunen.

Effekter och konsekvenser

Planförslagets påverkan på kommunens täkter bedöms vara obetydlig och därför uppkommer heller inga konsekvenser med planförslaget.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

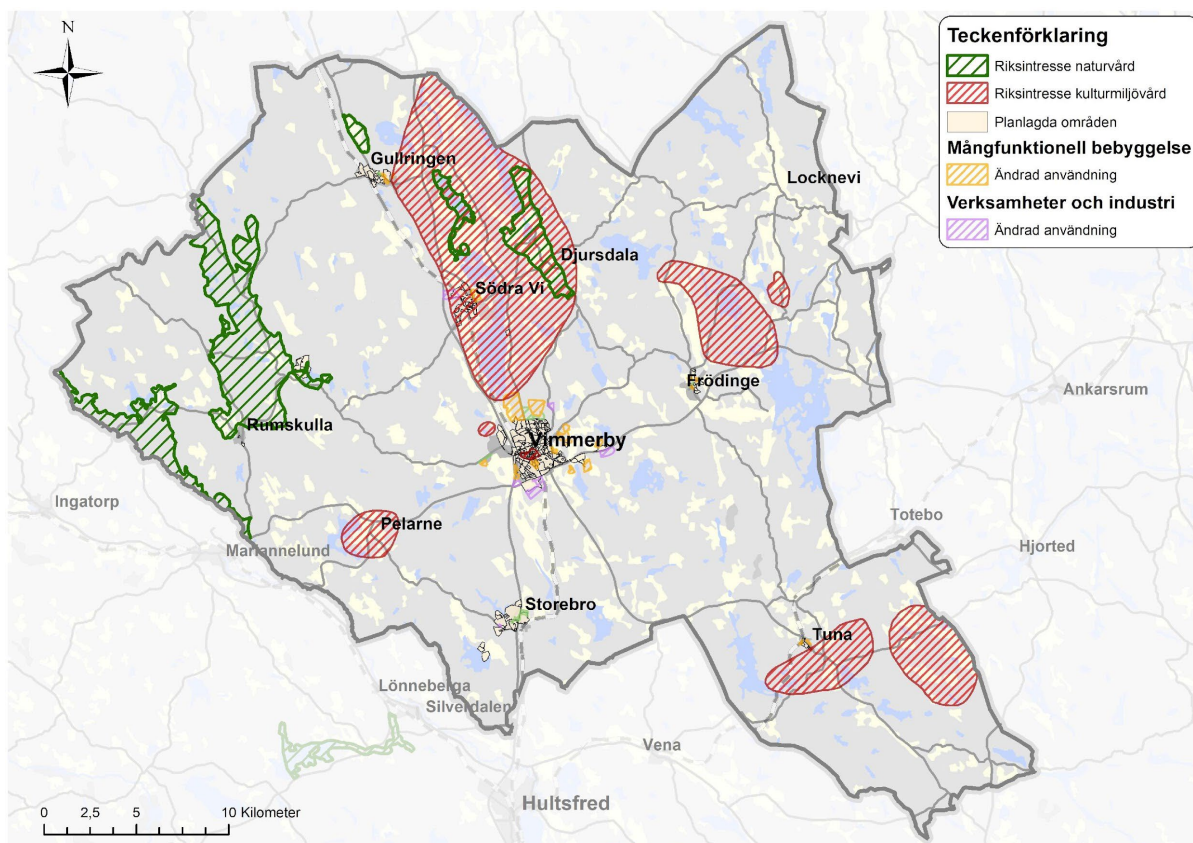
Påverkan, effekt och konsekvens på miljön från eventuella nyetableringar av täkter behöver utredas vidare i tillhörande tillståndsprocess.

4.4 Riksintressen

4.4.1 Riksintresse naturvård

Förutsättningar

Områden som är av riksintresse för naturvård regleras i 3 kap. 6 § miljöbalken. I kommunen finns fem områden utpekade som riksintresse för naturvård; Djursdala (NRO08008), Våtmark vid sjön Krön (NRO08090), Norra Kvills samt Ydrafors - Rumskullaområdet (NRO08009), Silveråns dalgång (NRO08012) och Örsåsa (NRO08089). Se figur 4-11.

Figur 4-11 Figuren redovisar riksintressen naturvård och kulturmiljövård.

Djursdalaområdet (NRO08008)

Området är ett stort öppet odlingslandskap med mäktiga grusavlagringar i söder och öster, med ravinartade bildningar i öster. Landskapet är för länet ovanligt och storslaget (Länsstyrelsen Kalmar 2001a). Förutsättningar för bevarande utgörs av fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Områdets värden skulle kunna påverkas negativt av minskad jordbruks- och betesdrift, skogs- och energiskogsplantering på åkermark, spridning av gifter, bebyggelse, nydikning, luftledning, vägdragningar samt ändrade vattenregimer.

Våtmark vid sjön Krön (NRO08090)

Våtmarken utgörs av ett stort våtmarkskomplex omfattande Stångån och norra delarna av Krönsjöområdet. Området är en viktig rastlokal för fåglar (Länsstyrelsen Kalmar 2001b). Våtmarkernas värde bevaras genom att området skyddas mot dränering, vattenreglering, dämningar samt torvtäkt. Avverkning av sumpskog bör ej utföras inom fastmarksholmar och i kantzoner.

Norra Kvills samt Ydrafors - Rumskullaområdet (NRO08009)

Inom området rinner Stångån i en bred dalgång begränsad av förkastningsbranter på båda sidor. Den norra delen av området tillsammans med Grytsjöbäckens dalgång klassificeras som ett av kommunens mest värdefulla naturområden (Länsstyrelsen Kalmar 2001c). Kring Rumskulla finns ett representativt och välhävdad odlingslandskap. Norra Kvill utgörs av urskogsartad barrblandskog på kuperad och blockig moränmark. Området Norra Kvill har lång skoglig kontinuitet och är nationalpark sedan år 1928.

Inom Rumskulla bedöms fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker vara åtgärder som bevarar områdets värden. Områdets värden skulle kunna påverkas negativt av minskad jordbruks- och betesdrift, skogs- och energiskogsplantering på åkermark, spridning av gifter, bebyggelse, nydikning, luftledningar och vägdragningar. Området kräver skydd mot dränering, vattenreglering, dämningar och torvtäkt.

Silveråns dalgång (NRO08012)

Riksintresset består i Silverån som rinner i en ådal med mäktiga isälvsavlagringar, ett värdefullt odlingslandskap och urskogsartade tallbestånd. I Silverån med biflödet Lillån finns öring, flodpärlmussla och artrik bottenfauna med hög artdiversitet (Länsstyrelsen Kalmar 2001d).

Förutsättningar för bevarande omfattar fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement samt restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Värdet kan påverkas negativt av kulvertering eller förändringar av vattendragets sträckning eller bottenprofil, vandringshinder och vattenreglering, vattenuttag, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, överfiske, inplantering av främmande öringstammar och skogsavverkning längs vattendraget, avverkning av naturskogar, minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar och vägdragningar.

Örsåsa (NRO08089)

I området Örsåsa finns ett odlingslandskap med naturbetesmarker som är representativa och utgörs av hagmark, ekhage och blandlövhage (Länsstyrelsen Kalmar 2001e). Artrikedomen i området är stor. Förutsättningar för bevarande omfattar fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement samt restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar och vägdragningar.

Planens påverkan

Inga utbyggnadsområden planeras inom riksintresse för naturvård. Ett LIS-område planeras inom riksintresse för naturvård.

I planförslaget har områden av riksintresse pekats ut på grund av dess höga naturvärden som anses vara av nationell betydelse. Dessa områden ska med avseende på biologisk mångfald, landskapsbild samt de naturupplevelser som finns där skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön.

Effekter och konsekvenser

Jämfört med nuläget och nollalternativet bedöms planförslaget varken bidra med positiva eller negativa konsekvenser för riksintresse för naturvärden, dvs inga nämnvärda konsekvenser.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

I de fall exploatering eller ingrepp planeras i områden av riksintresse för naturvård ska det ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt ska värdena förstärkas. När ingrepp eller åtgärder inom riksintresseområden är aktuella ska dessa redovisas och vid behov utredas för att säkerställa att påtaglig skada på riksintresset undviks.

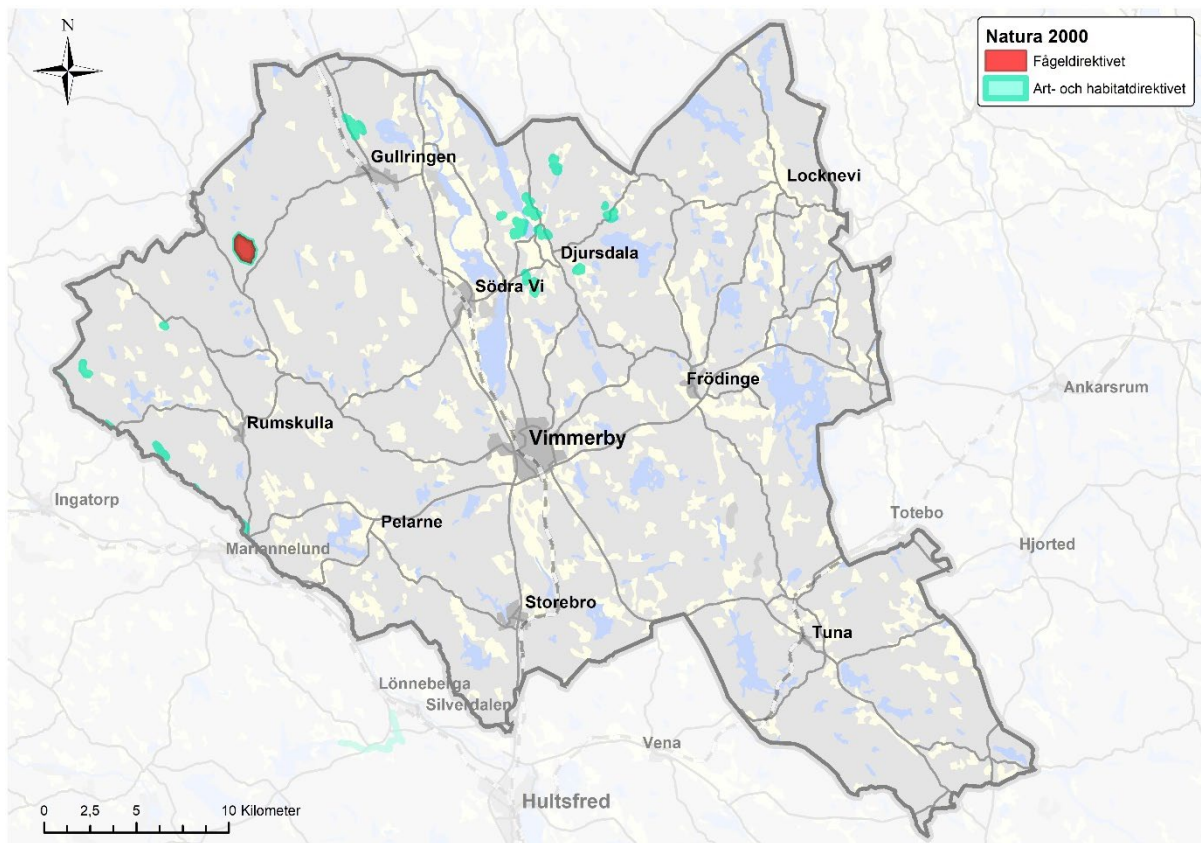
4.4.2 Natura 2000-områden

Förutsättningar

Natura 2000-områden klassas som riksintressen enligt miljöbalkens 4 kapitel 1 §, och är ett nätverk med skyddsvärd natur inom EU. Målet är att främja den biologiska mångfalden. Områdena utgör en viktig grund för att bevara ett representativt urval av naturmiljöer i Sverige som har tillkommit med stöd av EU:s art- och habitatdirektiv (SCI) samt fågeldirektivet (SPA). Till de utpekade områdena finns bevarandeplaner knutna. Natura 2000-områden har ofta även andra skydd som nationalpark, naturreservat, eller biotopskyddsområden. Det krävs särskilt tillstånd för att bedriva verksamhet inom eller i anslutning till dessa områden enligt 7 kap. 28a § miljöbalken. Se figur 4-14.

Det finns sju Natura 2000-områden enligt habitat- och fågeldirektivet inom Vimmerby kommun.

- Djursdalabygden
- Norra Kvill
- Örsåsa
- Gnöst,
- Grönsved,
- Emåns vattensystem i Kalmar län
- Väggeberg

Figur 4-12 Figuren redovisar Natura 2000, Nationalparker.

Djursdalabygden (SE0330242)

Natura 2000-området Djursdalabygden består av tjugo betesmarker fördelade på åtta byar. Här finns en rik flora exempelvis darrgräs, kattfot, prästkrage, slättergubbe, korskovall och spindelört. I området ingår såväl öppna som träd bärande betesmarker med ett flertal olika träd- och buskarter, samt värdefulla brynmiljöer. Djursdalaåsen sträcker sig från byn Hallersrum mot sydost. Norr om Djursdala finns ett kuperat landskap bestående av isälvs sediment med många dödisgropar. I dalgången väster om Djursdalaåsen ligger stora åkerytor som övergår i ångar och hagar mot dalsidorna.

Syftet med Natura 2000-området Djursdala är att bevara och delvis ge möjlighet att återskapa artrika och mosaikartade och variationsrika ängs- och betesmarker som är typiska för norra Smålands odlingslandskap. Bevarande av fladdermusarten barbastell är en viktig del av bevarandevärdet (Länsstyrelsen Kalmar 2016a).

Norra Kvill (SE0330050)

Natura 2000-området Norra Kvill utgörs av urskogsartad barrblandskog på starkt kuperad och blockig moränmark i utkanten av det småländska höglandet. Skogen har lång kontinuitet och bär spår efter flera skogsbränder. Avverkningar har inte ägt rum på över 150 år och vissa av tallarna är över 350 år gamla. I området finns rikligt med torrträd, vindfällen och annan död ved, vilket gör att det finns gott om lämpliga boplatser för hålhäckande fåglar samt goda förutsättningar för ett rikt insektsliv. Här finns bland annat de akut hotade skalbagarna svartoxe, hårig blombock och raggbock. Två näringsfattiga skogstjärnar, Stora och Lilla Idgölen, finns även i området. I anslutning till tjärnarna finns mindre partier med sumpskog och våtmarker.

Syftet med Natura 2000-området Norra Kvill är att bevara ett sydsvenskt barrskogsområde i sitt naturliga tillstånd och för fri utveckling mot urskog. Området hyser särskilt höga värden för insekter. Norra Kvill är också nationalpark och ingår i länets naturvårdsplan som klass 1-område (Länsstyrelsen Kalmar 2016b).

Örsåsa (SE0330246)

Natura 2000-området i Örsåsa består av fem små delområden, varav fyra utgörs av betesmarker med en rik, hävdgynnad flora. I norra delen av byn finns en öppen betesmark som är en av de mest artrika i Kalmar län. Här finns bland annat den sällsynta växtarten fältgentiana. De övriga betesmarkerna i området utgörs av blandlövhagar.

Syftet med Natura 2000-området i Örsåsa är att vårda och bevara de artrika betesmarkerna med naturtyperna silikatgräsmark, fuktängar och trädklädd betesmark samt dess strukturer och typiska arter som genom långvarig hävd utvecklats just här (Länsstyrelsen Kalmar 2016c).

Gnöst (SE0330243)

Natura 2000-området i Gnöst omfattar tre betesmarker och en före detta löväng (Brunnsängen). Norr om byn ligger två betesmarker med naturtypen öppen, torr-frisk betesmark och en frisk betesmark bevuxen med björk. Vissa delar av betesmarkerna har tidigare varit uppodlade men marken är på väg att magra ut. Väster om byn, i en sydslutning, ligger Brunnsängen. Det är en gammal frisk-fuktig löväng som idag betas. Här finns tjugotre gamla hamlade askar, varav några ihåliga. Sydost om byn ligger en betad fuktäng med åtta hamlade askar och några ekar. Marken är rik på näring men trots detta finns hävdgynnade arter som exempelvis gökblomster.

Syftet med Natura 2000-området i Gnöst är att bevara de artrika och mosaikartade ängs- och betesmarker som är typiska för norra Smålands odlingslandskap samt för att gynna den sällsynta fladdermusarten barbastell (Länsstyrelsen Kalmar 2016d).

Grönsved (SE0330244)

Natura 2000-området i Grönsved omfattar två små betesmarker söder om byn. Båda markerna är sluttande översilningsmarker som troligen tidigare varit ängsmark. I den västra betesmarken finns många gamla hamlade askar. Mot omgivande åkermark finns en bård av träd och enstaka buskar. I den östra betesmarken finns tre grova gamla hamlade lindar, en grov gran och ask i olika ålder.

Syftet med Natura 2000-området i Grönsved är att bevara och i viss mån återskapa de artrika och mosaikartade ängs- och betesmarker som är typiska för norra Smålands odlingslandskap samt att gynna den sällsynta fladdermusarten barbastell (Länsstyrelsen Kalmar 2016e).

Emåns vattensystem i Kalmar län (SE0330160)

De delar av Emån med biflöden inom Kalmar län som sammanfaller med riksintresseområde för naturvärden är också utpekade som Natura 2000-område. Emåns huvudfåra utgörs av naturliga större vattendrag. Biflödena utgörs i sin helhet av vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor. Emån är det största vattendraget i sydöstra Sverige. Ån har sina källor i Jönköpings län, och rinner 22 mil genom Jönköpings och Kalmar län, för att mynna i Östersjön. Emån karaktäriseras av

sin variationsrika struktur. Emåns vattenmiljöer innehåller rik fisk- och fågelfauna. Sett ur ett kulturhistoriskt perspektiv har Emån och dess biflöden även haft en stor betydelse för exempelvis lokalisering av boplatser, broar och bebyggelse, och för fiske, ängsbruk och kraftutvinning. Dessa verksamheter har avsatt många spår i landskapet, spår som har ett kulturhistoriskt värde men som idag ur ett naturvårdande perspektiv kan vara problematiska. Det gäller framför allt dammar som byggts för att nyttja vattenkraft, och som kommit att utgöra vandringshinder för fisk och annan fauna (Länsstyrelsen Kalmar 2005).

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att ingående livsmiljöer och arter ska ha en gynnsam bevarandestatus. För naturtyperna innebär detta att utbredningsområden bevaras, att viktiga strukturer och funktioner bibehålls. Dessa kan exemplifieras i lekbottnar, ståndplatser, men också naturligt översvämmade partier. Typiska arter ska också förekomma i livskraftiga populationer som bekräftelse på ett intakt ekologiskt system.

Väggeberg (SE0330245)

Området Väggeberg innefattar ett gammalt, naturskogsartat barrskogsbestånd som hyser höga naturvärden. Området ligger mellan två bergbranter och ingår i Silveråns Dalgång som även är del av riksintresset för naturvärden. Den talldominerande skogen är ungefär 130 år gammal. Syftet med Natura 2000-området är att bevara och utveckla det tallskogsdominerande naturskogsområdet med dess strukturer och typiska arter (Länsstyrelsen Kalmar 2016f).

Planens påverkan

Planförslaget medför inga utbyggnadsområden inom eller intill Natura 2000-områdena.

Effekter och konsekvenser

Jämfört med nuläget och nollalternativet bedöms planen inte bidra med några nämnvärda konsekvenser.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Alla åtgärder som kan skada naturmiljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt är tillståndspliktiga. Det gäller även om verksamheten sker utanför området.

I de fall exploatering eller ingrepp planeras i områden av riksintresse för naturvård ska det ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena. När sådana ingrepp eller åtgärder är aktuella ska dessa redovisas och vid behov utredas för att säkerställa att ingen negativ inverkan på riksintressena kommer att ske. De bevarandeplaner som finns för Natura 2000-områden kan användas som stöd vid bedömning.

4.4.3 Riksintresse kulturmiljövård

Förutsättningar

Områden som är av riksintresse för kulturmiljövård regleras i 3 kap. 6 § miljöbalken. I kommunen finns åtta utpekade områden av riksintresse för kulturmiljövården, nämligen H78 Gåsefall-Pipetorp, H79 Tuna, H80 Pelarne, H82 Stångåns dalgång, H83 Korcka kvarnar, H84 Vimmerby, H85 Toverums bruk och H86 Höslätts by. Se figur 4-11 som redovisar riksintressen för naturvård och kulturmiljövård.

Det finns även två upphävda riksintressen för kulturmiljövård sedan tidigare antagen planförslaget, Dalsebo - Krokarp (upphävdes 2015-06-01) och Ösjöfors (Rumskulla) (upphävdes 2015-11-23). När riksintresseområden upphävs förlorar staten möjligheter att ingripa och länsstyrelsernas formella möjlighet att påverka planförslaget och detaljplaner försvinner. Riksintresseanspråk som avstås kan dock innehålla objekt och miljöer som skyddas av annan lagstiftning, till exempel kulturmiljölagen (1988:950) eller plan- och bygglagen (2010:900).

H78 Gåsefall-Pipetorp

Området omfattar ett småbrutet odlingslandskap med fornlämnings-, torp- och bymiljöer som sammantaget återspeglar hur markanvändning och bebyggelse utvecklats i det småländska inlandets

kuperade och stenbundna landskap från bronsålder till 1900-tal. I området finns fornlämningar från bronsålder och järnålder, som utgör ett visuellt samband med närliggande byar. Området består också av torpbebyggelse och lämningar efter torpmiljöer. Byarna består främst av småskalig bebyggelse från 1800-talet och framåt, orienterade på höjdstråk och utmed vägarna. De smala och slingrande vägarna är väl anpassade till det kuperade landskapet. Kring byarna finns större öppna marker.

H79 Tuna

Tuna är en centralbygd, sockencentrum, herrgårdsmiljö och fornlämningsmiljö belägen utmed äldre landsväg på Tunaåsen. Sammantaget visar riksintresseområdet för kulturmiljön i Tuna på ortens historiska betydelse som administrativt centrum från medeltid fram till 1900-talet. Området innefattar gravfält från järnåldern vilket har tydliga visuella samband med vägar, kyrkbyn och herrgårdsmiljön i Tuna. Området karaktäriseras av produktionslandskap där tillhörande utgårdar och torpbebyggelse även ingår. Den samlade herrgårdsbebyggelsen kring Tuna gård består av säteriets huvudbyggnad från 1860-talet, flygelbyggnader från 1760-talet, trädgårdsanläggning, magasin, stall och flertal övriga byggnader. Även skolan, sockenstugan och det äldre vägnätet med alléer gör uttryck för riksintresset

H80 Pelarne

Pelarne är ett sockencentrum på höglandet där fornlämningsmiljöer, kyrkomiljö och bymiljö med bebyggelse och vägnät från skilda tidsepoker visar på byns långvariga betydelse som centralort. De främsta objekten i miljön som ger uttryck för riksintresset är den samlade kyrkomiljön med medeltida kyrkan, prästgård, sockenstuga, tiondebod belägen på ett bergskrön och dess tydliga visuella samband med närliggande gravfält från järnåldern. Pelarne träkyrka från 1300-talet i dominant höjdläge vars spetsiga klocktorn utgör ett tydligt landmärke är särskilt karaktäristisk. Pelarne kyrkby med grusad bygata och 1,5 – 2,5 våningar höga hus, tillåter kyrkan att dominera miljön. Det öppna omkringliggande odlingslandskapet förstärker upplevelsen av kyrkans dominerande läge ytterligare.

H82 Stångåns dalgång

Stångåns dalgång är ett område där odlingslandskap, bymiljöer och kommunikationsmiljöer utvecklats och anpassats till den kuperade dalgångsbygden kring Stångån med tillhörande sjöar från förhistorisk tid och fram till 1800-talet. I området finns fornlämningar i form av förhistoriska gravfält och medeltida befästningar med tydligt visuellt samband med dalgången och vattendragen. I området ingår även Djursdala kyrkby med träkyrka från 1600-talet på höjdläge och Ålhults herrgårdsmiljö i nära anslutning till Stångån. Längs landskapets höjdstråk finns bebyggelse från 1800- och 1900-talet med utsikt över det kringliggande landskapet.

H83 Korka kvarnar

Området Korka kvarnar består av en samlad industrimiljö som på ett tydligt sätt visar på vattendragens betydelse som viktig kraftkälla från medeltid till 1900-tal. Industrimiljön från 1800- och 1900-talet innefattar kvarnbyggnader, smedja, såg och bostadshus, orienterade utmed Högerumsån. I området finns en väg med stenvälsbro från 1800-talet som även den är en del av industrimiljön, likaså de omgivande torp och torpmiljöer som finns kring dammar och vattendrag.

H84 Vimmerby

Centrala Vimmerby visar exempel på en småstadsmiljö präglad av stadsplan och tomtstruktur från 1600-talet. Med sin småskaliga trähusbebyggelse från 1600-1800-tal anses miljön tillhöra det som är karaktäristiskt för Smålands inland och speglar den förindustriella handelsstadens utveckling från medeltid till 1800-tal. Gatunätets oregelbundna rutor i grusåsens längdriktning har medeltida drag och är till stor del oförändrad sedan 1600-talet. Längs gatorna löper de smala tomterna som anpassats till åsen. Kyrkan dominerar i stadsbilden. Stadens småskalighet och höjdförhållanden bidrar med en visuell kontakt med det omgivande lägre landskapet. Till riksintresset tillhör även Vimmerbys stadspark, Källängsparken, som anlades under 1950-talet och har en unik parkkaraktär ritad av Ulla Bodorffs.

H85 Toverums bruk

Toverums bruk är en bruks- och herrgårdsmiljö som innefattar bebyggelser och industrilämningar, vilka tillsammans visar på järnbrukens roll och utveckling i Smålands inland under 1700- och 1800-talen. I Sporrbacka finns lämningar efter masugn samt stora högar med slagg och bruksbyggnader i nära anslutning till landsväg och vattendrag. Rikligt med lämningar finns efter kolningsplatser i

skogarna kring Toverum och Sporrbacka. Bruksmiljöer i Toverum och Fängebo med smedjor, kvarn, magasin och boningshus samt lämningar efter äldre byggnader är väl samlade kring vattendrag. Toverums säteri från 1740-talet med tillhörande herrgårdsmiljö och de gamla järnburksmiljöerna kring området utgör också en viktig del av riksintresset.

H86 Höslätts by

Höslätts by utgörs av bymiljö med odlingslandskap som genom sin för landskapet typiska placering på en höjdrygg, utvecklat en väl sammanhållen bebyggelse med hus från 1800 – 1900-tal. Boningshusen är klassiskt rödmålade och uppförda i 2,5 våningar. Byns höjdläge och öppna marker ger en nära visuell kontakt med det kringliggande landskapet. Området som gör uttryck för riksintresset innefattar även lämningar från tiden före jordbrukets mekanisering vilket visar hur odlingen förskjutits från sluttningarna och ner i dalgången.

Planens påverkan

Planförslaget anger att riksintresse för kulturmiljövård utgörs av områden som särskilt tydligt visar på kulturhistoriska sammanhang i landskapet. De värden som pekats ut är knutna till enskilda objekt och delområden, men har främst pekats ut då de är en del av ett rumsligt och funktionellt samband.

Vimmerby kommun har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på riksintressena för kulturmiljövård. Områden av riksintresse för kulturmiljövård ska skyddas mot åtgärder som gör att riksintressets värde försämras eller försvinner. Inom Vimmerby anger planförslaget att stadskärnan ska utvecklas och vidareutvecklas utifrån riksintressets småskaliga och täta strukturer och kulturhistoriska värden.

Planen tar områden i anspråk avseende mångfunktionell bebyggelse och verksamheter inom riksintresse för kulturmiljövård Stångåns dalgång i Södra Vi, Gullringen och i norra delarna av Vimmerby. Inga utbyggnadsområden planeras i de centrala delarna av Vimmerby som omfattas av riksintresse för kulturmiljövården enligt planförslaget. Fyra utpekade LIS-områden finns också inom riksintresse för kulturmiljövården.

Effekter och konsekvenser

Eftersom planerade utbyggnadsområden utgör mindre områden och utveckling av befintlig bebyggelse finns inom riksintresset bedöms planförslaget inte medföra några nämnvärda konsekvenser i det fall att Vimmerby kommun undviker åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada för riksintresset.

Jämfört med nollalternativet bedöms inte några nämnvärda konsekvenser uppstå för riksintresse för kulturmiljövård.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

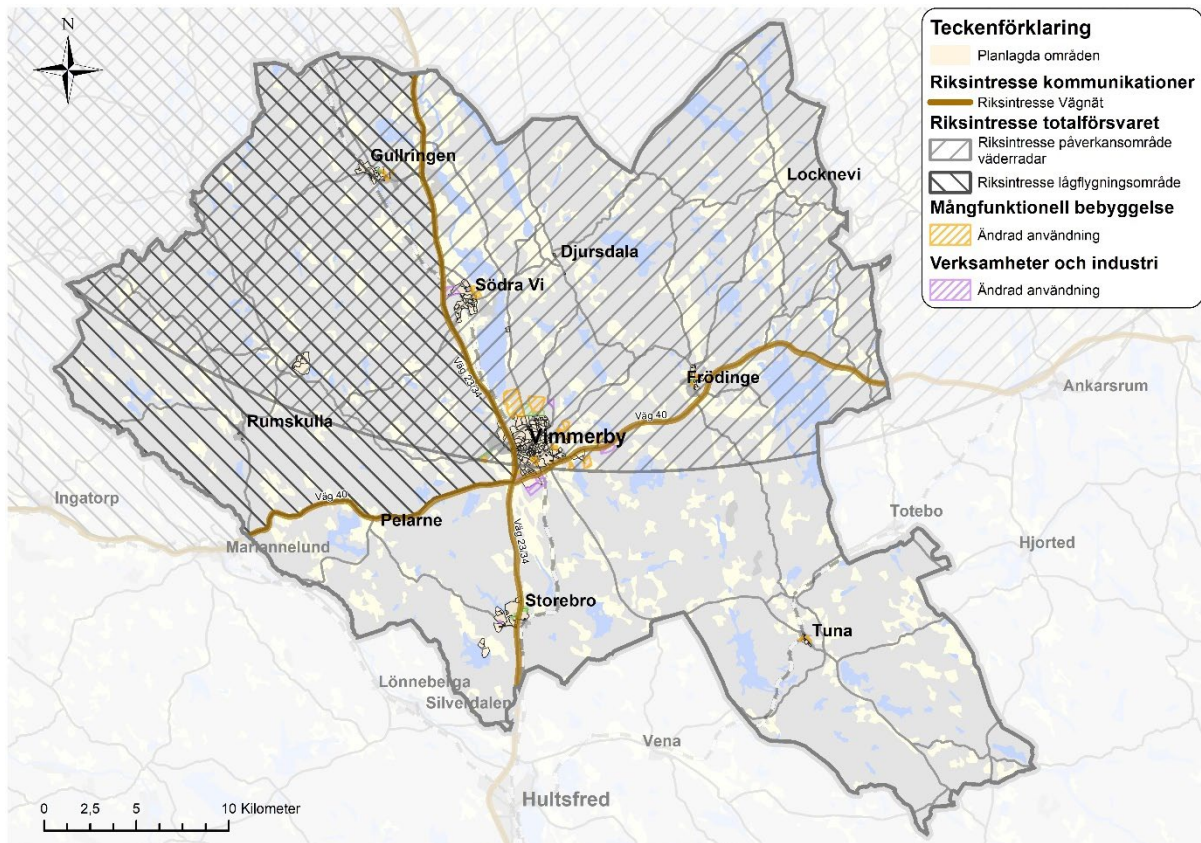
Inga ytterligare åtgärder eller utredningar föreslås.

4.4.4 Riksintresse kommunikationer

Förutsättningar

Riksintresse för kommunikationer inom Vimmerby kommun innefattar vägar. Riksintresset regleras i miljöbalkens 3 kapitel 8 §.

Väg 40 mellan Göteborg och Västervik respektive väg 23/34 mellan Kalmar och Linköping utgör nationellt och internationellt viktiga vägar då de ansluter till andra funktionellt viktiga stråk. Vägar är viktiga för långväga transporter i form av gods och personbilstrafik, och utgör även en regional länk och pendlingsväg mellan större tätorter, däribland Vimmerby (Trafikverket 2021). Se figur 4-12.

Figur 4-13 Figuren redovisar riksintressen för kommunikationer och riksintresse för totalförsvarets militära del.

Vägarna ingår i det rekommenderade vägnätet för farligt gods.

Planens påverkan

Planförslaget innebär en fortsatt utveckling av järnvägsnät och vägnät samt underhåll av dessa. Planförslaget prioriterar ett mötesspår i Gullringen och utbyggnad av väg 23/34 mellan Vimmerby och Hultsfred.

Satsningar utanför kommunen som exempelvis ny infart till Västervik från E22 eller ombyggnad av väg 23/34 och åtgärder på Stångådalsbanan kommer att påverka infrastruktur inom Vimmerby kommun.

Effekter och konsekvenser

Det nationella och regionala vägnätets utveckling bidrar till nationella och regionala mål för att uppnå ett hållbart transportsystem och möjliggör resor, pendling med kollektivtrafik, cykel och bil.

Planen bedöms ha positiva konsekvenser för värden av kommunal betydelse avseende riksintressen för kommunikation.

Jämfört med nollalternativet bedöms planförslaget ha positiva konsekvenser för riksintressen för kommunikation.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Inga ytterligare åtgärder eller utredningar föreslås.

4.4.5 Riksintresse totalförsvarets militära del

Förutsättningar

Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap. 9 § miljöbalken) har i många fall företräde före andra riksintressen. Vissa områden kan ibland redovisas öppet, exempelvis övnings- och skjutfält och flygflottiljer. Det finns också områden som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet, områden som har koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem.

Vimmerby kommun ligger inom lågflygningsområde med påverkansområde och påverkansområde för väderradar (Försvarmakten 2022). Se figur 4-12 som redovisar riksintresse för kommunikationer och riksintresse för totalförsvarets militära del.

Uppförande av höga byggnationer i ett lågflygningsområde skulle kunna motverka riksintressets syften. Höga byggnationer avser alla objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Påverkansområde för väderradar utgörs av ett område med 50 kilometers radie inom vilket höga byggnationer riskerar att skada väderstationen.

Stora delar av Vimmerby kommun ingår i riksintresse för totalförsvaret vilket innebär restriktioner avseende höjd på byggnationer. Vid byggnation som överstiger 20 meter ska alltid samråd hållas med Försvarmakten, vilket gäller i hela landet. I framtida samhällsplanering ska beredskapshänsyn tas, vilket innebär att möjligheter för att göra samhället mer robust, funktionssäkert och flexibelt tas tillvara (Försvarmakten 2022).

Planens påverkan

Utvecklingsområden planeras kring orterna Vimmerby, Frödinge, Södra Vi och Gullringen som ligger inom för riksintresse för totalförsvarets militära del. Flera av de utpekade LIS-områdena planeras inom riksintresse för totalförsvarets militära del.

Effekter och konsekvenser

Planförslaget bedöms inte medföra några nämnvärda konsekvenser för riksintressen för totalförsvaret. Jämfört med nollalternativet bedöms mindre områden tas i anspråk vilket medför en något positiv konsekvens.

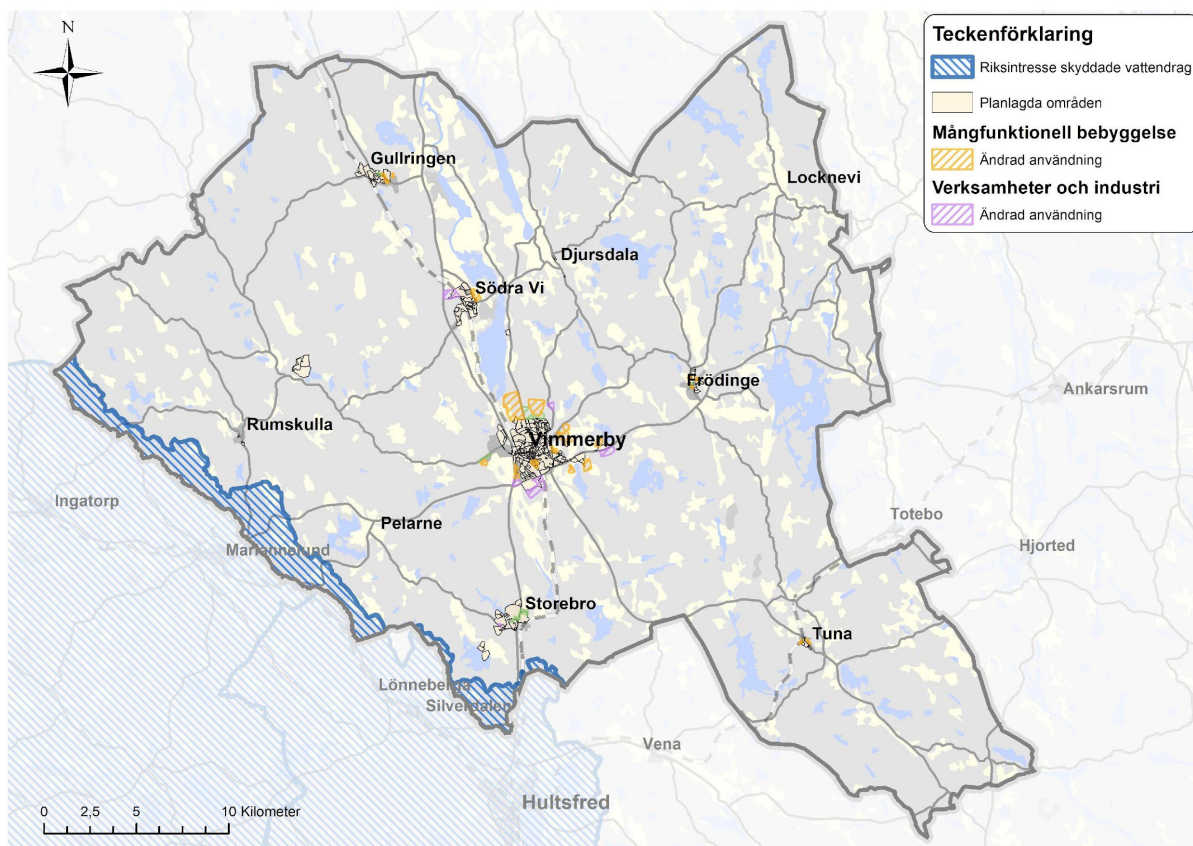
Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Ställningstagande angående lämpliga placeringar av källor för förnybar energi bör tas fram.

4.4.6 Riksintresse skyddade vattendrag

Förutsättningar

Riksintresse för skyddade vattendrag regleras i miljöbalkens 4 kapitel 6 §. Riksintresset innebär att älvar och älvsträckor ska skyddas mot vattenkraftsutbyggnad. Riksintresse för skyddade vattendrag inom Vimmerby kommun innefattar del av Emån med avrinningsområde. Se figur 4-13.

Figur 4-14 Figuren redovisar rikssintresse skyddade vattendrag.

Planens påverkan

Inga utvecklingsområden planeras längs Vimmerby kommuns sydvästra gräns där Emåns avrinningsområde och rikssintresset är beläget. Planförslaget anger att om exploatering eller ingrepp i områden av rikssintresse för skyddade vattendrag planeras ska detta bedömas utifrån att åtgärderna behövs för att upprätthålla, underhålla eller ändra en anläggning eller verksamhet. Åtgärderna får inte heller medföra någon ökad negativ miljöpåverkan eller endast en tillfällig sådan ökad påverkan. Ett LIS-område planeras inom rikssintresse för skyddade vattendrag.

Effekter och konsekvenser

Planförslaget bedöms inte medföra några nämnvärda konsekvenser för rikssintressen för skyddade vattendrag.

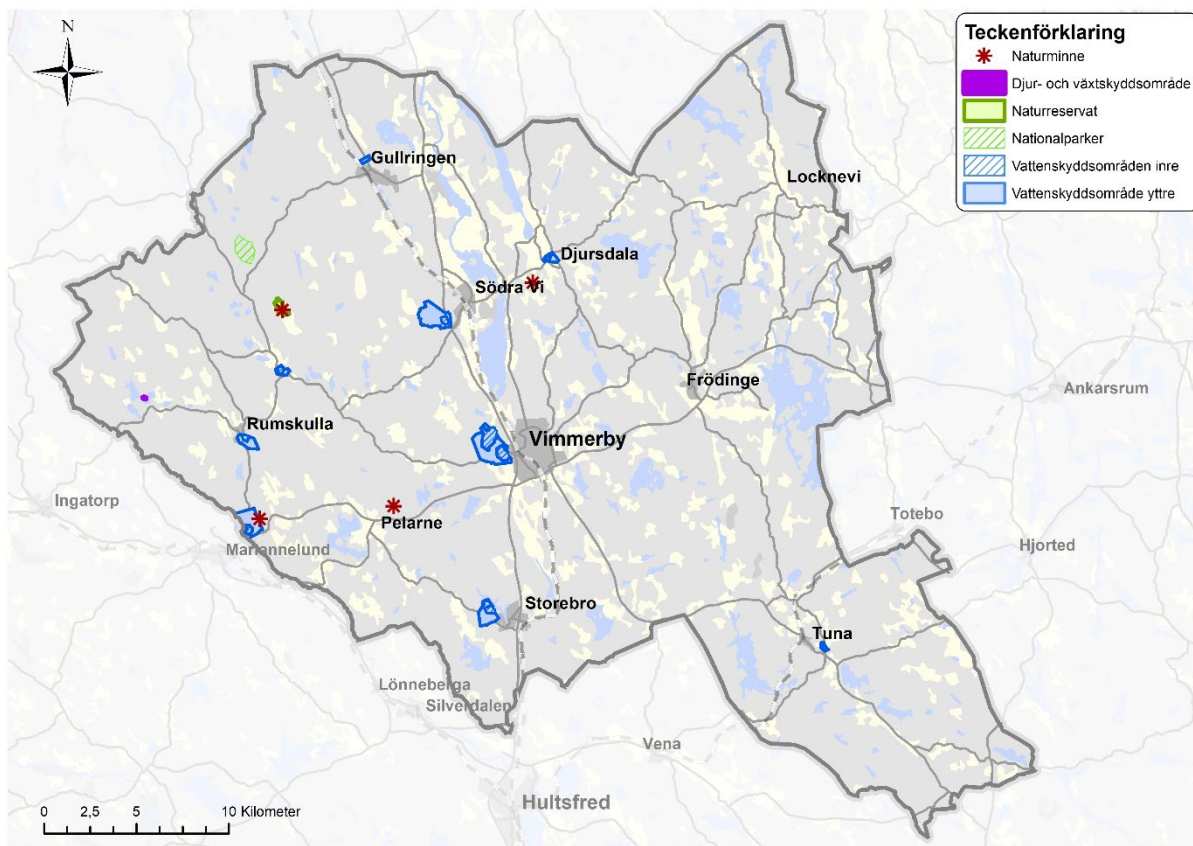
Jämfört med nollalternativet bedöms inte några nämnvärda konsekvenser uppstå.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Inga ytterligare åtgärder eller utredningar föreslås.

4.5 Skyddade områden och andra värden

4.5.1 Naturmiljöområden

Figur 4-15 Figuren redovisar naturminnen, djur- och växtskyddsområde, naturreservat, nationalparker och vattenskyddsområden.

Förutsättningar

Biotopskyddsområden

Biotopskyddsområden syftar till att skydda en viss livsmiljö, biotop, som är värdefull för hotade djur- eller växtarter. Bestämmelserna om biotopskyddsområden återfinns i 7 kap. 11 § miljöbalken och förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Det finns två olika former av biotopskyddsområden, dels ett generellt skydd för vissa biotoptyper som alléer, pilevallar, åkerholmar samt odlingsröse och stenmur, källor med småvatten och våtmark i jordbruksmark.

Det finns även specifika biotopskydd för att skydda en särskild biotop där ett visst utpekat område skyddas av länsstyrelsen. Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl, får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

Skogliga biotopskyddsområden beslutas av Skogsstyrelsen. Inom Vimmerby kommun finns trettioåtta skogliga biotopskyddsområden.

Björkö (23 -17885-97), som ligger i sjön Hjorten, är ett djur- och växtskyddsområde med syfte att skydda fågellivet mot störningar. Förbud gäller att uppehålla sig inom området 1 april-15 augusti.

Naturreservat

I kommunen finns naturreservatet Kvill (NVR2013461) med trädklädd betesmark skyddad enligt IUCN (Internationella naturvårdsunionen). Naturreservatet finns runt den tusenåriga Kvilleken, och syftet med naturreservatet är att bevara, skydda och återskapa ett till stor del hävdad odlingslandskap, öka den biologiska mångfalden samt tillgodose områden för friluftslivet.

Nationalpark

Nationalparken Norra Kvill inrättades 1927 (NVR2002423). Nationalparken är en del av riksintresse för naturvård, se avsnitt 4.4.1, och omfattas även av Natura 2000. Naturen är storslagen med blockig terräng, urskogskaraktär, grova träd, tjärnarna och den kuperade terrängen. De dominerande vegetationstyperna är barrblandskog av olika typ, exempelvis med inslag av tall och ljung, fältskikt med blåbär och granskog och sumpgranskog.

Naturminne

Naturminnen är enstaka naturföremål som behöver särskilt skydd eller vård vilka regleras i miljöbalken 7 kap. 10 §. Det finns fyra naturminnen inom Vimmerby kommun. Dessa består i den omtalade Kvilleken, en lönn vid Ungstorp, och två flyttblock. Runkesten finns i Rumskulla och det andra är Klockesten vid Skansebergen som också benämns Toppesten.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är frivilliga avtal som tecknas mellan Skogsstyrelsen, länsstyrelse eller kommun och markägare som är intresserade av naturvård. Syftet med avtalet är att bevara, utveckla eller skapa områden med höga naturvärden. I Vimmerby kommun har naturvårdsavtal upprättats för tio områden.

Nyckelbiotoper

En nyckelbiotop är ett område som har en speciell naturtyp och är av stor betydelse för skogens växter och djur och har förutsättningar att vara livsmiljö för hotade och rödlistade arter. Nyckelbiotoper har inget lagligt skydd och är belägna på privat mark. Nyckelbiotopsinventeringar har utförts i Skogsstyrelsens (1994), Skogsvårdsstyrelsens (2002) samt Länsstyrelsen i Kalmar läns (1997) regi inom Vimmerby kommun.

Naturvårdsplan

Länsstyrelsen i Kalmar har tagit fram en Naturvårdsplan som är underlag för samhällsplaneringen i länet.

Naturvärdesobjekt

Skogsområden med påtagliga naturvärden pekas ut som naturvärdesobjekt av Skogsstyrelsen då objektet inte når upp till kvaliteten nyckelbiotop. Naturvärdesobjekt kan beskrivas som biotoper som i framtiden kan utvecklas till nyckelbiotoper.

Landskapsbildsskyddade områden

Länsstyrelsen Kalmar län upphävde landskapsbildsskydd i Vimmerby kommun år 2007 (Länsstyrelsen Kalmar 2007).

Ängs- och betesmarksinventeringen

Nationell inventering av värdefulla ängs- och betesmarker samordnas av Jordbruksverket (2017), och har utförts sedan år 2002. Inom inventeringen samlas information kring hävdberoende natur- och kulturmiljökväligheter i markerna som till exempel signalarter. Den senaste inventeringsomgången pågick mellan åren 2016-2020. Inom Vimmerby kommun har ungefär 1 700 hektar inventerats.

Våtmarksområden

Våtmarker är sådan mark där vatten under en stor del av året finns nära under, i eller över markytan (Naturvårdsverket 2009).

En stor studie av Sveriges alla våtmarksområden, dvs myrar (mossar, kärr och blandmyrar), sumpskogar, fukthedar, fuktängar, stränder med flera typer, kartlade och klassificerade våtmarker mellan åren 1981-2005. I Vimmerby kommun redovisades 68 våtmarksområden inom ramen för våtmarksinventeringen och dessa omfattar en yta om ungefär 2 064 hektar. Våtmarkerna fungerar som livsmiljö, reningsfilter för vatten, vattenmagasin och flödesutjämnare och har även positiva effekter på friluftslivet.

Skyddade, rödlistade arter

Alla vilda däggdjur och alla fåglar och deras bon är fredade enligt jaktlagen som beskriver att vissa arter endast får jagas under en viss tid på året. Fiskelagen och dess förordning innehåller bestämmelser som gäller fiskarter. Med stöd av 8 kap. 1-2 §, dvs artskyddsförordningen § 4-9 kan

ytterligare arter fridlysas vilket medför ett förbud att fånga eller döda djur, störa dem, förstöra eller samla in ägg, eller skada djurens fortplantningsområden eller viloplats. Alla orkidéer, groddjur, kråddjur, fladdermöss och vilda fåglar är fridlysta i hela landet (Naturvårdsverket 2022d).

Inom Sverige redovisas en bedömning av enskilda arters risk att dö ut från landet, den så kallade rödlistan (SLU 2022b). Rödlistan ligger ofta till grund vid bedömningar om när en art bör fridlysas. Risken för arten att dö ut graderas i en skala där de arter som uppfyller kriterierna för Nära hotad (NT), Sårbar (VU), Starkt hotad (EN), Akut hotad (CR) eller Nationellt utdöd (RE) är rödlistade. De arter som kategoriseras som CR, EN eller VU är hotade. Inom Vimmerby kommun finns 221 rödlistade växt- och djurarter (Artportalen 2022). Några exempel är fladdermusarten barbastell, fågelarterna mindre hackspett och backsvala, trädarterna ask och alm samt sandödlor och flodpärlmussla.

Invasiva arter

Växter och djur som med människans hjälp har flyttats till ett område där de tidigare inte funnits benämns främmande arter. Arter som trivs mycket bra i sin nya omgivning och sprider sig snabbt och skadar inhemska arter, människors hälsa eller ekonomin kallas *invasiva* främmande arter (Naturvårdsverket 2022). Invasiva främmande arter utgör ett stort hot mot biologisk mångfald och ekosystem.

Invasiva arter regleras genom EU-förordningen om invasiva främmande arter som medför att det är förbjudet att sälja, importera, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar. Reglerna gäller alla myndigheter, kommuner och fastighetsägare och medför en skyldighet att förhindra spridning av de invasiva främmande arterna på EU:s förteckning. För närvarande finns det 88 EU-listade arter, varav 25 finns i Sverige. Exempel på invasiva arter som finns på EU-listan och som förekommer i Kalmar län (2022) är:

- Jätteloka
- Jättebalsamin
- Gudaträd
- Gul skunkkalla
- Smal vattenpest
- Sidenört

Planens påverkan

Naturen och dess värden är en stor tillgång för Vimmerby kommun. Planförslaget pekar på att naturens värden med fördel kan synliggöras och tillgängliggöras ytterligare i Vimmerby, tätorterna och landsbygderna. Naturområden och känslig natur som riskerar att nyttjas frekvent ska värnas och skyddas. Kommunen ska säkerställa skydd och anpassad skötsel för områden med hög biologisk mångfald och lång kontinuitet. Goda livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter i vatten- och grönområden ska säkerställas. Gröna kilar från Vimmerbys delar mot omlandet ska vidareutvecklas och säkerställas för att skapa en sammanhängande miljö för utveckling av biologisk mångfald. Värdefull och skyddad natur ska synliggöras genom att skapa naturreservat eller andra skydd för de områden som bedöms skyddsvärda. Värdefulla och sällsynta växter och djur ska i första hand skyddas och bevaras.

Planförslaget medför att värdefull och skyddad natur ska synliggöras genom att skapa naturreservat eller andra skydd för de områden som bedöms skyddsvärda och att områden med skydd enligt miljöbalken ska undantas från exploatering.

Inom Södra Vi har ett utbyggnadsområde för verksamheter planerats inom våtmarken Stationsmossen (H07F0J01) i Södra Vi som har låga naturvärden, vilket bedöms kunna ge en negativ påverkan. Planförslaget innehåller ställningstagande kring utvärdering och aktualisering av våtmarksplanen från 2009 samt att ta fram en strategi för ekologisk kompensation.

Effekter och konsekvenser

Sammantaget finns ett antal lagskyddade naturområden inom Vimmerby kommun och det finns även områden utan skydd eller skötselplaner. Planförslaget bedöms kunna bidra svagt positivt till bevarande av naturmiljöområden om intentionerna i planförslaget följs.

Jämfört med nollalternativet bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppstå för naturmiljöområdena.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

En fördjupning av planförslaget avseende ekologisk planering innehållande strategier för att främja, sköta, synliggöra och tillgängliggöra naturvärden inom kommunen bör tas fram. Den ekologiska planeringen kan med fördel exempelvis innefatta naturvårdsprogram, ekosystemtjänstplan, grön- och blåstrukturplan inklusive handlingsplan.

Vimmerby kommuns våtmarksplan (2009) bör aktualiseras med en genomförandeplan för att skapa positiva effekter i våtmarksmiljön och inklusive uppföljning av utförda åtgärder.

I kommande detaljplaneläggningar och exploateringar ska utredning av arter, naturvärden och biotopskyddade områden utföras. Vid risk för att skada kan uppstå på arter eller naturvärden ska dispenser sökas och kompenserande åtgärder vidtas.

En ny inventering av nyckelbiotoper och naturvärden kan vara underlag för att säkerställa områden med hög biologisk mångfald och ta fram nya områden som bör skyddas inom kommunen.

4.5.2 Kulturmiljöområden

Förutsättningar

Fornlämningar är spår efter mänsklig verksamhet och kan vara till exempel boplatser, gravfält, kvarnar, rösen och hållristningar. Fornlämningar är skyddade enligt Kulturmiljölagen och det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering, eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Antalet kända fornlämningar i Vimmerby kommun är drygt 680, och ytterligare ungefär 3 000 kulturmiljölämningar av annat slag finns inom kommunen.

Värdefulla bebyggelsemiljöer

Byggnader med högt kulturhistoriskt värde kan förklaras som byggnadsminne av länsstyrelsen och får då skyddsbestämmelser enligt Kulturmiljölagens 3 kapitel. Vimmerby kommun (2022) har ett antal olika byggnadsminnen. Dessa är;

- Orren 2, Storgatan 3. Borgmästargården, uppfördes under 1700-talet.
- Ejdern 1, Storgatan 32. Grankvistgården, uppfördes troligen år 1736-40.
- Domherren 1, Stora torget. Rådhuset uppfördes år 1824-25.
- Ripan 8, Storgatan 16. Tenngjutaregården, uppfördes troligen under 1700-talet.
- Ripan 14, Storgatan 28. Rådmansgården, uppfördes troligen under 1700-talet.
- Tjädern 3, Storgatan 19. Hammarskjöldska gården, troligen från 1700-talet.
- Näktergalen 3, Sevedegatan 43. Tvåvånings reveterat trähus med interiörmålningar. Uppfört i ett plan omkring år 1740. Under 1800-talet påbyggt med ytterligare en våning. Renoverat under 1990-talet med ny fasad av träpanel.

Sju hus och gårdar i Vimmerbys centrala delar är idag skyddade som byggnadsminnen. Källängsparken förklarades som byggnadsminne 2010. Parken skapades på 1950-talet av trädgårdsarkitekten Ulla Bodorff och är idag ett värdefullt uttryck för 1940- och 50-talens park- och trädgårdsarkitektur.

Fastigheten Blägda 1:16, Apelkullens banvaktstuga är byggnadsminnesförklarad och välbevarad och ger en god bild av hur livet på ett av järnvägens boställen gestaltades.

Fastigheterna Kvill 11:2 och 11:3, Ösjöfors handpappersbruk, är beläget cirka 25 km nordväst om Vimmerby stad. Husen som är timmerhus, är grupperade runt ett gårdstun, invid Stångån. På platsen finns kvar en mangårdsbyggnad från 1780-talet, ett magasin, en ladugård, en mjölnarstuga, en f.d smedja och ett svin- och hönshus. Bruksbyggnaden som var från 1777 och 1800-talets början brann ner år 2005.

Tuna gård är skyddad som byggnadsminne tillsammans med tillhörande flyglar samt ekonomibygnader öster om landsvägen

Smalspåret Virserum i Hultsfreds kommun till Jenny i Västerviks kommun med tillhörande byggnader är byggnadsminnesförklarad.

Kyrkliga kulturminnen

Samtliga kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser tillkomna före 1940 är skyddade enligt Kulturmiljölagen 4 kap. 2§.

Djursdala kyrka

Djursdala kyrka hör till de småländska träkyrkor som uppfördes på 1600-talet.

Kyrkans tjärade spånbeklädnad är lagd i dekorativa mönster. Interiört präglas den av omfattande vägg- och takmålningar från början av 1700-talet, vilket gör den till en av de mest kulturhistoriskt intressanta kyrkorna för sin tidsperiod.

Frödinge kyrka

Frödinge kyrka uppfördes 1739. Kyrkan har en åttkantig form och invändigt pryds väggarna av draperimålningar och taket av välbevarade målningar. Dessa utfördes av kyrkomålare som verkade i Småland när kyrkan uppfördes. Sakristian av sten tillkom redan på medeltiden till kyrkans föregångare på platsen.

Locknevi kyrka

På Locknevis kyrkogård har människor begravts sedan medeltiden, men dagens kyrkogård anlades i början av 1900-talet. Här finns ett högt kulturhistoriskt värde som hör samman med gravarnas ålder, utförande samt de dödas förankring i socknen vilket säger mycket om olika tidsepokar i samhället. Kyrkogården tillsammans med kyrka, kapell och näraliggande före detta skola och prästgård skapar en värdefull kulturmiljö.

Södra Vi kyrka

Kyrkan invigdes 1755 och är byggd i en brytningstid mellan barock och nyklassicism. Trots de många förändringar som gjorts interiört i kyrkan finns inventarier från den gamla kyrkan, exempelvis predikstolen, de medeltida skulpturerna och de bemålade brädorna i taksvallet. Kyrkogården anlades i samband med kyrkans uppförande, men har utvidgats flera gånger. De äldre delarnas struktur av den kyrkogård vi ser idag har framför allt drag av de kyrkogårdsideal som fanns vid tiden kring sekelskiftet 1900.

Tuna kyrka

Tuna kyrka består idag av två delar, tornet från 1737 samt långhuset och koret från 1893. När befolkningen växte i mitten av 1800-talet anlades en ny kyrkogård cirka 250 meter väster om kyrkan. Tuna kyrkas exteriör utgör en särpräglad byggnad som utmärker sig bland Kalmar läns kyrkor. Kyrkan, kyrkogården, gravkoret, kapellet, kyrkstallarna, sockenstugan, allén och Tuna gård utgör sammantaget en värdefull kulturmiljö som också klassas som riksintresse för kulturmiljövården, Tuna Kyrkby.

Vimmerby kyrka

Vimmerby kyrka utgör ett gott exempel på en nyklassicistisk kyrka från tiden. En separat begravningsplats ligger på en höjd i den västra delen av centrala Vimmerby. På begravningsplatsen finns två begravningskapell samt personalbyggnad och expedition för kyrkogårdsförvaltningen. Kyrkogården med sina båda kapell, trädkrans och arbetade entrépartier bildar tillsammans en värdefull kulturmiljö som besöks av många människor. Utöver skyddet om kyrkliga kulturminnen som Vimmerbys kyrka och kyrkogård omfattas av ingår även kyrkan tillsammans med den parkliknande kyrkotomten i området som klassats som riksintresse för kulturmiljövården för Vimmerby stad.

Pelarne kyrka

Kyrkan och kyrkbyn ingår i och utgör huvudkriterium i ett riksintresse för kulturmiljövården (Pelarne). Till kyrkomiljön hör förutom kyrkan och kyrkotomten även den ålderdomliga klockstapeln, stigluckan och den närliggande kyrkogården. I den omedelbara närheten finns också prästgården, sockenstugan och den gamla likboden, vilka alla bidrar till den sammanhållna miljön. På den så kallade "Kullen" finns ett järnåldersgravfält som ytterligare understryker platsens långa historia. Pelarne kyrka är en av landets få bevarade medeltida träkyrkor, och den enda i Kalmar län.

Planens påverkan

Planförslaget anger att det för Vimmerbys framtida utveckling är betydelsefullt att kopplingen till kommunens kulturmiljöer inte går förlorade och det lokala kulturarvet ska framhävas tidstypiskt och genuint. Det är därmed viktigt att arvet brukas, vårdas och vävs ihop med det nya som skapas i kommunen.

Planförslaget medför att de natur- och kulturvärden som finns i regionen ska beaktas. Planförslaget vill stärka, lyfta och tillgängliggöra befintliga kulturvärden så att alla kan ta del av dessa samt verka för en förstärkning som kan gynna besöksnäringen. Planförslaget innebär fram ett kulturmiljöprogram för att skydda, bevara och framhäva värdefull kultur i kommunen.

Vid exploatering och utveckling ska kommunen värna kulturmiljöerna och se dessa som en tillgång. Vimmerbys värdefulla kulturmiljöer ska användas för att skapa attraktiva platser i landskapet. Kommunen ska verka för en helhetssyn som värnar kulturmiljöerna. För att bibehålla närhet till natur- och kulturlandskap bör vidareutveckling av till exempel gröna stråk, vandringsleder och slingor ske.

Effekter och konsekvenser

Utbyggnadsområden planeras i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse i Södra Vi, Gullringen, Frödinge och Vimmerby där en negativ konsekvens av planförslaget skulle kunna uppstå.

Jämfört med nollalternativet bedöms planförslaget vara svagt positivt då utbyggnadsområdena är mindre än tidigare.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Enligt Kulturmiljölagen 10 kap. §11 ska det om det behövs utföras en arkeologisk utredning då större markområden tas i anspråk.

4.5.3 Områden för friluftsliv och rekreation

Förutsättningar

Den nationella friluftslivspolitikens mål är att möjliggöra människors vistelse ute i naturen för att kunna utöva friluftsliv. Allemansrätten är en grundpelare för att ett aktivt friluftsliv ska kunna utövas. Syftet med politiken är att ge alla möjlighet att kunna få ta del av naturupplevelser, en social gemenskap, ett ökat välbefinnande men också en ökad kunskap om vår miljö och natur (Regeringen 2012). En viktig förutsättning för friluftslivet, både i tätortsnära lägen och på landsbygden, är allemansrätten. Genom att värna allemansrätten och förebygga intressekonflikter kan denna förutsättning säkras.

I Vimmerby finns inga utpekade riksintresseområden för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken eller för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 2 § miljöbalken. I hela kommunen finns stora sammanhängande naturområden, och samtliga orter i kommunen har god tillgång till tätortsnära rekreation och friluftsliv. Sevedeledens påfartsled binder samman Östgötaleden och Sevedeleden som tillsammans utgör en större sammanhängande vandringsled. Vandringsleden Djursdalarundan ligger i närheten av Södra Vi. Inom kommunen finns badplatser, fiskevatten och utpekade slingor för vandring, cykling och paddling.

Närheten till gröna områden är av särskilt stor betydelse för de som inte har möjlighet att förflytta sig långa sträckor för dessa typer av fysiska aktiviteter, till exempel barn och äldre. Större naturområden i tätortsnära lägen skapar dessutom möjlighet att komma många till gagn och inrymma många funktioner samtidigt. Dessa områden bör därmed planeras och förvaltas så att frilufts- och naturvärden samt biologisk mångfald gynnas.

Det finns också mindre grönytor i kommunen, och även dessa är av stor betydelse då de utgör en viktig del av vardagen. Exempelvis fungerar de mindre grönytorerna ofta som spontana mötesplatser och är viktiga för upplevelsen och samvaron i en i övrigt bebyggd miljö. De är också viktiga ur grön infrastrukturens synpunkt och bidrar ofta till både biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Planens påverkan

Enligt planförslaget avser kommunen värna och synliggöra olika landskapstyper, samt beakta särskilt viktiga värdeattrakter för gröna och blåa strukturer i landskapet.

Planförslaget anger att kommunen i sin planering ska verka för närhet och god tillgänglighet till natur- och kulturområden där friluftsliv kan utövas, samt vidareutveckla gröna stråk och kilar, vandringsleder

och slingor. Turismen är en viktig näringsgren i Vimmerby kommun och planförslaget påpekar att skydda naturområden och känslig natur som riskerar att nyttjas frekvent är angeläget i det långsiktiga perspektivet.

I planförslaget anges även att kommunen ska verka för en utveckling av kommunala badplatser, särskilt i orter där sådana saknas. Planförslaget anger vidare att grönområden bör undantas för exploatering och att tätortsnära grönområden och parker prioriteras.

Ny tätortsnära grönstruktur planeras i Gullringen, Frödinge och Storebro.

Effekter och konsekvenser

Den kommunala planeringen har stora möjligheter att påverka invånarnas möjligheter och tillgänglighet till friluftsliv och rekreation. Genom sina ställningstaganden i planförslaget bedöms kommunen kunna skapa en sammanhängande miljö för friluftsliv och rekreation, samt verka för ett kultur- och idrottsutbud som riktar sig till och tilltalar medborgare med olika intressen och ambitioner. Detta för att ge alla tillgång till meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter.

Planförslaget bedöms bidra till en svagt positiv konsekvens för rekreation och friluftslivet.

Jämfört med nollalternativet bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppkomma.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

I syfte att identifiera viktiga grönområden och stråk ska kommunen ta fram en grönplan. Inom ramen för grönplanearbetet kan plan för friluftslivet innehållande strategier för främjande av rekreation och friluftsliv tas fram.

4.5.4 Strandskyddade områden

Förutsättningar

Strandskyddet regleras främst i 7 kap. 15 § miljöbalken. Strandskyddets syften är att långsiktigt trygga förutsättningarna för en allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Strandskyddet är av stor betydelse för att uppnå flera av Sveriges miljökvalitetsmål. Strandskyddsområden utgör en viktig del av den gröna infrastrukturen och bidrar med ekosystemtjänster inom rekreation, biologisk mångfald och vattenrening (Naturvårdsverket 2022).

Strandskyddet omfattar normalt 100 meter från strandkanten, både på land och i vattnet. I Vimmerby kommun har strandskyddet längs delar av sjön Krön utökats till 200 meter.

För bebyggelse inom strandnära lägen kan kommunen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Syftet är att långsiktigt stimulera utvecklingen på landsbygden genom att ta tillvara strändernas attraktionskraft. Inom dessa kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas när dispenser prövas och strandskyddet upphävs.

Planens påverkan

Inom Vimmerby kommun finns många sjöar och många möjligheter till utveckling av landsbygderna. Under förutsättning att det lämnas fri passage och att reglerna kring strandskydd kan följas, ser Vimmerby kommun positivt på att möjliggöra för ytterligare bebyggelse vid kommunens sjöar enligt följande;

- LIS-områden ska vid behov prövas med detaljplan och för enstaka bebyggelse genomgå dispenserprövning och bygglov, för att vidare säkerställa områdets lämplighet.
- Områdena bör som princip kunna tillföra ungefär tio bostäder eller vara lämplig för verksamheter som är beroende av vattenkontakt samt bidrar till arbetstillfällen eller utvecklar besöksnäringen.
- Kommunen ska verka för att LIS-områden kan bidra till utveckling och bättre tillgänglighet av naturmiljöer och kulturhistoriska miljöer.
- Lokaliseringen av LIS-områden ska ske i anslutning till kommunikationseffektiva stråk.
- LIS-områden föreslås framför allt där befintligt vatten- och avloppssystem kan förbättras eller där kommunalt vatten- och avloppsförsörjning kan ordnas.
- Utpekandet av LIS-område ska inte påverka skyddade områden, djurlivet eller växtlivet negativt.

- Allmänhetens tillgång till stränder ska kunna säkras med fri passage.

Ett antal LIS-områden pekas ut i planförslaget och dessa områden bedöms i planförslaget vara av ett sådant slag och har en begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. Kommunen har för avsikt att fortsatt värna allmänhetens tillgänglighet till stränderna och strandskyddets syften i enlighet med miljöbalken. I varje enskilt fall behöver strandskyddsdispens sökas och prövas, utpekandet av LIS-området innebär inte att strandskyddet upphävs. Utbyggnadsområden i norra delarna av Södra Vi omfattas av strandskydd intill sjön Krön. I kommunen finns ett antal vattendrag och merparten av alla utbyggnadsområden berörs av strandskydd.

Effekter och konsekvenser

Planförslaget medför en potentiell utbyggnad av mångfunktionella utvecklingsområden och verksamhetsområden intill vattendrag. Strandskyddets syften att tillgodose friluftslivet samt bevara djur- och växtlivet riskerar att påverkas negativt och därmed bidra till negativa effekter och en negativ konsekvens.

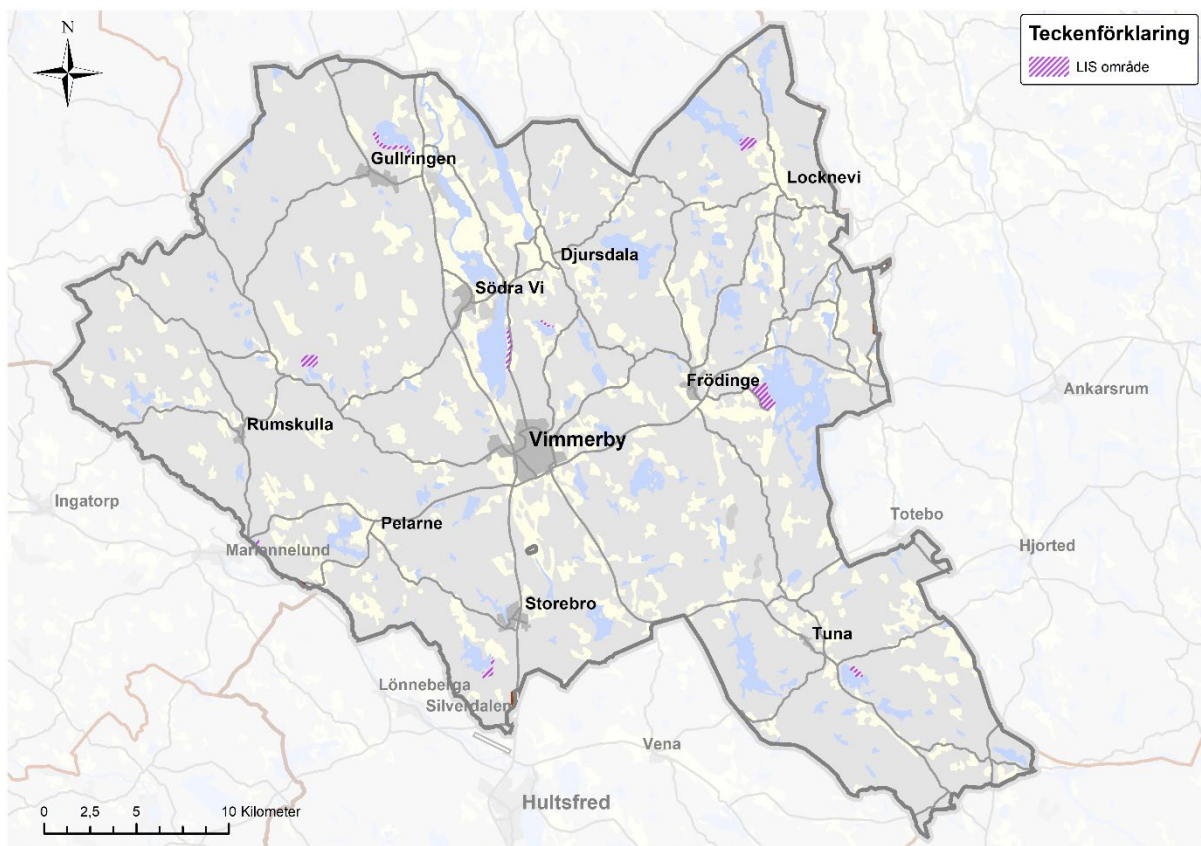
Utveckling av LIS-områden sker i områden som omfattas av strandskydd. Exploatering av dessa områden innebär en risk att naturvärden påverkas negativt samt att förutsättningarna för allemansrätten längs stränderna försämras. I planförslaget beskrivs dock att utvecklingen av LIS-områden ska ske på ett sådant sätt och med en sådan omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses och så att inte skyddade område eller djur- och växtlivet påverkas negativt. Inga nämnvärda konsekvenser bedöms således jämfört med nollalternativet. Bedömningen görs också att det är bättre ur miljösynpunkt att exploatering sker inom dessa områden än i mer känsliga strandnära områden. Det kan till exempel vara så att det inom LIS-området finns större ytor där strandskyddet redan har upphävts. De mer känsliga strandnära områdena skyddas därmed från exploatering i större utsträckning i planförslaget än i nollalternativet.

I förhållande till nollalternativet bedöms sammantaget inga nämnvärda konsekvenser uppstå avseende strandskydd.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Uppdatering av nuvarande strandskyddsplan som tematiskt tillägg till ÖP inklusive landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen. Enligt krav i kommande lagändring år 2024 i miljöbalken ska beslut om dispenser fattas utifrån aktuellt planförslag.

Fördjupade undersökningar av potentiella naturvärden inom LIS-områden behöver utföras vid fortsatt planering och i samband med dispensansökningar.

Figur 4-16 Karta över utpekade LIS-områden.

4.5.5 Vattenskyddsområde

Förutsättningar

Vattenskyddsområden är geografiskt avgränsade områden till skydd för en vattenförekomst med betydelse för vattentäkt (existerande eller framtida vattentäkt). Både länsstyrelser och kommuner kan fatta beslut om att inrätta vattenskyddsområden med stöd i 7 kap. 21 § miljöbalken. Områden skyddade enligt 7 kap. miljöbalken har ett formellt skydd som kan vara exempelvis vattenskyddsområde eller naturreservat. Områden som är skyddade enligt vattenförvaltningsförordningen omfattas av både miljö kvalitetsmålen i 5 kap. miljöbalken och EU:s Vattendirektiv men kan även omfattas av formellt skydd enligt 7 kap. miljöbalken, vilket det inte alltid gör. Se vidare under rubriken miljö kvalitetsnormer. Omvänt kan ett område ha formellt skydd enligt miljöbalken, men inte definieras som skyddat område enligt Vattenförvaltningsförordningen.

Inom Vimmerby kommun finns följande vattenskyddsområden enligt 7 kap. miljöbalken och den tidigare Vattenlagen (Naturvårdsverket 2022): Rökulla (NVR 2011746), Tobo (NVR2011749), Rumskulla (NVR2011754), Hylta (NVR2011750), Vi (NVR 2011747), Skillingarum (NVR2011748), Djursdala (NVR2011753), Tuna (2011751) och Örsåsa (NVR2011752). Se figur 4-14.

Skyddet för vattenförekomster håller på att ses över och moderniseras (Vimmerby kommun, 2020).

Planens påverkan

Delar av utbyggnadsområden för Vimmerby som föreslås ligger inom vattenskyddsområdet Skillingarum där område för mångfunktionell bebyggelse och grön infrastruktur planeras. Vimmerby kommun kommer enligt planförslaget att växa och därmed ökar vattenuttaget för hushåll och verksamheter.

Effekter och konsekvenser

Att en vattenförsörjningsplan inrättas och att fler vattenskyddsområden skyddas bedöms medföra positiva konsekvenser för vattenskyddsområden, både jämfört med nuläget och nollalternativet.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

I Vimmerby kommun pågår ett arbete med att ta fram förslag till vattenskyddsområden med tillhörande vattenskyddsbestämmelser. Kommunen ska verka för en långsiktigt hållbar vattenförsörjning och att naturliga reningsprocesser används så långt som möjligt. Inriktning på åtgärder som planeras inom kommunen sammanfattas i Vattenförsörjningsplanen (2020) och syftar till att:

- Skydda viktiga vattenresurser
- Beakta kända föroreningar i närheten av viktiga vattenresurser
- Säkerställa vattenbehovet, även i samband med längre torrperioder
- Beakta behovet av reserv- och nödvatten
- Minska onödig vattenanvändning

4.6 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel och regleras enligt 5 kap. miljöbalken. Miljökvalitetsnormen anger lägsta tolererbara miljökvalitet, där fastställandet av normen görs utifrån kunskaper om vad människan och naturen tål. Syftet är att varaktigt skydda och avhjälpa skador eller olägenheter för människors hälsa eller miljön. Idag finns det miljökvalitetsnormer för:

- Olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2010:477)
- Olika parametrar i vattenförekomster (SFS 2004: 660)
- Olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten (SFS 2001: 554)
- Omgivningsbuller (SFS 2004: 675)

Myndigheter och kommuner ansvarar för att miljökvalitetsnormerna följs och enligt plan- och bygglagen ska det framgå av planförslaget hur dessa följs. Om en miljökvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas kan ett så kallat åtgärdsprogram behöva upprättas.

4.6.1 Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

Förutsättningar

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. Med utomhusluft avses enligt luftkvalitetsförordningen, MKN för utomhusluft (2010:477), utomhusluften med undantag för arbetsplatser samt vägtunnlar och tunnlar för spårbunden trafik. Det finns miljökvalitetsnormer för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. Kommunens skyldighet att kontrollera luftkvaliteten regleras enligt kraven i 5 kap miljöbalken, i luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477) och i Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2019:9).

Vägtrafik antas vara den dominerande utsläppskällan i Vimmerby kommun. Halterna av partiklar (PM10 och PM2,5), kväveoxid, bensen, benso(a)pyren och metaller i länets största tätorter, Kalmar och Västervik, har vid de senaste årens mätningar legat under den nedre utvärderingströskeln i urban bakgrund. Vid år då mätningar av kväveoxid och bensen har utförts parallellt i Vimmerby och Kalmar och/eller Västervik har haltnivåerna legat i nivå med halterna i Kalmar men varit betydligt lägre än i Västervik (Kalmar läns luftvårdsförbund 2018).

Nationella mätningar av bakgrundsluft på landsbygd mäts för att få kännedom om vilka luftföroreningar som transporteras in över olika delar av landet. I Vimmerby kommun, ligger den nationella bakgrundsstationen Norra Kvill. På stationen mäts ozon som timmedelvärden kontinuerligt och kväveoxid som månadsmedelvärden. Mätningarna av kväveoxid har pågått sedan år 2004 och årsmedelvärdet har legat runt 1,5 µg/m³ och vinterhalvårsmedelvärdet runt 1,5 µg/m³ under de senaste åren (Kalmar läns luftvårdsförbund 2018).

Planens påverkan

Planen föreslår nya verksamhetsområden men planen bedöms inte innebära någon större verksamhetsetablering i kommunen jämfört med nuläget eller nollalternativet. Planen bedöms inte heller ge upphov till en ökning eller minskning av transporter eller trafik, varken från arbetspendling eller som genereras från kommunens besöksnäringar. Planförslaget bedöms sammantaget inte ge upphov till en ökning eller minskning av utsläpp till luft.

Effekter och konsekvenser

Sammantaget bedöms planförslagets påverkan på miljökvalitetsnormerna för utomhusluft som obetydliga.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Kommunen bör verka för att utöka laddinfrastrukturen för elbilar i kommunen, exempelvis i anslutning till de stora besöksnäringarna.

Kommunen bör verka för att minska andelen av fordon med dubbdäck i tätbebyggelse.

4.6.2 Miljökvalitetsnormer för vattenförekomster

Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar ytvattenförekomster (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvattenförekomster. En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status. En huvudregel i vattenförvaltningen är att en recipients status inte får försämrats av verksamheter, planer, projekt eller liknande. Detta har av EU-domstolen (Weserdomen) förtydligats med att ingen enskild kvalitetsfaktor får försämrats.

I Vimmerby kommun finns totalt 68 vattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer. Vattenförekomsterna utgörs av sjöar, vattendrag och grundvatten. I Vimmerby kommun finns inget kustnära hav.

I kommunen finns elva grundvattenförekomster. Samtliga grundvattenförekomster i kommunen uppnår god kemisk och kvantitativ status (VISS 2022).

Av kommunens sjöar är 18 klassade som ytvattenförekomster. Tio av dessa uppnår god ekologisk status och åtta uppnår måttlig ekologisk status. Ingen av sjöarna uppnår god kemisk status (VISS 2022).

Vimmerby har 39 vattendrag som är klassade som ytvattenförekomster. Av dessa uppnår nio vattendrag god ekologisk status. Tjugotre uppnår måttlig ekologisk status och sju bedöms ha otillfredsställande ekologisk status. Ingen av vattendragen uppnår god kemisk status.

De främsta orsakerna till att god kemisk och ekologisk status i ytvatten inte uppnås är utsläpp av miljögifter, övergödning eller dålig kvalitetsstatus på fisk. Miljöproblem för fisk grundar sig i åtgärder i vattenmiljön som påverkar hydromorfologin (VISS 2022).

Planens påverkan

Planen bedöms ge upphov till en ökad andel hårdgjorda ytor vilket kan öka föroreningsbelastningar till vattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer. Planen förespråkar lokalt omhändertagande och rening av dagvatten. Det finns också en möjlighet att de utpekade grönområdena kan användas för omhändertagande av dagvatten. Av dessa nämnda skäl bedöms dagvatten från de tillkommande hårdgjorda ytorna kunna omhändertas på ett sådant sätt att det inte leder till ökade föroreningar från dagvatten.

Effekter och konsekvenser

Under förutsättning att de i översiktsplanens föreskrivna åtgärder följs och beaktas bedöms översiktsplanen inte leda till negativ påverkan på vattenkvaliteten i kommunen och översiktsplanen bedöms inte leda till att vattenstatusen försämrats. Därmed bedöms planförslagets konsekvenser för miljökvalitetsnormerna för vattenförekomster vara positiva.

Ytterligare föreslagna åtgärder och utredningar

Kommunen bör prioritera att de ytor som utpekats som grönytor i planförslaget används för lokalt omhändertagande av dagvatten. Detta bör utredas vidare i samband med den grönplan som kommunen planerar att ta fram.

I den så kallade klimatanpassningsanalysen som kommunen planerar att ta fram, där påverkan från exempelvis höga vattenstånd och skyfall kommer att analyseras bör även åtgärder för klimatanpassning utredas och presenteras för att hantera exempelvis föroreningsbelastning från ökade skyfall till följd av klimatförändringar.

4.6.3 Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten

Inga vattenförekomster i Vimmerby kommun omfattas av miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten.

4.6.4 Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller

Vimmerby kommun omfattas inte av miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller. Detta eftersom invånarantalet understiger 100 000 invånare, samt att andelen väg, tåg och flygtrafik understiger den nivå som krävs för kartläggning av omgivningsbuller.

4.7 Miljömål

Miljömålen ingår i Riksdagens samlade miljöpolitik för ett hållbart Sverige. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att uppnå en god miljö att överlämna till nästa generation där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Utöver detta så kallade generationsmål finns 16 nationella miljökvalitetsmål med preciseringar samt etappmål. Miljömålen ska vara vägledande för den fysiska planeringen och samhällsbyggandet (Sveriges Miljömål 2022).

Nedan redovisas de nationella miljömål som de regionala och lokala miljömålen till stor del grundar sig på och som bedömts vara relevanta för planförslaget; *Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, God bebyggd miljö, Ett rikt växt- och djurliv och Levande skogar* (Sveriges Miljömål 2022).

Länsstyrelsen i Kalmar län uppdaterar åtgärdsprogram för miljömålen under år 2022 (Länsstyrelsen Kalmar län 2022b). Vimmerby kommun har antagit en policy för hållbar utveckling (2020c) där Sveriges miljökvalitetsmål är underlag för kommunens lokala fokusområden. Vimmerby kommun ställer sig bakom Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling, samt regionala handlingsprogram.

4.7.1 Begränsad klimatpåverkan

"Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås."

Utsläpp av växthusgaser inom länet kommer främst från energi- och transportsektorn, industriprocesser och från jordbrukssektorn. Transporter blir generellt bränslesnålare, men transporter av gods och människor ökar. Kalmar län är ett utpräglat jord- och skogsbrukslän som är ett av de mest djurtäta i landet.

Klimatsamverkan i Kalmar län arbetar för att öka takten får att nå länets energi- och klimatmål, bidra till att anpassa samhället till ett förändrat klimat och att hitta nya metoder och lösningar för att nå uppsatta mål (Länsstyrelsen Kalmar 2022). Handlingsprogrammet NO Oil har strategier och mål för att nå ett fossilbränslefritt Kalmar län år 2030, vilket innebär att produktionen av förnybar el då ska vara lika stor som energianvändningen i länet. I Kalmar län är idag 65 procent av länets energi förnybar. I handlingsprogrammet ingår att öka produktion av förnybar energi.

Planförslaget

I planförslaget planeras för utbyggnadsområden för mångfunktionell bebyggelse och verksamhetsområden, vilket innebär en viss påverkan på klimatet genom ökad användning av kommunens resurser och ökade utsläpp. Andelen transporter på väg kan öka till följd av ökad trafikmängd i form av pendling och godstransporter.

Inom tätorten Vimmerby bedöms ytterligare tusen bostäder kunna byggas, men ingen större befolkningsökning bedöms ske på grund av en viss utflyttning från kommunen. Genom att bygga nya bostäder där det redan finns utbyggd kollektivtrafik skapas förutsättningar för ett miljövänligt resande. En förtätning inom Vimmerby tätort medför ett kortare avstånd till service och arbete vilket gör det lättare att gå och cykla.

Inom ramen för arbete med planförslaget tas riktlinjer fram för etablering av områden avsedda för framställning av förnybar energiproduktion.

Transportinfrastrukturen ska fortsätta att stärkas och utvecklas för att möjliggöra hållbara och attraktiva kommunikationer. Kommunen verkar för utveckling av befintligt vägnät och värnar om riksvägarna. Trygga parkeringsmöjligheter ska säkerställas i närheten av orternas busshållplatser.

Planförslagets bidrag till miljömålet

Genom att prioritera förtätning i kollektivtrafiknära lägen och stärka gång- och cykelvägarnas koppling till hållplatser för kollektivtrafik kan det bidra till att kollektivt resande i kommunen ökar i planförslaget jämfört med nollalternativet. Planförslagets ställningstaganden om att öka tillgängligheten för kollektivt resande och utveckla gång- och cykelstråk bedöms medföra vissa positiva effekter för klimatet till följd av att bilåkandet bedöms kunna minska. För planförslaget bedöms att minskningen av de fossila transportererna totalt sett är försumbara jämfört med nuläget och nollalternativet och därmed innebär planförslaget sammantaget ge upphov till inga nämnvärda konsekvenser för klimatet från transporter.

Positiva konsekvenser bedöms uppstå i planförslaget till följd av att produktionen av förnybar el bedöms öka i och med planförslaget. I planförslaget pekas möjliga platser för etablering av vindkraftsetablering ut och planen har tagit fram riktlinjer för lokaliseringar av solcellsanläggningar. Positiva effekter bedöms uppstå jämfört med nollalternativet då ÖP 2007 inte lyfter fram förnybar energiproduktion i samma utsträckning.

Bedömningen är att planförslaget varken bidrar eller motverkar måluppfyllelse avseende begränsad klimatpåverkan.

4.7.2 Giffri miljö

"Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbara. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna."

Inom kommunen förekommer områden som förorenats av tidigare och pågående verksamheter.

Planförslaget

Planförslaget kan påverka miljö kvalitetsmålet främst beroende på hur dagvattenhantering sker samt hur förorenade områden i kommunen hanteras.

Planförslaget förespråkar lokalt omhändertagande och rening av dagvatten vilket kan leda till att andelen föroreningar som når vattenförekomsterna minimeras. En VA-plan för kommunen har tagits fram.

I Vimmerby finns ett potentiellt förorenat område i utkanten av område för mångfunktionell bebyggelse. I Södra Vi finns ett inom verksamhetsområde och ett inom mångfunktionell bebyggelse. Exploatering av förorenat område kan innebära att förorening saneras, vilket kan minska risken för spridning av föroreningar i mark och vatten.

Under förutsättning att kommunen följer föreslagna skyddsåtgärder om förorenad mark bedöms risken för att planförslaget ska medföra negativa effekter på människors hälsa och miljön som liten.

Planförslagets bidrag till miljömålet

Sammantaget bedöms planförslaget bidra till måluppfyllelse för miljö kvalitetsmålet Giffri miljö.

4.7.3 Ingen övergödning

"Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten."

Förhöjda halter av näringsämnen som fosfor och kväve kan leda till försämrat siktdjup, kraftig algblomning och försämrade syresättning i bottenvattnet. Höga halter av näringsämnen finns i Kalmar läns sjöar och vattendrag. De största påverkanskällorna är jordbruket, enskilda avlopp, kommunala avlopp, dagvatten, industrier och skogsbruk. Även landmiljön påverkas av övergödning.

Planförslaget

Enligt planförslaget ska ytor för hantering av dagvatten och skyfall säkerställas, dagvatten ska i möjligaste mån fördröjas lokalt. Ytorna kan kombineras med gröna miljöer. Grönområden ska fungera som dagvatten- och översvämningshantering och bör inte exploateras.

Planförslagets bidrag till miljömålet

Sammantaget bedöms planförslagets konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljö som följd av dagvattenhantering som positiva. Jämfört med nollalternativet kommer planerad exploatering innebära mindre risk för spridning av föroreningar och ökade dagvattenflöden, då tydliga riktlinjer för dagvattenhanteringen inte finns i nollalternativet.

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms planförslaget inte motverka måluppfyllelse avseende miljömålet ingen övergödning.

4.7.4 Myllrande våtmarker

"Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden".

Restaurering, återskapande och nyanläggning av våtmarker bidrar till bättre vattenhushållning och förbättrad vattenkvalitet i vattendrag, sjöar och längs kusten.

Planförslaget

Förtätning förespråkas i större utsträckning i planen än i nollalternativet då fler av utbyggnadsområdena i planen jämfört med i ÖP 2007 placeras mer centralt i orterna. Inom Södra Vi har ett utbyggnadsområde för verksamheter placerats inom våtmarken Stationsmossen i Södra Vi.

Planförslaget bidrag till miljömålet

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms planförslaget inte motverka måluppfyllelse avseende miljömålet myllrande våtmarker.

4.7.5 Levande sjöar och vattendrag

"Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövården samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas."

Högst hälften av sjöarna inom Kalmar län, och endast 15 procent av ytvattendragen bedöms nå god ekologisk status.

Planförslaget

Kommunen ska verka för att minska fragmentering av artrika miljöer eller skyddsvärd natur vid exploatering. Inom områden med mångfunktionell bebyggelse kan gröna och blåa stråk anläggas. Kommunen ska verka för att säkerställa att sjöar, vattendrag och grundvattentillgångar håller en god vattenkvalitet. Vid exploatering ska hänsyn tas till livsmiljöer och spridningsvägar för djur och växter som lever i och omkring vattnet.

Planförslagets bidrag till miljömålet

Sammantaget bedöms planförslagets konsekvenser för kommunens vattentäkter som följd av dagvattenhantering som positiva då förtätning framför spridd bebyggelse prioriteras i orterna, vilket ökar möjligheten för ett effektivt omhändertagande av dagvatten. Genom att dagvatten hanteras på rätt sätt i kommunen kan föroreningar förhindras att nå vattentäkter i kommunen. Förtätning förespråkas i större utsträckning i planen än i nollalternativet då fler av utbyggnadsområdena i planen jämfört med i ÖP 2007 placeras mer centralt i orterna och planen bedöms innebära positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms bidra till måluppfyllelse avseende miljömålet Levande sjöar och vattendrag.

4.7.6 Grundvatten av god kvalitet

”Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.”

Kalmar län är nederbördsfattigt med låg yt- och grundvattenbildning. Inom länet förekommer de största grundvattenförekomsterna i form av isälvsavlagringar, i Vimmerby kommun exempelvis från Vimmerbyåsen. I Kalmar län kommer 70 procent av dricksvattnet från ytvattenförekomster, direkt eller indirekt via så kallad konstgjord infiltration. De största potentiella hoten mot grundvattnet är förorenade områden från tidigare industriell verksamhet, vägar och järnvägar samt exploatering av mark för bebyggelse, jordbruk med mera. Bekämpningsmedel, höga nitrathalter och saltpåverkan kan göra grundvattnet oanvändbart som dricksvatten.

Planförslaget

Sammantaget bedöms planförslagets konsekvenser för kommunens vattentäkter som följd av dagvattenhantering som positiva då förtätning framför spridd bebyggelse prioriteras i orterna, vilket ökar möjligheten för ett effektivt omhändertagande av dagvatten. Genom att dagvatten hanteras på rätt sätt i kommunen kan föroreningar förhindras att nå vattentäkter i kommunen.

Planförslagets bidrag till miljömålet

I ett torrare landskap som följer av markavvattning och klimatförändringar behöver vattenhushållningen förbättras och strategier kring markanvändningens olika intressen sammanvägas.

Förtätning förespråkas i större utsträckning i planen än i nollalternativet då fler av utbyggnadsområdena i planen jämfört med i ÖP 2007 placeras mer centralt i orterna och planen bedöms innebära positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms planförslaget bidra till måluppfyllelse för miljömålet grundvatten av god kvalitet.

4.7.7 God bebyggd miljö

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Förtätning av befintliga områden är positivt ur resurshushållningssynpunkt och ger närhet till service och befintlig infrastruktur. En god balans mellan den bebyggda miljön och befintliga natur-, kultur- och rekreativvärden kan säkerställas genom planeringsunderlag som t.ex. kommunala gröstrukturplaner, kulturmiljöprogram och rekreativ- och friluftsvärden.

Planförslaget

I första hand ska bebyggelse tillkomma genom förtätning i orterna och genom exploatering längs kommunikationsstråk. Inom kommunen ska utbyggnad av planlagda lediga tomter prioriteras, och vid behov ska detaljplaner göras om för att bättre anpassas till dagens förutsättningar. Tätorternas unika särdrag avseende till exempel natur- och kulturmiljö ska synliggöras och utvecklas. Offentliga miljöer ska anpassas för alla åldrar med fokus på barn, unga och äldre.

Etablering av störande verksamheter intill bostadsområden ska inte tillåtas.

Vid planläggning ska hänsyn tas till översvämningens risker och bedömning om vilka platsspecifika åtgärder som krävs ska göras.

Sammantaget bedöms planförslagets konsekvenser för människors hälsa och säkerhet som följd av buller och vibrationer som positiva jämfört med nollalternativet. Detta främst eftersom planen pekar ut verksamhetsområden i redan bullerstörda områden med avstånd till bostäder.

Under förutsättning att kommunen följer aktuella rekommendationer om strålskydd och säkerhets- och skyddsavstånd för anläggningar med elektromagnetiska fält bedöms konsekvenserna vid ett genomförande av planförslaget som obetydliga.

Planförslaget pekar ut områden för industri i anslutning till redan etablerade verksamhetsområden samt med långa avstånd till bostäder och störningskänslig verksamhet. Planförslagets konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön som följd av miljöfarlig och störande verksamhet bedöms som positiva jämfört med nollalternativet. Bedömningen är baserad på förutsättningen att kommunen följer aktuella rekommendationer om skyddsavstånd till miljöfarlig verksamhet.

Planförslagets bidrag till miljömålet

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms planförslaget bidra positivt till måluppfyllelse avseende miljömålet God bebyggd miljö.

4.7.8 Ett rikt odlingslandskap

"Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks."

Planförslaget

Areella näringar ska ges möjlighet att utvecklas. Infrastrukturens utveckling är viktigt för landsbygdernas vidareutveckling och värden för besöksnäringen på landsbygderna kan med fördel stärkas och tillgängliggöras. Jordbruksmark och stora opåverkade områden bör undgå exploatering och ny bebyggelse. Ny bebyggelse på landsbygderna ska anpassas efter landskapets förutsättningar och de förhållanden som finns på platsen. Fragmentering av sammanhållen jordbruksmark bör undvikas.

Planförslagets bidrag till miljömålet

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms planförslaget inte motverka måluppfyllelse avseende miljömålet ett rikt odlingslandskap.

4.7.9 Ett rikt växt- och djurliv

"Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd."

Nyckelfaktorer att arbeta med är skydd, skötsel och restaurering av naturmiljöer samt hållbart nyttjande av biologisk mångfald, för att motverka uppdelade och förminskade livsmiljöer i landskapet.

Planförslaget

Grönområden bör undantas för exploatering och grönområden och natur bör bevaras och vidareutvecklas som gröna länkar för att främja spridningskorridorer och biologisk mångfald.

Värdefull och skyddad natur ska synliggöras genom att skapa naturreservat eller andra skydd för de områden som bedöms skyddsvärda. Värdefulla och sällsynta växter och djur ska i första hand skyddas och bevaras.

Områden med skydd enligt miljöbalken ska undantas från exploatering.

Planförslagets bidrag till miljömålet

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms planförslaget varken ha positiv eller negativ inverkan på miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

4.7.10 Levande skogar

"Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas."

Planförslaget

Värdefull och skyddad natur ska synliggöras genom att skapa naturreservat eller andra skydd för de områden som bedöms skyddsvärda. Värdefulla och sällsynta växter och djur ska i första hand skyddas och bevaras. Områden med skydd enligt miljöbalken ska undantas från exploatering.

Planförslagets bidrag till miljömålet

Under förutsättning att kommunens föreslagna åtgärder i planen följs bedöms planförslaget varken ha positiv eller negativ inverkan på miljökvalitetsmålet Levande skogar.

Sammanfattning av uppfyllelse av miljökvalitetsmål

Miljökvalitetsmål	Planförslagets påverkan på måluppfyllelse
Begränsad klimatpåverkan	Varken positiv eller negativ inverkan på miljökvalitetsmålet.
Giftfri miljö	Motverkar inte miljökvalitetsmålet.
Ingen övergödning	Motverkar inte miljökvalitetsmålet.
Myllrande våtmarker	Motverkar inte miljökvalitetsmålet.
Levande sjöar och vattendrag	Bidrar till måluppfyllelse av miljökvalitetsmålet.
Grundvatten av god kvalitet	Bidrar till måluppfyllelse av miljökvalitetsmålet.
God bebyggd miljö	Bidrar till måluppfyllelse av miljökvalitetsmålet.
Ett rikt odlingslandskap	Motverkar inte miljökvalitetsmålet.
Ett rikt växt- och djurliv	Varken positiv eller negativ inverkan på miljökvalitetsmålet.
Levande skogar	Varken positiv eller negativ inverkan på miljökvalitetsmålet.

4.8 Samlad bedömning av miljökonsekvenser

Under förutsättning att planförslaget genomförs fullt ut bedöms planförslaget få positiva konsekvenser för miljöaspekterna hälsa och säkerhet, riksintressen, övriga skyddade områden samt miljökvalitetsnormer. Både positiva och negativa konsekvenser bedöms för hushållning med naturresurser. Planförslaget bedöms inte innebära några nämnvärda konsekvenser för klimat.

Miljöaspekt	Konsekvens av planförslag	Konsekvens av nollalternativ	Kommentar
Klimat	Inga nämnvärda konsekvenser	Inga nämnvärda konsekvenser	Planförslaget bedöms medföra positiva konsekvenser med avseende på energiförsörjning. För planförslaget bedöms en viss minskning av de fossila transporterna men de bedöms totalt sett som försumbara jämfört med nuläget och nollalternativet och därmed innebär planförslaget sammantaget ge upphov till inga nämnvärda konsekvenser för klimatet från transporter. Totalt sett för aspekten bedöms inga nämnvärda konsekvenser uppstå.
Hälsa och säkerhet	Positiva konsekvenser	Negativa konsekvenser	Planförslaget medför positiva konsekvenser med avseende på klimatrisker, dagvatten och VA-försörjning. Resterande delar bedöms inte få några nämnvärda konsekvenser av planförslaget. Samlade bedömningen bedöms därmed som positiv, jämfört med nollalternativet där negativa konsekvenser bedöms kunna uppstå, främst kopplat till klimatrisker.
Hushållning med naturresurser	Både negativa och positiva konsekvenser bedöms uppstå	Negativa konsekvenser	Negativa konsekvenser bedöms uppstå på grund av att jordbruksmark tas i anspråk i och med planförslaget. Poängteras bör dock att nollalternativet bedöms ge upphov till större negativa konsekvenser då större ytor jordbruksmark tas i anspråk i nollalternativet.

			Positiva konsekvenser bedöms uppstå avseende vattentäkter.
Riksintressen	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda	Planförslaget medför positiva konsekvenser främst med avseende på riksintresse för kommunikationer. För övriga riksintressen bedöms inga konsekvenser uppkomma.
Skyddade områden och andra värden	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda	Positiva konsekvenser bedöms uppkomma exempelvis genom att en vattenförsörjningsplan inrättas och att fler vattenskyddsområden skyddas, vilket bedöms medföra positiva konsekvenser för vattenskyddsområden.
Miljö kvalitetsnormer	Positiva konsekvenser	Inga nämnvärda	Under förutsättning att de i översiktsplanen föreskrivna åtgärderna följs och beaktas bedöms planförslaget leda till positiv påverkan på vattenkvaliteten i kommunen. För övriga miljö kvalitetsnormer bedöms inga konsekvenser uppkomma.

5 Sociala konsekvenser

Sociala konsekvenser är de konsekvenser som översiktsplanen genererar avseende social hållbarhet. Social hållbarhet är ett brett begrepp som saknar entydig definition och kan därmed ges olika innebörd beroende på sammanhang. Generellt handlar social hållbarhet om välbefinnande, rättvisa, makt, rättigheter, och individers behov (KTH 2022a). Samhällsplaneringen kan påverka vissa aspekter, exempelvis jämställdhet och att individers behov ställs i centrum för en god livsmiljö.

Social hållbarhet är i stor utsträckning en fråga om folkhälsa, både att befolkningen i stort mår bra och att hälsan är jämnt fördelad mellan olika samhällsgrupper. Vissa aspekter kan samhällsplaneringen påverka. Förutsättningarna för en god hälsa påverkas av hur livsvillkoren ser ut för individen, exempelvis sysselsättning, utbildning och tillgång till hälso- och sjukvård. Även vår livsmiljö påverkar vår hälsa, både den fysiska och psykosociala, där vi bor, arbetar eller rör oss.

De sociala konsekvenserna av planförslaget till översiktsplanen beskrivs här utifrån fyra aspekter.

- Hälsa
- Boende och mötesplatser
- Tillgänglighet och rörelsefrihet
- Delaktighet

5.1 Hälsa

Hälsa som en del av social hållbarhet handlar framför allt om ett jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa (Folkhälsomyndigheten 2022). För samhällsplaneringen kan detta handla om att begränsa risker och störningar, så som buller, kemikalier och luftkvalitet. Men också tillgång till hälsofrämjande delar som grönområden, kommunikationsmedel eller satsningar som på annat sätt bidrar till delaktighet i samhället.

Ställningstagande i översiktsplanen som bidrar till ökad hälsa handlar bland annat om att verka för högre turtäthet avseende kollektivtrafiken i kommunen, vilket bidrar till ökad tillgänglighet och delaktighet. Kommunen vill sträva efter ett sammanhängande och framkomligt gång- och cykelvägnät i och mellan kommunens orter, vilket bland annat främjar för fysisk aktivitet i kommunen. Tillsammans med ställningstagande om att verka för trygghetsskapande åtgärder bidrar översiktsplanens inriktning till att ge förutsättningar för såväl barn och unga att ta sig till och från skola och fritidsaktiviteter som vuxna och äldre att ta sig till arbete och aktiviteter.

Ställningstaganden finns även gällande att säkerställa och vidareutveckla kopplingen mellan bostadsområden och grönområden. Med en tydlig koppling mellan bostadsområden och grönområden tillgängliggörs dessa samtidigt som förutsättningar skapas för rekreation och välmående. Översiktsplanen föreslår flera ställningstaganden kring natur och friluftsliv som bidrar till att värna närhet och tillgänglighet till grönområden, liksom inriktningen att ta fram en grönplan – vilket har stor betydelse för människors hälsa.

Översiktsplanen pekar även på att hänsyn ska tas till rekommenderade bullernivåer. Buller har en stor påverkan på hälsa och välmående. Översiktsplanen förespråkar förtätning och att bygga i kollektivtrafiknära lägen, vilket kan ibland innebära att bullernivåerna behöver säkerställas genom åtgärder. Med inriktningen att rekommenderade bullernivåer ska hållas finns goda möjligheter att skapa boendemiljöer som bidrar till god hälsa och ökad social hållbarhet i kommunen.

5.2 Boende och mötesplatser

Boende och mötesplatser utgör en viktig grund i den sociala hållbarheten. Attraktiva bostäder med en blandning av boendestorlekar och ägandeformer samt närhet till rekreation och service skapar en god förutsättning för livskvalitet och hälsa.

Översiktsplanens inriktning är att det ska erbjudas en variation av bostäder och boendemiljöer och på så vis skapas också ett bostadsbestånd som svarar mot invånarnas olika behov och förutsättningar.

Kommunen uppmanar en utveckling av bostäder som medverkar till förtätning med närhet till servicefunktioner. Bostäder i anslutning till olika servicefunktioner bidrar till ett mer jämställt samhälle där invånarna ges lika möjlighet att nå och ta del av servicefunktionerna i sitt närområde. Samtidigt tillåts drygt tio procent av antalet nya bostäder i landsbygder, vilket kan innebära en mer spridd

struktur där avståndet till service ökar. Samtidigt krävs en möjlighet att bygga även i landsbygder, för att där kunna upprätthålla levande landsbygder.

Likaså ska kommunen säkerställa att mångfunktionell bebyggelse har närhet till natur, såväl anlagda parker som grönområden och natur. Förutom hälsofrämjande aspekter som närheten till natur genererar är detta även en plats där människor kan mötas.

Ytterligare ställningstaganden är att komplettera bostadsutbudet i tätorterna avseende ägandeform, hustyper och bostadsstorlekar. Detta skapar en möjlighet för människor att bosätta sig i, samt bo kvar i, kommunen när förutsättningarna i livet förändras. Översiktsplanen pekar även på att utveckla utbudet av mötesplatser och goda offentliga miljöer för alla åldrar med särskilt fokus på barn, unga och äldre. Genom satsningar på aspekter som dessa skapas goda möjligheter och förutsättningar för en social hållbarhet.

5.3 Tillgänglighet och rörelsefrihet

Tillgänglighet och rörelsefrihet handlar här om att alla ska ges möjlighet att ta del av samhället, men även möjligheten att självständigt kunna röra sig i samhället. Detta framför allt med avseende på barn, kvinnor och äldre. Orterna i Vimmerby kommun har goda förutsättningar storleksmässigt för att människor ska kunna ta sig mellan målpunkter inom orterna självständigt, oavsett färdmedel.

Kommunen vill att gång- och cykelvägnätet ska utvecklas, dels genom att göra det enklare att ta sig fram till fots eller på cykel, dels genom att göra dem trygga och säkra. På så vis ökar tillgängligheten och rörelsefriheten, inte minst för barn och äldre som då kan röra sig fritt i trygga och trafiksäkra miljöer. I det längre perspektivet har barns rörelsefrihet betydelse för hälsan, genom att goda vanor att röra på sig kan grundläggas tidigt. I kombination med ställningstagandet om att involvera friluftslivet i skolans arbete samt att samtliga skolor ska ha god tillgänglighet till grönstruktur och natur skapas goda förutsättningar för att barnen ska få en god start i livet. Översiktsplanen föreslår att hållplatser och anslutningar ska vara genomtänkta för en god tillgänglighet och trygghet. Tillsammans med ställningstaganden om att verka för högre turtäthet ökar tillgängligheten och rörelsefriheten inom kommunen och till angränsande kommuner.

Även tillgängligheten till grönområden inom kommunen ses som en viktig del för den sociala hållbarheten, genom att tillgängliggöra och värna om dessa får detta en stor betydelse för nyttjandet av områdena.

Med ökad tillgänglighet och rörelsefrihet skapas även förutsättningar för delaktighet i samhället, det vill säga möjligheten att kunna ta del av och känna sig som en del av samhället och kommunen.

5.4 Delaktighet

Delaktighet är en viktig grund för hälsa. Att kunna ta del av informationen samt att det finns en uppriktig vilja att ta emot synpunkter ökar möjligheterna för alla att vara delaktiga i samhället.

Vimmerby kommun har möjliggjort för delaktighet i översiktsplanarbetet tidigt i processen. I samband med uppstarten av översiktsplanen har dialog förts med invånare, både ortsvis och ämnesvis. Här har viktiga aspekter lyfts fram och förts in i översiktsplanens handlingar. Parallellt har en ny vision tagits fram som genomsyrar översiktsplanen.

6 Ekonomiska konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser är de konsekvenser som översiktsplanen genererar avseende ekonomisk hållbarhet. Ekonomisk hållbarhet är ett brett begrepp som saknar entydig definition. Det kan bland annat handla om ekonomisk utveckling som inte medför negativ inverkan på ekologisk och social hållbarhet, men kan även förstås som ekonomisk tillväxt som anses hållbar så länge det ekonomiska kapitalet ökar (KTH 2022b).

Ekonomisk hållbarhet kan även handla om långsiktig hushållning med mänskliga och materiella resurser. Översiktsplanen är viktig för den ekonomiska hållbarheten genom att skapa beredskap inför framtiden, för att på ett långsiktigt sätt lägga grunden för hushållningen men även effektiviseringen av markanvändningen.

De ekonomiska konsekvenserna av översiktsplanen hänger samman med kommunens ekonomi. När en kommun växer eller krymper får det effekter på ekonomin. Översiktsplanen bidrar till att skapa en beredskap för framtiden samt att ha beredskap för dels var det är lämpligt att bygga, dels att det görs på ett så effektivt och hållbart sätt som möjligt. Med en välskött ekonomi läggs grunden för en fortsatt god samhällsutveckling. Med ekonomiska satsningar i rätt läge genereras vinster.

De ekonomiska konsekvenserna av planförslaget till översiktsplanen beskrivs här utifrån tre aspekter.

- Näringsliv och arbetsmarknad
- Befolkning och bostadsmarknad
- Infrastruktur och kommunikationer

6.1 Näringsliv och arbetsmarknad

Ett välmående näringsliv och arbetsmarknad är viktigt för en god ekonomisk utveckling i kommunen. I planen finns ställningstaganden om att stärka och vidareutveckla det befintliga näringslivet genom att stödja dess behov och möjlighet att utvecklas. Likaså har mark för verksamheter pekats ut där näringslivet kan utvecklas och växa. En utveckling av näringslivet kan generera fler arbeten, vilket ger positiva effekter även för den sociala hållbarheten i kommunen. En utveckling av infrastrukturen – väg, järnväg, digital infrastruktur – har betydelse för näringslivet. Översiktsplanen har tydliga inriktningar för att förbättra det infrastrukturella läget och därmed skapa ytterligare förutsättningar för näringslivet och arbetsmarknaden i Vimmerby kommun.

Ställningstaganden om en utveckling av stadskärnan bedöms medföra en höjd attraktionskraft som kan stärka näringslivet. Ett starkt näringsliv och arbetsmarknad skapar i sin tur ett större kapital hos invånarna och ökade skatteintäkter.

Utbyggnad av bostäder och satsningar på kollektivtrafik kan även gynna den ekonomiska hållbarheten, detta då fler kan bosätta sig i kommunen men även lättare kunna pendla till eller inom kommunen. Likaså bidrar förtätning centralt i orterna till att handeln främjas.

6.2 Befolkning och bostadsmarknad

Genom att planlägga för fler bostäder skapas en möjlighet för fler att bosätta sig i kommunen, vilket genererar positiva effekter för den ekonomiska hållbarheten. Vimmerby kommun har de senaste åren erfarit att planläggning har medfört att fler har bosatt sig i Vimmerby kommun vilket bidragit till att minskningen av antalet invånare inte har blivit så omfattande som prognoserna visat. En fortsatt inriktning om att stärka planberedskap och möjligheter att bygga fler bostäder bedöms bidra till att ytterligare stärka den ekonomiska hållbarheten. Likaså finns ställningstaganden bland annat om att bebyggelse i första hand ska tillkomma genom förtätning samt genom exploatering längs starka kommunikationsstråk. Det bidrar både till att hushålla med befintliga resurser och möjliggöra för att service kvarstår och kan utvecklas vilket underlättar för vardagslivet och kommunens attraktivitet.

Genom att förtäta intill befintliga bostadsområden och kollektivtrafik kan kommunen erbjuda bostäder i attraktiva lägen där service och goda kollektivtrafikförbindelser redan finns. Detta innebär ett bättre nyttjande av befintlig infrastruktur och service, samt bidrar till ett större kundunderlag för lokala butiker och verksamheter i kommunens orter.

6.3 Infrastruktur och kommunikationer

Infrastruktur och kommunikationer är grundläggande för att en kommun ska fungera. Översiktsplanen redovisar att infrastrukturen ska fortsätta stärkas och utvecklas för att möjliggöra för hållbara och attraktiva kommunikationer i samtliga riktningar för invånare, besökare, näringsliv. Läget i regionen är bra och fortsatta satsningar på infrastrukturen är viktig för att fortsätta stärka tillgängligheten till och från omkringliggande arbetsmarknader, besöksmål, studiemöjligheter och andra målpunkter. Likaså att möjligheterna för att resa hållbart ska vara enkelt. Dessa ställningstaganden bedöms bidra till att Vimmerbys ekonomiska utveckling blir möjlig.

Översiktsplanen har ett fokus på förtätning vilket innebär att kostnader för ny infrastruktur generellt blir lägre. Förtätning innebär också upprustning av befintlig infrastruktur, vilket kan innebära både att kostnaderna behöver tas tidigare än vad som skett ifall utbyggnad inte gjorts. Oavsett så innebär förtätning, komplettering av befintlig bebyggelse och en större omflyttning i befintligt bestånd en besparing av markresurser samtidigt som anslutningar till befintlig infrastruktur inte blir lika kostsam.

Detta innebär vidare att avstånden till service kan hållas korta och att gång- och cykelvägar blir allt viktigare och mer frekvent använda. Detta gynnar både ekonomi och miljö. Därtill kan utbyggnad av gång- och cykelvägar samt förbättrad kollektivtrafik, som översiktsplanen också föreslår, innebära en minskad andel trafik. Det ger i sin tur minskad belastning på vägar och parkeringsytor som då minskar underhållskostnader och ger ytterligare ytor att förtäta på.

7 Rekommendationer

7.1 Utredningar och fortsatt arbete

Nedan redovisas en sammanfattning av rekommenderade vidare utredningar och fortsatt arbete:

- Klimatanpassningsanalysen som ska tas fram bör även omfatta eller kompletteras med en klimatanpassningsplan där kartläggning av känsliga områden görs, med analys av konsekvenser för den befintliga byggda miljön och tillkommande bebyggelse samt en åtgärdsplan.
- Geotekniska säkerhetsfrågor kopplat till ras, skred och erosion behöver klarläggas i samband med detaljplanering och bygglovsgivning i riskområden.
- Det behöver skapas förutsättningar och plats för att ta hand om dagvatten i större skala. Väl fungerande dagvattensystem är viktigt för att minimera riskerna för översvämningar.
- Vid planering och i samband med bygglovsprövning ska risken för att ett område kan vara förorenat beaktas på ett tidigt stadium. I vissa fall kan det krävas undersökningar och efterbehandlingsåtgärder.
- Kommunen rekommenderas att kontinuerligt göra en kartläggning av olycksrisker kopplade till anläggningar med miljöfarlig verksamhet, i synnerhet vid all ny planläggning.
- I de fall exploatering eller ingrepp planeras i områden av riksintresse för naturvård ska det ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt ska värdena förstärkas. När ingrepp eller åtgärder inom riksintresseområden är aktuella ska dessa redovisas och vid behov utredas för att säkerställa att påtaglig skada på riksintresset undviks.
- I framtida samhällsplanering ska beredskapshänsyn tas, vilket innebär att möjligheter för att göra samhället mer robust, funktionssäkert och flexibelt tas tillvara.
- En fördjupning av planförslaget avseende ekologisk planering innehållande strategier för att främja, sköta, synliggöra och tillgängliggöra naturvärden inom kommunen bör tas fram. Den ekologiska planeringen kan med fördel exempelvis innefatta naturvårdsprogram, ekosystemtjänstplan, grön- och blåstrukturplan inklusive handlingsplan.
- Vimmerby kommuns våtmarksplan (2009) bör aktualiseras med en genomförandeplan för att skapa positiva effekter i våtmarksmiljön och inklusive uppföljning av utförda åtgärder.
- I kommande detaljpaneläggningar och exploateringar ska utredning av arter, naturvärden och biotopskyddade områden utföras. Vid risk för att skada kan uppstå på arter eller naturvärden ska dispenser sökas och kompensande åtgärder vidtas.
- En ny inventering av nyckelbiotoper och naturvärden kan vara underlag för att säkerställa områden med hög biologisk mångfald och ta fram nya områden som bör skyddas inom kommunen.
- I syfte att identifiera viktiga grönområden och stråk ska kommunen ta fram en grönplan. Inom ramen för grönplanarbetet kan plan för friluftslivet innehållande strategier för främjande av rekreation och friluftsliv tas fram.

7.2 Betydande miljöpåverkan

Detaljplaner och miljöfarliga verksamheter kan innebära betydande miljöpåverkan. Den betydande miljöpåverkan följs upp i detaljplaneprocesser och tillståndsprocesser för miljöfarlig verksamhet och tillhörande miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar.

7.3 Uppföljning

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen innefatta en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför. Syftet med uppföljningen är bland annat att kontrollera att negativ miljöpåverkan inte blir större än avsett samt att upptäcka och åtgärda oförutsedda negativa konsekvenser. Det finns inga regler eller definition för betydande miljöpåverkan ska gå till men syftet är att upptäcka oförutsedd negativ påverkan på miljön och vidta lämpliga åtgärder. Uppföljningen ska därmed även innehålla huruvida någon oförutsedd negativ påverkan har upptäckts, samt i så fall vilka åtgärder som genomförts eller behöver genomföras.

Förslag till vidare utredningar och frågor som är viktiga att beakta i det fortsatta planarbetet presenteras i *kapitel 7 Rekommendationer* i denna miljökonsekvensbeskrivning. Den betydande miljöpåverkan kommer att följas upp i samband med eventuella tillståndprocesser för de eventuella verksamheter som kan komma att innebära betydande miljöpåverkan och där särskilda miljökonsekvensbeskrivningar kommer att behöva tas fram för de specifika åtgärderna. Vissa detaljplaner inom planförslagets ändrade användningsområden kan komma att innebära betydande miljöpåverkan, vilket betyder att särskilda miljökonsekvensbeskrivningar kommer behöva tas fram i samband med att någon eller några av dessa planer tas fram. Övervakning av miljöpåverkan kommer då att ske i enlighet med försiktighetsåtgärder eller villkor meddelade för dessa verksamheter och bestämmelser i detaljplaner samt senare i projekterings- och bygglovsfasen. Tillsyn kommer att utövas i enlighet med gällande regelverk.

8 Källor

- Boverket (2016), Hur mycket bullrar vägtrafiken?, (hämtad 2022-09-26), <https://www.boverket.se/contentassets/6b694ed0a7504182850bff4528b4b28d/hur-mycket-bullrar-vagtrafiken.pdf>
- Försvarsmakten (2022), Riksintressen för totalförsvarets militära del, Rapport FM2021-25290:1 Bilaga 11, (hämtad 2022-08-31), <https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/4-om-myndigheten/samhallsplanering/riksintressen/bilaga-11-kalmar-lan.pdf>
- Jordbruksverket (2017), Ängs- och betesmarksinventeringen, (hämtad 2022-09-16), https://www2.jordbruksverket.se/download/18.48a7452e15c7b4a5a65a3a6b/1496908244029/ra17_9.pdf
- Jordbruksverket (2020), Exploatering av jordbruksmark 2016-2020, (hämtad 2022-09-15), https://www2.jordbruksverket.se/download/18.3fe46a3117be21208098aaeae/1631785978822/ra21_8.pdf
- Kalmar läns luftvårdsförbund (2018) *Kontrollstrategi avseende luftkvalitet för Kalmar län*. <https://www.smalandsluft.se/Filer/LVF%20Kalmars%20dokument/Urban%20Kalmar/U6040%20Kontrollstrategi%20Kalmar%20lan.pdf>
- Kalmar länstrafik (2022a) Regional transportplan 2022-2023, (hämtad 2022-02-21), https://regionkalmar.se/Documents/Samarbetsportalen/Regional%20utveckling/Samh%C3%A4llsplanering%20och%20infrastruktur/Regional%20transportplan/Remissversion%20Regional%20Transportplan%202022-2033_2.pdf
- Länsstyrelsen Kalmar (2001a), Djursdala Registerblad NRo08008, (hämtad 2022-09-07), <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
- Länsstyrelsen Kalmar (2001b), Våtmark vid sjön Krön Registerblad NRo08090, (hämtad 2022-09-07), <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
- Länsstyrelsen Kalmar (2001c), Norra kvill Registerblad NRo08009, (hämtad 2022-09-07), <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
- Länsstyrelsen Kalmar (2001d), Silveråns dalgång Registerblad NRo08012, (hämtad 2022-09-07), <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
- Länsstyrelsen Kalmar (2001e), Örsåsa Registerblad NRO08089, (hämtad 2022-09-07), <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
- Länsstyrelsen Kalmar (2007), Upphävande av landskapsbildsskydd, (hämtad 2022-09-08), <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.151739f161e6faa20625d45/1526068957198/200713%20Upph%C3%A4vande%20av%20landskapsbildsskydd%20i%20Vimmerby%20kommun.pdf>
- Länstyrelsen Kalmar län (2013) *Regional vattenförsörjningsplan Kalmar län* [Regional vattenförsörjningsplan Kalmar län 2013.pdf](#)
- Länsstyrelsen Kalmar (2016a), Bevarandeplan Djursdalabygden, (hämtad 2022-09-07), <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/254449>
- Länsstyrelsen Kalmar (2016b), Bevarandeplan Norra kvill, (hämtad 2022-09-07), <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/270358>
- Länsstyrelsen Kalmar (2016c), Bevarandeplan Örsåsa, (hämtad 2022-09-07), <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/270416>
- Länsstyrelsen Kalmar (2016d), Bevarandeplan Gnöst, (hämtad 2022-09-07), <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/254450>
- Länsstyrelsen Kalmar (2016e), Bevarandeplan Grönsved, (hämtad 2022-09-07), <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/254451>
- Länsstyrelsen Kalmar (2005), Bevarandeplan Emåns vattensystem, (hämtad 2022-09-07), <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/270398>

Länsstyrelsen Kalmar (2016f), Bevarandeplan Väggeberg, (hämtad 2022-09-07), <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/270415>

Länsstyrelsen Kalmar (2022), Invasiva arter i Kalmar län, (hämtad 2022-09-07), <https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/djur/invasiva-frammande-arter/invasiva-arter-i-kalmar-lan.html>

Länsstyrelsen Kalmar (2022b), Hållbar utveckling och god livsmiljö i Kalmar län, Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2015-2020), (hämtad 2022-09-19), <https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/miljo-och-vatten/miljomal/atgardsprogram-inom-miljomal.html>

Länsstyrelserna (2018), Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall, stöd i fysisk planering, (hämtad 2022-09-19), <https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/fastighetsnamnden/mote-2018-04-17/agenda/bilaga-2-rekommendationer-for-hantering-av-oversvanning-fran-skyfall-pdf?downloadMode=open>

MSB (2022) Farligt gods. (hämtad 2022-09-19) <https://www.msb.se/farligtgoods>

Naturvårdsverket (2009), Rapport 5925, Våtmarksinventeringen – resultat från 25 års inventeringar, (hämtad 2022-09-16), <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/5900/vatmarksinventeringen--resultat-fran-25-ars-inventeringar/>

Naturvårdsverket (2017), Ekosystemtjänster, (hämtad 2022-09-15), <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/ekosystemtjanster/varfor-behovs-ekosystemtjanster/>

Naturvårdsverket (2022a), Kartverktyget skyddad natur, (hämtad 2022-09-05), <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Naturvårdsverket (2022b), Strandskydd, (hämtad 2022-09-05) <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/skyddad-natur/strandskydd/>

Naturvårdsverket (2022c), Invasiva främmande arter, (hämtad 2022-09-07), <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/invasiva-frammande-arter/vad-ar-ifa/definition/>

Naturvårdsverket (2022d), Fridlysta arter, (hämtad 2022-09-08), <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/arter-och-artskydd/fridlysta-arter/>

Regeringen (2012), Skrivelse 2012/13:51 Mål för friluftspolitiken, (hämtad 2022-09-21), <https://www.regeringen.se/49bba5/contentassets/66ec772d0bd14d08b78289390f6b1275/mal-for-friluftslivspolitiken-skr-20121351>

Regionförbundet i Kalmar län (2018) Regional transportplan för Kalmar län 2018-2029. [Regional transportplan Kalmar län 2018-2029.pdf](#) (regionkalmar.se)

Region Kalmar län (2017) Kollektivtrafikstrategi 2050. [kollektivtrafikstrategi.pdf](#) (kalmarlanstrafik.se)

Region Kalmar län (2021) Trafikförsörjningsprogram för Kalmar län 2021-2029, (hämtad 2022-09-15), https://www.kalmarlanstrafik.se/globalassets/regional-kollektivtrafikmyndighet/trafikforsorjningsprogram_2021-2029.pdf

Region Kalmar län (2021b) *Regional transportplan för Kalmar län Remissversion Regional Transportplan 2022-2033 2.pdf* (regionkalmar.se)

Region Kalmar län (2021c) *Fakta om Kalmar län, Pendling*, (hämtad 2021-12-30), <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiNGM5YWUwYjYtOWM1OC00MWEzLTgyZTgtNDVmNjhkYTUxMTY1IiwidCI6ImU2YTUyMDM1LWVhMmMtNDI2YS1iODJhLTMyMWlyNzQ3NzVhYSIsImMiOiJh9>

SCB (2015), Statistiska centralbyrån, total skogsmark, (hämtad 2022-09-15), https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_MI_MI0803_MI0803A/MarkanvKn/table/tableViewLayout1/

SLU (2022), Artdatabanken, Artportalen, utdrag rödlistade arter Vimmerby kommun, (hämtad 2022-09-07), <https://www.artportalen.se/ViewSighting/ViewSpeciesList>

SLU (2022b), Artdatabanken, Rödlistning, (hämtad 2022-09-07), <https://www.artdatabanken.se/var-verksamhet/rodlistning/hur-bli-en-art-rodlistad/>

Statistiska Centralbyrån, SCB (2022) Antal lägenheter efter region, hustyp och år. 2013-2020, (hämtad 2022-03-03), <https://www.statistikdatabasen.scb.se/sq/122692>

Strålsäkerhetsmyndigheten (2017), Referensvärden, (hämtad 2022-09-26), <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/omraden/magnetfalt-och-tradlos-teknik/referensvarden/>

Svenska Kraftnät (2022), Magnetfält, (hämtad 2022-09-26), <https://www.svk.se/sakerhet-och-hallbarhet/hallbarhet/dialog-och-miljohansyn-pa-lokal-niva/magnetfalt/>

Sveriges miljömål (2022), Naturvårdsverket i samarbete med Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Skogsstyrelsen, Sveriges Geologiska undersökning, Strålsäkerhetsmyndigheten och länsstyrelserna, (hämtad 2022-09-19), <https://www.sverigesmiljomal.se/>

Sweco (2022), PM vindkraft i översiktsplanen. Förutsättningar för vindkraft i Vimmerby kommun.

Trafikverket (2021), Riksintressen kartor, (hämtad 2022-08-31), <https://riksintressenkartor.trafikverket.se/>

Trafikverket (2022), NVDB på webb, (hämtad 2022-09-26) <https://nvdb2012.trafikverket.se/>

Vatteninformationssystem Sverige, VISS (2022), Vattenkartan, (hämtad 2022-09-05), <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=1589fd5a099a4e309035beb900d12399>

Vimmerby kommun (2007), Lokal utvecklings- och översiktsplan 2007 för Vimmerby kommun, antagandehandling, (hämtad 2022-09-22), <https://www.vimmerby.se/download/18.1771a69e15fecfb404f32ad4/1529051848948/Del%201%20-%20%C3%96versiktsplan%20f%C3%B6r%20Vimmerby%20kommun.pdf>

Vimmerby kommun (2020 a), Vattenförsörjningsplan, bilaga 1 till VA-plan, (hämtad 2022-09-05), <https://www.vimmerby.se/download/18.38399fa21768410c03af1ab3/1610864871232/Vattenf%C3%B6rs%C3%B6rjningsplan%20ver%202020%20dec.pdf>

Vimmerby kommun (2020 b), Handlingsplan, Vattenförsörjningsplan, (hämtad 2022-09-05), <https://www.vimmerby.se/download/18.58ebe4cf177db4bae7ea9853/1615278568583/Handlingsplan%20Vattenf%C3%B6rs%C3%B6rjning%20ver%202020%20dec.pdf>

Vimmerby kommun (2020 c), Policy för hållbar utveckling 2020-09-26 § 96, Vattenförsörjningsplan, (hämtad 2022-09-05), <https://www.vimmerby.se/byggaboochmiljo/hallbarhetochutveckling.4.3007f0e915c15cbcef5abe8c.html>

Vimmerby kommun (2020 d), Dagvattenstrategi.

Vimmerby kommun (2021), VA-plan för Vimmerby kommun, Del 3 Planering för vatten, avlopp och dagvatten.

Vimmerby kommun (2022f), Buller, (hämtad 2022-09-26), <https://www.vimmerby.se/byggaboochmiljo/bullerochluftkvalitet/buller.4.3007f0e915c15cbcef5a08bd.html>

VISS (2021) Vattenkartan, (hämtad 2021-09-30), <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=1589fd5a099a4e309035beb900d12399>.